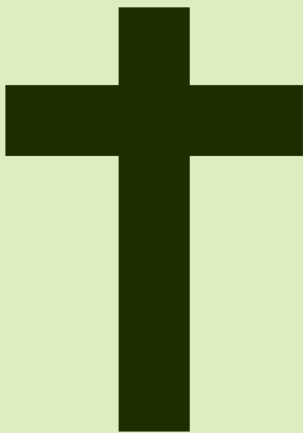

Luka

The Gospel According to Luke in the Chergash dialect of the
Vlax Romani language

Luka

The Gospel According to Luke in the Chergash dialect of the Vlach Romani language

copyright © 2018 Pioneers

Language: Chergash (Romani, Vlach)

Dialect: Chergash

Translation by: Pioneers

DRAFT VERSION

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2023-12-05

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 5 Dec 2023 from source files dated 5 Dec 2023
1e2d0214-3d12-5bbc-b29b-eea1aae09a1b

Contents

Luka	1
----------------	---

E Lukašči Bahtali Nevimata

Akaja Bahtali nevimata ramosarda o manuš savesko alav sas Luka, vo sas doktori, misionari savo putuilas e apostole Pavlesa (dik Kol 4,14; Flm 24; 2. Tim 4,11) thaj nas Židovo. Akaja knjiga opisujil e Isusesko bijandipe, trajo, sikaipse, čudurja, lesko smрто po trušul, vaskrsenje andar e mule thaj vi o vaznesenje po nebo. Jek katar e glavne tema akale Bahtale nevimako si kaj o Isus pherel e obećanja savo dijas o Del e Izraelešće ando Purano zaveto ali isto kaj e Bahtali nevimata naj samo pale Židovurja već vi pale okola save naj Židovurja. Ande akaja Bahtali nevimata o Isus sikavelas e but e teme, uključujući vi e molitva, e Sveto Duho, bah, zahvalnost thaj e love. Akaja knjiga isto gajda sikavel sar o Isus sastarelas thaj jartolas e bezeha e bute manušende, uključujući vi okolen save sas zurale nasvale ili opsednime e bendenca, čoren, bezehalen, odbacime manušen thaj e bute manušnjen. O Luka akava ramosarda, verovatno varekaj katar 65. brš posle o Hristo.

O Luka ramol lil e Teofilešće pale e Isusesko trajo

¹ Poštuime Teofile, ramov tuće zbog godova kaj but džene line te ramon okola događajurja save o Del obećisarda majsigo prekal e prorokurja, a save dogodisajle maškar amende. ² Von godova ramosardine prema okova so majanglal phendine e očevicurja* thaj sluge e Alavešće. ³ Zato vi me odlučisardem Teofile, te ramov tuće sa po redo, pošto pomno sa katar o početko istražisardem, ⁴ gajda aveja sigurno kaj si okova sikavipe savo primisardan pouzdano.

O anđeo navetisarel kaj bijandola o Jovano savo bolelas

⁵ Ande vrjama kana vladilas o Judejsko caro o Irod, sas varesavo rašaj savo akhardolas Zaharije andar e Avijasko† rašajesko redo. A lešči romnji sas isto andar e Aronosko pleme.‡ Lako alav sas Jelisaveta. ⁶ A liduj sas pravedne anglo Del, thaj trainas sa po zakono thaj pe okova so sas odredime anglo Gospod, bi manako. ⁷ A naslen čavra, kaj e Jelisaveta našti ačhelas khamni, a liduj već phurile.

⁸ Jek đes kana o Zaharija služilas e Devlešće ando Hramo kaj po dužnost avilo o redo kana lešči grupa rašaja trubunas te služin, ⁹ prema e rašajengo običaj odabirisardine les gajda kaj čudine e kocka te del ando Svetišće e Gospodesko te kadil.Š ¹⁰ Pale vrjama kana kadilaspe ando Hramo, sa o them sas avri thaj molinaspe.

¹¹ A e Zaharijašće sikadilo o anđeo e Gospodesko savo ačhelas pe desno rig e žrtvenikosko katar savo kadilaspe. ¹² Kana dikhla les o Zaharije, zurale darajlo.

* **1,2** Očevicurja sas okola save sas e Isuseja katar o početko lešće službako thaj dičenas sa e događajurja. † **1,5** "savo si o potomko e Avijesko." O Avija sas pra papo akale grupace rašajende thaj savora von sas e Aronešće potomkurja, savos sas prvo e Izraelconengo rašaj. ‡ **1,5** Akava značil kaj sas voj andar e isto linija e rašajendi sago vi o Zaharije: "Lešči romnji sas isto andar e Aronosko plemeno." O Zaharije thaj lešči romnji e Jelisaveta sas liduj potomkurja e Aronešće."

Š **1,9** E rašaja trubeine te den jag mirišljavo tamnjano sago prinos e Devlešće svako detharin thaj svako talerjat po posebno oltari andre ando Hramo.

13 A o anđeo phendas lešće: “Na dara, Zaharija! Kaj si ašundi ćiri molitva: e romnji ćiri e Jelisaveta bijanela tuće čhave thaj tu dele alav Jovan. 14 Zbog leste aveja bahtalo thaj radosno thaj e buten raduila lesko bijandipe. 15 Kaj avela baro anglo Gospod. Ći pijela mol niti pimo savo matarel. Pherdola e Sveto Duhosa još ando đi pire dejako. 16 Vo boldela e but Izraelconen e Gospodešće lenđe Devlešće. 17 Džala anglo Gospod sago glasniko pherdo duho thaj sila, sago o proroko Ilija. Pomirila e daden lenđe čhavenca a e nepokorne umurja boldela gajda te prihvatin o razumnost okolengo save si pravedne. Pripremila e theme pale e vrjama kana o Gospod avela.”

18 A o Zaharija phendas e anđelošće: “Sar me džanava kaj godova avela čaće? Kaj sem me purano thaj e romnji mungri dija ande pire purane brš.”

19 A o anđeo phendas lešće: “Me sem o anđeo Gavriilo, savo ačhav anglo Del* te služiv thaj bičhaldio sem te ćerav svato tuva thaj te javiv tuće akaja bahtali nevimata. 20 A akana andar godova kaj či paćajan zanemija thaj naštik ćereja svato džiko đes dok či avel e vrjama pale godova thaj mungre alava či pherdonpe.”

21 A o them ažućarelas avri e Zaharija thaj začudisajle so gaći zadržisajlo ando svetište e Hramosko. 22 A kana napokon inljisto, naštik ćerelas svato, nego e znakonenca probisardas te phenel lenđe so sas ando Hramo thaj von haćardine kaj sas les viđenje ando svetište e Hramosko.

23 Thaj kana završisajle e đesa lešće službaće ando Hramo o Zaharije đelotar ćhere. 24 A posle godola đesa, lešći romnji e Jelisaveta aćili khamni thaj pandž čhon či inkljelas avri andar piro ćher† thaj motholas: 25 “O Gospod milostivo dikhlas pe mande kaj fuljardas mandar o ladžavo anglo them.”‡

O anđeo navestisarel kaj bijandola o Isus Hristo

26 Kana e Jelisaveta sas khamni šov čhon, o Del bičhaldas e anđele Gavriilo ando cikno galilejsko gav savo akhardolas Nazaret, 27 ke Marija savi sas još čhej thaj sas mangli palo manuš, savo akhardolas Josif, savo sas potomko e carosko Davidosko. 28 Kana o anđeo dijas late andre phendas laće: “Raduisar tut,§ kaj o Del si pherdo milosti prema tute! O Gospod si tusa.”

29 Pe godola alava e Marija uznemirisajli thaj počnisarda te gndil so znaćisarel godova pozdrav. 30 A o anđeo phendas laće: “Na dara Marija! Kaj o Del iskaćisardas tuće piri ljubav.”* 31 Ake ačheja khamni thaj bijaneja čhave saves deja alav Isus. 32 Vo avela baro thaj akhardola Čhavo e Majbare Devlesko thaj o Gospod Del dela les autoriteto te vladil sago o

* **1,19** savo ačhav anglo Del Ando original ramol: “savo ačhel anglo Del.” Akava si phendo sago ukor e Zaharijašće. Prisutnost e Gavrijelešći, savo avel direktno katar o Del, trubujasas te avel dovoljno dokazo e Zaharijašće. † **1,24** Kana nakhlo pandž čhon sar sas khamni avela oćigledno savorende kaj si khamni. Askal o them či mardinesas muj katar e Jelisaveta sago kaj si voj još nerotkinja. ‡ **1,25** Akava phenelas pe palo ladžavo savo indarelas kaj nas lat čavra. § **1,28** Raduisar tut Akava šaj prevodilpe sago “Zdravo!”

* **1,30** Ando original ramol: “arakhline milost ko Del”. Idijomo “arakhlas milost” značil pozitivno prihvatin varekatar: “O Del odlučisardas te del tut piri milost”, ili “O Del sikavel piri ljubav”

caro David savo sas lesko prapapo. ³³ Vo vladila e Jakovešće plemenova džiko veko thaj lešće carstvošće či avela krajo.

³⁴ A e Marija phendas e anđelošće: “Sar godova avela kana sem još čhej?”

³⁵ A o anđeo phendas laće: “O Sveto Duho fuljela pe tute thaj e sila e Majbare Devlešći avela pe tute thaj zasenila tut. Zato vi okova savo bijandola avela sveto thaj akhardola o Čhavo e Devlesko. ³⁶ Ake vi čiri bibi e Jelisaveta, ačhili khamni ande piri purani vrjama thaj avela lat čhavo. Okoja isto manušnji pale savi phenenas kaj naštik avel lat čhavra, već si šov čhon khamni. ³⁷ Kaj, e Devlešće khamči naj nemoguće!”

³⁸ A e Marija phendas lešće: “Ake, sluškinja sem e Gospodešći, neka avel mande pe čire alava.” Thaj o anđeo đelotar latar.

E Jelisaveta pindžardas kaj o čhavo ande Marijako đi si o Mesija

³⁹ Varesave đesa majposle e Marija siđardas ande gorsko krajo e Judejako. ⁴⁰ Kana aresli okote dija ande Zaharijasko čher thaj pozdravisajli e Jelisavetava. ⁴¹ Kana e Jelisaveta ašunda e Marijako pozdrav, o čhavo huklo ando lako đi, a e Jelisaveta pherdili e Sveto Duhosa. ⁴² Pale godova e bahtatar čhutas muj e bare glasosa: “Maj blagoslovime san tu, Marijo, katar sa e manušnja thaj blagoslovime o čhavo ande čiro đi. ⁴³ Savi čast si man, te tu e dej mungre Gospodešći aves mande! ⁴⁴ Kaj ake čim o pozdrav čiro avilo džike mungre kan, e bahtatar o čhavo huklas ande mungro đi. ⁴⁵ Blago tuće kaj paćajan kaj pherdola okova so phendas tuće o Gospod!”

E Marija slavil e Devle

⁴⁶ E Marija askal phenda:

“Barjarel e duša mungri e Gospode!

⁴⁷ Thaj raduilpe o duho mungro e Devlešće mungre Spasitelješće.

⁴⁸ Kaj milostivo dikhla pe mande pe piri ponizno sluškinja, katar akana sa e manuša akharena man blagoslovime.

⁴⁹ Kaj o silno Del, savesko si alav sveto, čerdas mande baro lačhipe.

⁵⁰ Kaj o Del si milostivo;

e milost lešći si katar e čang džike čang okolende save daran lestar.

⁵¹ Pire močno vastesa čerel silne dela thaj odbacisardas pestar okolen save si barikane ande pire ile.

⁵² Čhudas tele katar o prestolje e vladaren, a vazdas e poniznonen.

⁵³ E bokhalen čaljarda e lačhipeja, a e barvalen mukla čuće vastenca.

⁵⁴ Huklo ando pomoć pire slugende e Izraelconende thaj či bistardas te avel milostivo†

⁵⁵ sago kaj obečisardas amare prapaponende, e Avramešće thaj lešće potomkonende dži ko veko.”

⁵⁶ A e Marija ačhili ke Jelisaveta varekaj katar trin čhon thaj askal boldape čhere.

† 1,54 O Del naštik te bistrel. Kana ramol kaj o Del “delpes godi ili či bistrel”, godova si idijomo savo značil kaj o Del deluil po temelji okolesko so majsigo obečisardas. Akava phenel pale Devlesko obećanje e Avramešće: “kaj obečisardas amare prapaponende kaj avela milosrdno.”

Bijandilo o Jovano savo bolelas

⁵⁷ A e Jelisavetaće avili e vrjama te bijanel thaj bijanda čhaves. ⁵⁸ Kana ašundine laće komšije thaj laći familija kaj o Gospod sas gajda lačo thaj milostivo prema late, raduisajle zajedno lasa. ⁵⁹ A kana e čhavres sas ohto đes o them ćidape po obred te obrezin e čhavre. Thaj line te den les alav Zaharija, sago kaj bučoľ lesko dad. ⁶⁰ Ali e Jelisaveta phendas: "Na! Lesko alava avela Jovan!"

⁶¹ A von phendine laće: "Pa khonik ande ćiri familija či bučoľ gajda." ⁶² Zato e znakonenca phućline e čhavrešće dades sar vo kamel te del alav e čhavres. ⁶³ O Zaharija manglas e ploćica pe savi šaj te ramol thaj ramosardas: "Jovan si lesko alav." Thaj savora začudisajle. ⁶⁴ Thaj odma o Del putardas lesko muj thaj oslobodisardas leći ćhib thaj o Zaharija počnisardas te ćerel svato thaj te slavil e Devle.

⁶⁵ A e Devlešći dar lija sa lende komšijen po gorsko krajo e judejako thaj ćerelas pes svato pale akala dogadžaja. ⁶⁶ Thaj savora save ašundine pale akala dogadžaja, ģndinas thaj phućenas pes ande peste: "So avela katar akava čhavro? Čačas si o vas e Gospodesko pe leste."†

E Zaharijasko proroćanstvo

⁶⁷ O Zaharije, o dad e čhavresko, pherdilo e Sveto Duhosa, thaj prorokuisardas alavenca:

⁶⁸ "Blagoslovime o Gospod o Del e Izraelosko kaj avilo thaj izbavisarda pire theme!

⁶⁹ Vazdas amende silno spasitelje§

andar o potomstvo pire slugasko e Davidesko,*

⁷⁰ sago kaj dumut obećisardas po muj pire svete prorokonengo

⁷¹ kaj izbavila men katar amare dušmaja thaj andar e vas† savorende save mrzin men.

⁷² Sas milostivo amare pradadende thaj ispunisardas piro sveto savezo,

⁷³ e solah savi dija e Avramešće amare pra dadešće.

⁷⁴ Izbavisarda amen andar amare dušmajende vas, te šaj služisaras lešće bi darako,

⁷⁵ ando svetost thaj ande pravda angle leste dokle god sam džude.

⁷⁶ A tu, Jovane čhaveja mungreja, akhardoja proroko e Majbare Devlesko kaj džaja anglo Gospod te laćhaves lesko drom.

⁷⁷ Sikaveja e Devlešće theme sar te pindžaren o spasenje kroz o jartipe lende bezehendar.

⁷⁸ Zbog e bari milost amare Devlešći,

‡ **1,66** o vas e Gospodesko pe leste Izraz "o vas e Gospodesko" odnosilpes pe Gospodesko moć. "E Gospodesko moć sas lesa" ili "o Gospod ćerelas moćno ande leste". § **1,69** silno spasitelje Ando original ramol: "šng spasenja pale amende". E šng e životinjaći sas simboli pale lako moć te branilpes. Palo Mesija phenelpes sago kaj si vo šng saves si moć te spasilamen. * **1,69** andar o potomstvo pire slugasko e Davidesko si doslovno "ando ćher lešće slugasko e Davidesko". E Davidesko "ćher" Akate prestavisarel lešće familija, majtaćno, lešće potomkonen: "ande familija lešće slugošći e Davidešći" ili "savo si potomko savo si potomko lešće slugasko e Davidesko". † **1,71** e vas prestavil pale e moć savi e bilaće manuša koristin protiv e Devlesko them.

osvanila[‡] amende andar e visine e nevi detharin
 79 te anel svetlo[§] okolende save train ando tunjariko thaj ande dar katar
 o smрто

thaj te upravisares amare korakurja po drom e mirosko.”*

80 A o čhavro Jovano barjolas thaj zuravolas ando duho. Kana barjilo,
 trailas ande pustinja sa dok či započnisardas e javno služba angle
 Izraelcurja.

2

E Isusesko bijandipe

(Mt 1,18–25)

1 Ande godoja vrjama kana bijandilo o Jovano, inkljisti e zapoved katar
 o rimsko caro Avgusto te sa o them savo trailas ando Rimsko carstvo
 avel ramome ando popis stanovništva. 2 Akava sas o prvo popis kana
 o Kvirinije vladilas e Sirijava. 3 Savora teljardine te prijavinpes palo popis
 ande gava kaj sas bijande lenđe pra papurja.

4 Gajda vi o Josif teljardas andar o gav Nazaret andar e galilejsko regija,
 ando Vitlejem e judejsko regija kaj sas o David bijando,* kaj o Josif
 sas potomko e carosko Davidesko 5 te prijavilpe palo popis zajedno pire
 verenicasa e Marijasa savi sas khamni. 6 Dok sas ando Vitlejem avili laći
 vrjama te bijanel. 7 Bijandas pire prvo čhaves, pačardale thaj čhutale
 ande jasle† kaj nas than ande gostijonica.‡

E anđelurja navestisaren e pastirende e Isusesko bijandipe

8 Ande godoja isto regija savi sas paše pašo Vitlejem sas e pastirja save
 incarenas e raćaci straža pe pašnjakurja ke pire bakhre. 9 Andar jekhvar
 o anđeo e Gospodesko ačhilo maškar lenđe thaj obasjaisardalen e slava e
 Gospodešći, a von zurale darajle. 10 A o anđeo phendas lenđe: “Na daran!
 Kaj ake, anav tumende e bahtali nevimata pe bari bah sa e themešće.
 11 Kaj ađes bijandilo tumende o Spasitelj, savo si o Gospod Hristo ando
 gav kaj bijandilo o caro David! 12 Ake o znako pe savo pindžarena les:
 aračhena e čhavre pačarde sar pašljol ande jasle.”

13 Ande data e anđelošće pridružisajli e bari vojska anđelurja thaj
 slavinas e Devle alavenca:§

14 “Slava e Devlešće ande nebeske visine,
 thaj pe phuv miro e themešće save si pe lešći volja!”

‡ 1,78 osvanila Svetlo si često metafora palo čačipe. Akate phenelpes palo duhovno čačipe savi
 o Spasitelj dela sago kaj si o izlasko e (khamesko) savo rasvetlisarel e phuv. Dik Mal 4,2. § 1,79
 anel svetlo Svetlo si često sikado sago metafora palo čačipe. Akate phenelpes pale duhovno čačipe
 savo o Spasitelj dela sago kaj inkljel o kham savo rasvetlil e phuv. Dik Mal 4,2. * 1,79 drom e
 mirosko si metafora palo način e trajosko savo anel dži ke godova te e manušes avel miro e Devlesa:
 “trais mirno trajo” ili “te phires e dromesa savo inđarel dži ko miro”. * 2,4 Vitlejem Vi ako sas
 o Vitlejem cikno gav, okote sas o caro David bijando thaj sas jek proročanstvo kaj vi o Mesija avela
 okote bijando (Mih 5,2). † 2,7 jasle Ande jasle najverovatno sas čisto thaj sas andre vareso meko
 thaj šuko sago e šući čar thaj gajda sas meko pale beba. E životinje često incarenas pes paše pašo
 cher te aven po sigurno thaj te šaj loće te pravren len. E Marija thaj o Josif sas smestime ande
 prostorije save koristinias pes pale životinje. ‡ 2,7 nas than ande gostijonica Uzrok pale akava
 sas verovatno kaj but o them avelas ando Vitlejem te ramonpes ande popis stanovništa. § 2,13
 Ando original ramol: “e anđelošće pridružisajli e nebesko vojska”

¹⁵ Čim e anđelurja boldinepe ando nebo, e pastirja phenenas jek avrešće: “Hajde džas dži ko Vitlejem, te dikhas so godova okote dogodisajlo, so phendas amende o Gospod.”

¹⁶ Sigo aviline ando than o Vitlejem thaj arakhline e Marija, thaj e Josife thaj e čhavres savo pašljol ande jasle. ¹⁷ A kana dikhline e čhavres, e pastirja phendine savorende sa so o anđeo phendas lenđe palo čhavro. ¹⁸ A savora save ašunenenas e pastiren divisajle okolešće so phenenas. ¹⁹ A e Marija zapamtisardas sa akala alava thaj stalno gndilas pale lende* ²⁰ Pale godova e pastirja boldinepe palpale, hvalinas thaj slavinas e Devle pale sa so dogodisajlo sago kaj vi phendas lenđe o anđeo.

²¹ A kana avilo o ohtoto đes sar o čhavro bijandilo, trubuine te obrezin e čhavres,† thaj dine les alav Isus, sago kaj phendas o anđeo dok još e Marija či ačhili khamni.

O Isus thaj e Marija ando Hramo te pheren o zakono

²² Kana navršisajle e đesa katar lengo šilaipe prema e Mojsijesko zakon inđardine e čhavres ando Jerusolim te sikaven les e Gospodešće ²³ (sago kaj si ramome ando zakono e Gospodesko: “Svako prvo bijando, a muško čhavo neka posvetilpe e Gospodešće”) ²⁴ thaj den e žrtva (sago kaj phenel e Gospodesko zakon: “duj grlice ili duj terne goluburja”).

O Simeon dičhel e Mesija thaj prorokuil

²⁵ Ande godoja vrjama trailas ando Jerusolim varesavo manuš alavesa Simeon. Vo sas zurale pravdedno thaj pobožno manuš. O Sveto Duho sas pe leste thaj ažučarelas te avel o Mesija te izbavil o Izrael.‡ ²⁶ A o Sveto Duho već objavisardas lešće kaj či merela dok či dičhel e Gospodešće Mesija. ²⁷ Potaknime katar o Sveto Duho avilo ando Hramo baš kana o dad thaj e dej anenas e čhavre e Isuse te izvršin okova so rodelas o Mojsijesko zakon. ²⁸ O Simeon lija e čhavres ande pire vas thaj hvalisarda e Devle alavenca: ²⁹ “Akana, Gospode, šaj me ćiro sluga te merav ando miro sago kaj phendan.

³⁰ Kaj e jakha mungre dikhline o spasenje ćiro,§

³¹ savo pripremisardan angle sa o them,

³² o svetlo* te prosvetlil aver themen pe e slava ćire themešći e Izraelošće.”

³³ E Isusesko dad thaj lešći dej divisajle okolešće so o Simeon phenelas pale leste. ³⁴ O Simeon askal blagoslovisarda len thaj phendas e Isusešće dejaće e Marijaće: “O Del odredisardas pale akava čhavro te e but e manušenđe ando Izrael avel palo propast thaj butenđe palo vaskrsenje.† Vo si odredime te avel e Devlesko znako, ali o but o them odbacila les.

* **2,19** E Marija smatrilas okova so sas phendo pale lako čhavo but dragoceno: “brižljivo thaj rado delas pes lende godi”. † **2,21** obrezin E zakonurja save o Del dijase e Židovske vernikonende roden te obrezilpes o muško čhavro, godova sas odredime žrtva savi o dad thaj e dej e čhavrešći trubun te den (3. Mojs 12,1-4). ‡ **2,25** ažučarelas te avel o Mesija te izbavil o Izrael Ando original ramol: “ažučarelas e Izraelošći uteha”. § **2,30** spasenje ćiro “Spasenje” phenel pale osoba savi anela o spasenje-o Isus-saves inćarel o Simeon: “Saves tu bičhaldan te spasilamen”. * **2,32** o svetlo Akaja metafora značil kaj o čhavro pomožila e themešće te dičhen thaj hačaren po isto način sar o svetlo pomožisarel e themešće te dičhen. † **2,34** E alava “perena” thaj “vazdena pes” izrazin kana vareko boldel pes katar o Del ili te aven maj paše maj paše ko Del: “akava čhavro prouzročila te but e Izraelcurja peren katar o Del ili te aven maj paše ko Del”.

³⁵ Akava avela sar te sikadon e gndimata save si garade ande but e ile. A vi tuće korkoraće o mačo‡ hvarela ćiro ilo.”

E Ana hvalil e Devles palo Mesija

³⁶ A okote sas vi e Devlešći proročica savi akhardolas Ana, e Fanuilovešći čhej, voj sas andar e Asiresko§ pleme thaj sas zurale purani. Trailas pire romesa samo efta brš, ³⁷ a pale godova trailas korkoro sar udovica dži ke ohtovardeš thaj štar brš.* Voj sas stalno ando Hramo, služilas e Devlešće đeseja thaj e račava, postilas thaj molilaspe. ³⁸ Thaj samo so o Simeon završisardas vi voj avili thaj hvalilas e Devles thaj phenelas palo Isus savorende save ažućarenas te o Del otkupisarel o Jerusalem.†

³⁹ Kana e Isusešći dej thaj lesko dad dine gata so sas po zakono e Gospodesko, boldinepe ande Galileja ando piro gav Nazaret. ⁴⁰ A o čhavro barjolas thaj zuravolas thaj pherdolas mudrosti, a e milost e Devlešći sas pe leste.

E Marija thaj o Josif roden e Isuse ando Hramo

⁴¹ E Isusesko dad thaj lešći dej svako brš džanas ando Jerusalem ande đesa kana sas o prazniko Pasha. ⁴² A kana sas e Isuse dešuduj brš, von aviline Lesa ando Jerusalem te slavin o prazniko. ⁴³ Kana sas gata godola đesa, thaj kana boldenaspe čhere, o čhavro Isus ačhilo ando Jerusalem, a o Josif thaj lešći dej e Marija či džangline kaj si. ⁴⁴ Nego gndisardine kaj si e društvoa angl. Kana nakhlo već jek đes phiripe počnisardine te rodenle maškar e familija thaj maškar okola kasa džanenas. ⁴⁵ Sar či arakhline les boldinepe ando Jerusalem te roden les. ⁴⁶ Thaj o trito đes arakhline les ando Hramo sar bešel maškar e sikavne thaj čholas kan lende thaj phućelas len. ⁴⁷ A savora save ašunenias les divisajle lešće gođaće thaj lešće odgovorende.

⁴⁸ Kana dikhline les začudisajle, a lešći dej phendas lešće: “Čhaveja! Sostar čerdan amende gadava? Ake me thaj ćiro dad e darasa rodam tut.”

⁴⁹ A o Isus phendas lende: “Sostar rodineman zar či džangline kaj me trubul te avav ando čher mungre Dadesko?”‡ ⁵⁰ Ali von či haćardine so o Isus kamlas te phenel lende.

⁵¹ Askal boldape lenca ando Nazaret thaj čholas kan lende. A e dej lešći lelas sama pe sa akala dogadžurja ande piro ilo.§ ⁵² A o Isus napreduilas

‡ **2,35** o mačo Akaja metafora opisil e bari tuga savi e Marija haćarela: “Ćiri tuga avela gajda dukhani sago kaj o mačo probisardas ćiro ilo.” § **2,36** Asirsko preme sas jek katar e Jakovešće

dešuduj čhave * **2,37** ohtovardeš thaj štar brš moguće značenje si 1 voj sas udovica 84 brš ili 2 voj si udovica savi si akana purani 84 brš. † **2,38** Jerusalem Akava značil “okova savo ćidela o Jerusalem” ili “vo savo anela e Devlešće blagoslovurja thaj o naklonost palpale ando Jerusalem”

(dik Is 52,9). ‡ **2,49** Zar či džangline kaj me trubul te avav ando čher mungre Dadesko? Lesko dad thaj lešći dej trubuline te džanen e svrha savjava bičhalda les lesko Dad. Kana sas les 12 brš o Isus već džanelas, kaj si o Čhavo e Devlesko, (a na e Josifesko e Marijaće romesko). § **2,51** lelas sama pe sa akala dogadžurja ande piro ilo Pale sa so e Marija ašundas, sago kaj si o blago savo voj brižljivo lelas sama thaj vrednujilas: “brižljivo delas pes gođi ke sa akala dogadžaja”.

ande mudrost thaj barjolas* ande milost anglo Del thaj anglo them.†

3

*O Jovano savo bolelas pripremil o drom palo Isus
(Mt 3,1-12; Mk 1,2-8; Jn 1,19-28)*

¹ Sas dešupandžto brš sar vladilas o caro Tiberija e rimske carstvos,* o Pontije Pilato vladilas e judejava, o Irod vladilas e galilejava, a lesko phral o Filip vladilas ande Itureja thaj ande Trahonitada, o Lisanije vladilas ande Avilina,† ² o Ana thaj o Kajafa sas e šorvale rašaja,‡ a o Del askal objavisardas piro alav e Jovanošće e Zaharijašće čhavešće ande pustinja.

³ Thaj o Jovano askal nakhlas e sasti okolina oko e reka e Jordanošći thaj propovedilas e themešće kaj e manuša trubun te obratinpes e Devlešće te jartol lenđe bezeha thaj te bolen pes. ⁴ Sago kaj ramosardas o proroko Isaija, o Jovano sas:

“O glaso savo čhol muj ande pustinja:

‘Lačharen o drom palo Gospod,

Poravnisaren e staze pale leste!§

⁵ Neka svako dolina pherdol
a svako gora neka slėgnilpes!

Sa e bande droma neka ispravlin pes

thaj e grbave droma postanina ravne.*

⁶ Thaj svako manuš dičhela o spasenje savo avel katar o Del.’ ”

⁷ O Jovano phenelas okolende save avenas te bolenpe: “Tumen e sapengo leglo!† Ko phendas tumende kaj šaj te našen angle bari holji e Devlešći savi avel?‡ ⁸ Sikaven tumare trajosa thaj tumare delenca kaj odvoisajle katar o bezeh thaj kaj obratisajle e Devlešće.§ Na hohaven

* **2,52** napreduilas ande mudrost thaj barjolas ande milost “Postoilas maj mudro thaj maj snažno.” Akava phenelpes kaj mentalno thaj fizički barjolas. † **2,52** ande milost anglo Del thaj anglo them Akava phenel palo duhovno thaj društveno baripe. Akava šaj izrazisajlosas: “O Del blagoslovilas les sa majbut thaj majbut, a o them volilas les sa majbut thaj majbut.” * **3,1** pe amaro kalendari godova avilosas ande 27 ili 28 brš † **3,1** o Irod, Filip thaj o Lizanije sas “tetrarsi”. Izraz “tetrah” odnosilpe pe e vladako dužnosniko savo vladilas ječe delosa ando Rimsko carstvo. Svako tetrah sas talo autoriteto e rimske carosko. O carstvo e Herodesko e “Baresko”, savo sas caro pale vrjama kana o Isus bijandilo, sas podelime pe štar delurja nakon lesko smrto, a godole delenca vladinas lešće čhave sago “tetrarsi” ili “vladarja štare opašinaće”. Svako deo sas len jek ili majbut cikne delurja save akhardonas provincije, sago kaj sas e Galileja thaj e samarija. ‡ **3,2** o Ana thaj o Kajafa sas e šorvale rašaja Ili “dok o Ana thaj o Kajafa zajedno sluzinas sago e bare rašaja.” O Ana sas o baro rašaj, a e židovurja nastavisardine les kasave te pindžaren čak vi nakon so e Rimljanurja postanisardine lešće džamutre, e Kajafa, te zameniles sago o baro rašaj. § **3,4** E manuša kava čeren gajda te pokainpes pale pire bezeha: “Pripremin tumen te čhon kan e Gospodešći poruka kana avela” ili “Pokaintumen thaj aven spremne te avel o Gospod.” * **3,5** Kane e manuša lačharen o drom palo caro savo avel, askal snizin e grbave thana thaj pheren e hvja ando drom te avel ravno. Akava sas deo metafora savi započnisardas ande prethodno stiho. † **3,7** sapengo leglo! Phenel kaj si bilače manuša ‡ **3,7** O Jovano prekorišas e theme zato kaj rodenas te vo bolel len sar o Del či kaznisardas len, ali či kamline te či majbut grešisaren: “Naštik gajda našen katar e Devlesko gnjevo samo gajda kaj avena bolde”. § **3,8** Ando original ramol: “bijanen plodurja save si dostojne palo pokajanje.” Ande akaja metafora o ponašanje e manušesko usporedilpes e plodosa. Sago kaj katar e biljka ažučarelpe kaj dela plodo savo si primereno pale akaja vrsta e biljkači, katar o manuš savo phenel kaj pokaisajlo očekuilpes te trail sago kaj o Del naredisarel.

tumen kaj si tumenđe dosta te phenen: 'Amen sam e Avramešće potomkurja,* kaj phenav tumenđe kaj o Del šaj vi katar akala bara te vazdel čavra e Avramešće."† 9 Kaj o tover e Devlešće sudosko več si čutinno po koreno‡ e kaštesko. Svako kaš savo či bijanel lače plodurja činelapes thaj čhudela pes ando bov.

10 Askal o them phučlales: "So askal te ćeras?"

11 A o Jovano phendas lenđe: "Kas si duj ġada neka del jek okole kas naj. Thaj kas si habe neka del okoles kas naj."

12 Aviline vi e carinikurja te o Jovane bolelen thaj phendine lešće: "Sikamneja, so amen te ćeras?"

13 A o Jovane phendas lenđe: "Na roden majbut porezo nego so odredil tumenđe e vlast."

14 E vojnurkija isto phučline: "A amen so te ćeras?"

A vo phendas lenđe: "Khonikastar na len love pe sila, na optužisaren khonikas hohamneš thaj aven zadovoljno tumare počinava."

15 Ande godoja vrjama o them ažućarelas e Mesija thaj savora ande pire ile phučenlas pes te naj možda o Jovano Mesija. 16 Zato o Jovano phendas savorenđe: "Me bolava tumen e pajesa, ali avel vareko pale mande ko si majzuralo mandar, kašće me najsem dostojno ni e haravlja pe sandale te putrav.* Vo bolela tumen e Sveto Duhosa thaj e jagasa.† 17 Šilavela piro gumno‡ thaj odvoila o điv katar e pleva; o điv ćidelas ande piro skladište, a e pleva dela jag e bare jagasa savi phabola večno."§ 18 Thaj but kasave opomene o Jovano phendas e themešće thaj navestilas lenđe e Bahtali nevimata.

19 A o Irod o vladari kas o Jovano ukorisarda zato kaj o Irod lijas e Irodijada, e romnja pire phralešće,* thaj pale sa aver bilačhimata save ćerda o Irod, 20 pale sa godova još vi e Jovane čhuda ande tamnica.

O Jovano bolel e Isuse (Mt 3,13-17; Mk 1,9-11)

21 Kana o Jovano bolelas sa e themes, bolape vi o Isus. Dok o Isus molisajlo, putajlo o nebo, 22 thaj fuljisto pe leste o Duho Sveto ando telesno

* 3,8 "Amen sam e Avramešće potomkurja thaj o Del či kaznila amen." † 3,8 O Jovano akate kamel te phenel kaj godova kaj si e Avramešće čhave či spasilalen, kaj o Del šaj vi katar khandi vazdel e Avramešće potomkurja. ‡ 3,9 O tover si metafora pale kazna savi uskoro započnila: "O Del si sago o manuš savo čhol o tover po koreno e kaštesko" § 3,14 na optužisaren khonikas hohamne ili "na optužin khonikas hohamne te dobisardinesas love lendar." * 3,16 e haravlja pe sandale te putrav Te putren e haravlja ili e sandale pe varekašće pungere sa e dužnost e robošće. O Jovano phendas kaj si o kova savo avel si ġači uzvisime kaj o Jovano naj dostojno ni lesko robo te avel. † 3,16 e jagasa si metafora savi prestavil sago šilaipe katar e bežela ‡ 3,17 gumno si than kaj ćidelas pes o điv te odvoilpes katar e pleva. E vilenca o điv čhudelas pes ando vazduh, e pleva inđarelas e balval a e kućin e đivešći perelas pe phuv kaj sas majpharo. § 3,17 O Jovano phenel palo Hristo savo avel te sudil sago kaj si vo zemljoradniko savo odvoil e kućina e divešće katar e pleva: "Vo inćarel e vile ande vas kaj si o điv spremno" ili "Vo si spremno te sudil sago kaj si o zemljoradniko spremno te ćinel o điv". * 3,19 kaj o Irod lijas e Irodijada, e romnja pire phralešće Irod Antipas rastavisajlo katar piri prvo romnji thaj lija romnjaće pire familija e Irodijada, savi sas vi romnji lešće phralešći e Filipešći (dik Mt 14,3; Mk 6,17). E Mojsijesko zakono ando 3. Mojs 18,16; 20,21 zabranisardas e manušešće te lel pešće pale romnji pire phralešće romnja dok si godova phral još džudo.

obliko sago golubo, thaj andar o nebo ašundilo o glaso savo phendas: “Tu san mungro voljeno Čhavo. Tu san mungri bah!”

E Isusesko poreklo

(Mt 1,1-17)

²³ Kana o Isus započnisardas e javno služba katar o Del sas les varekaj katar trjanda brš. Incarelaspe kaj si o Isus čhavo e Josifesko.

O Josif sas e Ilijesko čhavo,

²⁴ o Ilija sas e Matatesko čhavo,

a o Matat e Levijesko čhavo,

o Levije sas e Melhijesko čhavo,

o Melhi sas e Janajesko čhavo,

o Janaj e Josifesko čhavo,

²⁵ o Josif sas e Matatesko čhavo,

o Matatija sas e Amosesko čhavo,

o Amos sas e Naumasko čhavo,

o Naum sas e Eslijesko čhavo,

o Eslija sas e Nangejesko čhavo,

²⁶ o Nangej sas e Maatesko čhavo,

o Maat sas e Matatijesko čhavo,

o Matatija sas e Semeinasko čhavo,

o Semein sas e Josihesko čhavo,

o Josih sas e Jodasko čhavo,

²⁷ o Joda sas e Joananesko čhavo,

o Joanan sas e Risasko čhavo,

o Risa sas e Zorovavelesko čhavo,

o Zorovavel sas e Salatiilesko čhavo,

o Salatiil sas e Nirijasko čhavo,

²⁸ o Niri sas e Melhijasko čhavo,

o Melhi sas e Adijasko čhavo,

o Adi sas e Kosamesko čhavo,

o Kosam sas e Elmadamesko čhavo,

o Elmadam sas e Iresko čhavo,

²⁹ o Ir sas e Isusesko čhavo,

o Isus sas e Eliezeresko čhavo,

o Eliezer sas e Jorimesko čhavo,

o Jorim sas e Matatesko čhavo,

o Matat sas e Levijesko čhavo,

³⁰ o Levije sas e Simeonesko čhavo,

o Simeon sas e Judasko čhavo,

o Juda sas e Josifesko čhavo,

o Josif sas e Jonamesko čhavo,

o Jonam sas e Eliakimesko čhavo,

³¹ o Eliakim sas e Melejasko čhavo,

o Meleja sas e Menasko čhavo,

o Mena sas e Matatesko čhavo,

o Matata sas e Natanesko čhavo,

o Natan sas e Davidesko čhavo,

³² o David sas e Jesejesko čhavo,

o Jesej sas e Jovidesko čhavo,

o Jovid sas e Voozesko čhavo,

o Vooz sas e Salmonesko čhavo,
 o Salmon sas e Naasonesko čhavo,
³³ o Naason sas e Aminadavesko čhavo,
 o Aminadav sas e Adminesko čhavo,
 o Admin sas e Arnijesko čhavo,
 o Arni† sas e Esromesko čhavo,
 o Esrom sas e Faresesko čhavo,
 o Fares sas e Judasko čhavo,
³⁴ o Juda sas e Jakovesko čhavo,
 o Jakov sas e Isakosko čhavo,
 o Isak sas e Avraamesko čhavo,
 o Avram sas e Tarasko čhavo,
 o Tara sas e Nahoresko čhavo,
³⁵ o Nahor sas e Seruhesko čhavo,
 o Seruh sas e Ragavesko čhavo,
 o Ragav sas e Falekesko čhavo,
 o Falek sas e Everesko čhavo,
 o Ever sas e Salasko čhavo,
³⁶ o Sala sas e Kainamesko čhavo,
 o Kainam sas e Arfaksadesko čhavo,
 o Arfaksad sas e Simesko čhavo,
 o Sim sas e Nojesko čhavo,
 o Noje sas e Lamehesko čhavo,
³⁷ o Lameh sas e Matusalinesko čhavo,
 o Matusalin sas e Enohesko čhavo,
 o Enoh sas e Jaretosko čhavo,
 o Jaret sas e Malaleilesko čhavo,
 o Malaleil sas e Kainamesko čhavo,
³⁸ o Kainam sas e Enosesko čhavo,
 o Enos sas e Sitesko čhavo,
 o Sit sas e Adamesko čhavo,
 o Adam sas e Devlesko čhavo.

4

O beng iskušil e Isuse

(Mt 4,1-11; Mk 1,12-13)

¹ O Isus, pherdo e Sveto Duhosa, boldape katar e reka Jordan thaj o Sveto Duh o inđardale ande pustinja, ² kote o beng iskušilas las štarvardeš đesa thaj khanči či hala pale godoja vrjama, a kana nakhline godola đesa vo bokhajlo.

³ A o beng phendas lešće: “Ako san Čhavo e Devlesko, phen akale barešće te postanil mangro.”

⁴ A o Isus phendas lešće: “Ando Sveto lil ačhel ramome: ‘Či trail o manuš samo katar o mangro.’ ” *

⁵ O beng inđardale pe vuči gora thaj sikadas lešće sa e carstvrurja akale themešje ando treno e jakhako. ⁶ Thaj phendas lešće o beng: “Tuće dava sa akaja vlast thaj e slava lendi, kaj si mande predaime thaj me šaj te

† **3,33** Umesto “e Adminesko čhavo, o Admin sas e Arnijesko čhavo, o Arni sas e Esromesko čhavo”, varesave grčke rukopisurja ramol same “e Avramesko čhavo, o Aram sas e Esromesko čhavo”. * **4,4** Ando Matej 4,4 ačhel: “Ramome kaj: ‘Či trail o manuš samo katar o mangro, nego katar svako alav savo inkljel andar e Devlesko muj.’ ”

davala kašće me kamav. ⁷ Ako peres pe kočā angle mande thaj slavis man, sa avela ćiro."

⁸ A o Isus phendas lešće: "Ando Sveto lil ačhel ramome: 'De kočā thaj slavisar samo e Gospode ćire Devles, thaj jedino lešće služisar.' "

⁹ Thaj o beng indardale ando Jerusālim thaj čhuta les po vrho e Hramosko thaj phendas lešće: "Ako san Čhavo e Devlesko, huti katar tele, ¹⁰ kaj ando Sveto lil ačhel ramome:

'Vo pire andelende zapovedila te len sama pe tute'

¹¹ thaj: 'pe vas indarena tut te či pećes varekaj će pungresa ando bar.' "

¹² A o Isus phendas lešće: "Ramome si: 'Na probisar e Gospode ćire Devle.' "

¹³ Thaj kana o beng završisarda te iskušil les, đelotar lestar pale varesošći vrjama.

O Isus boldape ande galilejako krajo
(Mt 4,12-17; Mk 1,14-15)

¹⁴ O Isus boldape ando galilejako krajo pherdo e Sveto Duhošće silava thaj o glaso pale leste buljilo pe sasto godova krajo. ¹⁵ Sikavelas pe lende sinagoge, thaj savora šukar mothonas pale leste.

O Isus sas tradino andar o Nazaret
(Mt 13,53-58; Mk 6,1-6)

¹⁶ Thaj avilo ando gav savo akhardolas Nazaret kaj barilo thaj pe piro običajo ando savato dija ande sinagoga thaj uštilo te čitol. ¹⁷ Dine les e knjiga[†] katar o proroko Isaija, putardas e knjiga thaj arakhla o than kaj si ramome:

¹⁸ "O Duho e Gospodesko si pe mande zato makhlas mungro šoro e uljeja[‡] thaj bičhaldā man te anav e Bahtali nevimata e čorende, bičhaldā man te propovediv e phanglende kaj avena mukline, thaj e korende kaj dičhena, a e mućime kaj avena oslobodime

¹⁹ thaj te proglasisarav o brš milosti e Gospodesko".

²⁰ Phandada e knjiga, dijala ko sluga thaj bešlo te sikavel, a savora save sas ande sinagoga dičhenas pe leste. ²¹ Thaj počnisarda te phenel lende: "Ađes akava Lil savo ašundine tumare kanenca pherdilo."Š

²² Savora phenenas sa majšukar pale leste thaj divinaspe e šukar alavende kaj inkljenas andar lesko muj thaj phenenas: "Naj li akava o čhavo e Josifesko?"

²³ Askal phendas lende: "Tumen mande bi sumnjako mothona akaja poslovica: 'Doktorina! Sastar korkoro tut!' Ćer vi akate ande ćiro gav kaj barilan so ašundam kaj ćerdan ando Kafarnaum." ²⁴ Askal ačhilo majdur te mothol: "Čačes phenav tumende: 'Nijek proroko či lačhe avilo ande piro gav kaj bajrilo.'

²⁵ A čačes phenav tumende: E but udovice sas ando Izrael ande vrjama kana sas o Ilija proroko, askal o nebo phandadilo pe trin brš thaj šov

[†] 4,17 knjiga Ando original ramol: "svitko". [‡] 4,18 Akava pojmo "makhlas lesko šoro e uljeja" značil kaj o Del varekas odabirisarda pale varesoste. Pe gadžikani čhib phendasas pe "pomazanje".

Š 4,21 O Isus akate objavisajlo kaj avilo sago o Mesija.

čhon thaj sas bari bok pe sasti phuv e Izraelošći. ²⁶ Ali niječaće lendar nas bičhaldo o Ilija osim varesošće udovicaće ando gav Sarepta, savo sas ande Sidonsko krajo. ²⁷ Thaj but gubavcurja sas ando Izrael pale vrjama kano sas o Jelisej proroko ali ni jek lendar či sastilo nego samo o Nemanu Sirijco.”

²⁸ Thaj savora ande sinagoga zurale holjajle kana ašundine akava. ²⁹ Uštile thaj tradine les avri andar o gav thaj inđardine les po vrho e gorako kaj sas sazidome lengo gav te čhuden les opral. ³⁰ Ali vo nakhlo maškar lende thaj delotar.

O Isus tradel e nečiste duhos

(Mk 1,21–28)

³¹ Thaj avilo ando galilejsko gav savo akhardolas Kafarnaum thaj sikavelas len ando savato. ³² A von čudinas pe lešće naukaće kaj lesko svato sas pherdo sile.

³³ Ande sinagoga sas varesosko manuš ande savo sas bilačo duho e bendesko, vo čhutas muj zurale glasosa: ³⁴ “So kames amendar, Isuse andar o gav Nazaret? Avilan te uništis amen? Džanav tut, ko san. Tu san o Svec e Devlesko.”

³⁵ A o Isus zapovedisardas lešće: “Phandav čiro muj thaj inklji andar leste!” O bilačo duho harada les angle savorende, inkljisto andar leste thaj ni cara či naudisardas lešće.

³⁶ Savora sas začudime thaj phenenas jek avrešće: “Sosko si godova svato, te ando autoriteto thaj ande sila zapovedil e bilače duhonende thaj von inkljen!” ³⁷ Thaj o glaso pale leste buljilo pe sa e okolne thana.

O Isus sastarel e Simonešće sokra

(Mt 8,14–15; Mk 1,29–31)

³⁸ Kana inkljisto andar e sinagoga, dija ande Simonesko čher. E Simonešće sokra astardas e bari groznica, pa zamolisardine les te sastarel lat. ³⁹ Vo bandilo paše late thaj zapovedisardas e groznicaće te mućela thaj e groznica nestanisardas. Voj odma uštili thaj ačhili te služil len.

O Isus sastarel e buten nasvalen

(Mt 8,16–17; Mk 1,32–39)

⁴⁰ Kana nakhlas o savatosko đes,* sa e nasvalen katar razne nasvalimata, anenas len ko Isus, a vo pe savorende čholas pire vas thaj von sastonas.

⁴¹ A vi e bilače duhurja inkljenas andar e but e manuša thaj čhonas muj thaj phenenas: “Tu san Čhavo e Devlesko!” A vo pretilas lende thaj zabranisardas lende te na čeren svato, kaj von džanenas kaj si vo o Hristo.

⁴² A kana svanosardas o đes, inkljisto thaj delotar po pusto than. A o them rodelas les, avile leste thaj kamline te ačhaven les te na džaltar lendar. ⁴³ A vo phendas lenđe: “Vi e manušenje andar e aver gava trubul te anav e Bahtali nevimata pale Devlesko carstvo, kaj zato o Del bičhalda man.” ⁴⁴ Thaj nastavisarda te propovedil pe judejske sinagoge.

5

O Isus akharel e sikavnen te sledinle

(Mt 4,18–22; Mk 1,16–20)

* **4,40** Ando original ramol: “A kana pelo o kham”

¹ Jekhvar kana o Isus ačhelas pe obala ko galilejako jezero,* o them spidelaspe pe leste te ašunen o alav e Devlesko. ² O Isus lija sama e duj čamcurija kaj ačhenas pe obala andar save inkljistine e ribarja thaj halavenas pire mreže. ³ Thaj dija ande jek katar o čamco savo sas e Simoneso thaj zamolisardas les te spiden les cara majdur katar e obala. Bešlo andre thaj počnisardas te sikavel e theme andar o čamco.

⁴ A kana o Isus ačhilo te écerel svato e themešće, phendas e Simonešće: “Otplovisar okote kaj si handuk o paj thaj čhude e mreže čire thaj astar e mačhen.” ⁵ A o Simon phendas lešće: “Sikavneja! Sasti rjat trudišajlam thaj khanči či astardam, ali ako tu gajda phenes, čhudava e mreže.” ⁶ Kana čerdine godova, astardine but mače, gači kaj pharjonas lenđe mreže. ⁷ Dine znako pire drugarende ando aver čamco te aven te pomožin len. Kana von aviline, pherdine e liduj čamcurija gajda kaj gata potonisardine.

⁸ A kana dikhlas o Simon Petar, pelo pe pire koča angle Isusešće pungre thaj phendas: “Džatar mandar, Gospode! Me sem bezehalo manuš.” ⁹ Thaj sas ando čudo o Petar thaj savora save sas lesa zbog e bute e mače kaj astardine. ¹⁰ A gajda vi o Jakov thaj o Jovano sas ando čudo. Von sas e čhave e Zevedeješće thaj e drugarja e Simonešće. A o Isus phendas e Simonešće: “Na dara! Katar akana e manušen astareja sago e mačhen.”†

¹¹ Thaj crdine e čamcurja pe phuv, mukline sa thaj teljardine pale leste.

O Isus sastarel e manuše katar e guba

(Mt 8,1–4; Mk 1,40–45)

¹² Kana sas o Isus ande jek gav, dijas pe jek manuš savo sas sa ande guba. Dikhla e Isuse thaj pelo angle leste e mujesa pe phuv, thaj zamolisardale: “Gospode! Te kames šaj te sastares man katar e guba.”

¹³ Vo čhuta po vas pe leste thaj phendas: “Kamav, av sasto!” Thaj e guba odma peli lestar. ¹⁴ A o Isus zapovedisardas lešće: “Na phen khonikašće, nego dža thaj sikav tu e rašaješće thaj prinesisar čiri žrtva palo čiro sastipe, sar zapovedisardas o Mojsije. Godova avela sago dokazo e manušende.”

¹⁵ A o glaso pale leste još majbut buljolas thaj o but o them čidelaspe te ašunen les thaj te sastarel len katar lenđe nasvalimata. ¹⁶ A vo đelotar ande pustinja te molilpe e Devlešće.

E Isuse si vlast te jartosarel e bezeha

(Mt 9,1–8; Mk 2,1–12)

¹⁷ Jek des dok o Isus sikavelas e themes, bešenas lesa e fariseja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar save aviline andar sa e gava galilejske thaj e judejske thaj andar o Jerusolim. A e sila e Gospodešči sas e Isuseja te sastarel e nasvalen. ¹⁸ Askal aviline varešošće manuša save indarenas pe nosilje e manušes savo sas lino.‡ Kamline te anen les andre thaj te čhonle anglo Isus. ¹⁹ Kana zbog o but o them naštik dine lesa andre, linepe po krovu e čheresko thaj krovu o krovu muklinele tele zajedno e nosiljasa maškare anglo Isus.

²⁰ A vo kana dikhla o pačipe lengo, phendas lešće: “Manušeja, jartime si tuče čire bezeha.”

* **5,1** Genisaretsko jezero si aver alav palo Galilejako jezero. † **5,10** Katar akana e manušen astareja sago e mačhen. O Isus akate phendas e Petrešće kaj katar akana indareja o alav e Devlesko e manušende. ‡ **5,18** O manuš savo naštik phirelas.

²¹ E fariseja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar počnisardine te gndisaren thaj ande peste te phenen: “Ko si akava kaj hulil po Del? Ko šaj te jartosarel e bezeha osim o Del?”

²² A o Isus džangla lenđe gndimata thaj phendas lenđe: “Sostar gajda gndin ande tumare ile? ²³ So si maj loće te phenelpe: ‘Jartime si tuće će bezeha’ ili te phenelpe: ‘Ušti thaj phir’?Š ²⁴ Dokaživa tumenđe kaj man, e Čhaves e Manušesće, si vlast pe phuv te jartosarv e bezeha.” Askal phendas e line manušešće: “Tuće phenav: ‘Ušti, le čire nosilje thaj džatar tuće čhere!’ ”

²⁵ Vo odma uštilo angle lende thaj lija pe soste pašljolas thaj đelotar pire čherešće thaj hvalilas e Devle. ²⁶ Savora sas ando čudo, slavinas e Devle thaj pherde dar phenenas: “Čdurja ades dikhlam!”

O Isus akharel e Levije (Mateje)
(Mt 9,9-13; Mk 2,13-17)

²⁷ Pale godova o Isus inkljisto thaj dikhla e cariniko* savo bučholas Levije kaj bešel pe carina thaj phendas lešće: “Av pale mande.” ²⁸ O Levije mukla sa, uštilo thaj teljarda pale leste.

²⁹ Pale godova o Levije čerdas lešće ande piro čher bari gozba. Leja pale sinija bešenas but carinikurja thaj vi aver manuša. ³⁰ Askal e fariseja thaj lenđe sikavne e Mojsiješće zakonestar počnisardine te mrmljan pe leste thaj phendine lešće učenikonenđe: “Sostar han thaj pijen e carinikonenca thaj e bezehalenca?”†

³¹ A o Isus phendas lenđe akaja izreka: “ ‘Či trubun e saste manuša e doktore nego e nasvale’. ³² Gajda vi me či avilem te akharav e pravednikonen, nego e bezehalen te boldenpe katar pire bezeha ko Del.”

E Isuse phučen palo posto
(Mt 9,14-17; Mk 2,18-22)

³³ Von askal phendine lešće: “Sostar e Jovanošće učenikurja često postin thaj molinpe, isto gajda vi e farisejenđe učenikurja, a čire či postin nego han thaj pijen?”

³⁴ A o Isus phendas lenđe: “Tuguin li e svaturja dok si o džamutro lenca? Nisar! ³⁵ Nego avela o đes kana otmina lendar e džamutre thaj askal postina ande godola đesa.”

³⁶ O Isus phendas lenđe još jek paramiči ande slike: “Khonik či čhinel o nevo kotor katar e nevi haljina te suvel pe purani haljina. Ako godova čerel, e nevi haljina čhindola, a e purane haljinaće či ačhela o kotor katar e nevi haljina. ³⁷ Khonik či čhol e nevi mol ande purani morčači trasta, kaj e nevi mol pharavala e trasta thaj e mol čhordola, a e morčači trasta propadnula.‡ ³⁸ Nego e nevi mol ande nevi morčači trasta trubul te

§ 5,23 Maj loće si te phenelpe “Jartime si tuće čire bezeha” zato kaj godova jartime e bezeha naštik te dičhenpe. * 5,27 E židovurja mrzanas e poreznikonen kaj sas e poreznikurja židovurja save postanisardine izdaice gajda kaj sas len suradnja e Rimjanenca save okupirisardine o Izrael. Godola poreznikurja sas neposlušne thaj čordine e love e Izraelconenđe. † 5,30 E fariseja phenenas pale sa okola save či inčarenas e Mojsijesko zakono kaj si bezehale. ‡ 5,37 Kana e drak delas vras te čerdol e nevi mol askal buljolas e trasta, thaj pharadas e purane morčhani trasta kaj von majbut našti buljonas.

čholpe. ³⁹ Thaj khonik ko pijel e purani mol, či kamel e nevi, kaj phenel e purani mol si majlačhi.”[§]

6

O Čhavo o Manušesko si majbaro katar o savato

(Mt 12,1-8; Mk 2,23-28)

¹ Jek savato kana o Isus načelas maškar e njive, lešće učenikurja trgonas o điv e vastenca thaj hanas.* ² A varesave katar e fariseja phendine lende: “Sostar čeren okova so naj muklino te čerelpe ande e Mojsijesko zakono savatone?”[†]

³ A o Isus phendas lende: “Zar či čitosardine ando Sveto lil okova so čerda o David kana bokhajlo, vo thaj okola kaj sas lesa? ⁴ Kana dija ando čher e Devlesko thaj lijas e mangre save sas posvetime, hala thaj dija vi okolende save džanas pale leste. A khonik prema e Mojsijesko zakono či tromalas te hal e mangredar osim e rašaja.” ⁵ Thaj phendas lende: “Isto gajda, o Čhavo e Manušesko majbaro si vi katar o savato.”

O Isus sastarel savatone

(Mt 12,9-14; Mk 3,1-6)

⁶ A jek aver savato, o Isus dija ande sinagoga thaj sikavelas, a okote sas o manuš savesko desno vas sas šuko. ⁷ E fariseja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar incarenas e jakha pe leste te dičhen dali sastarela ando savato te došaren les. ⁸ A vo džanglas e gndimata lende thaj phendas e manušešće e šuće vastesa: “Ušti thaj ač maškare.” A vo uštilo thaj ačhilo angle manuša.

⁹ A o Isus phendas lende: Te phučav tumen: “So si muklino te čerelpe savatone, lačhipe ili bilačhipe? Te spasilpes o trajo ili te hasarelpe?” A von samo ačhenas. ¹⁰ O Isus dikhlas pe lende savorende thaj phendas e manušešće e šuće vastesa: “Inzar čo vas.” A vo čerda gajda thaj o vas lesko sastilo thaj sas sasto sago vi aver. ¹¹ A e fariseja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar holjajle thaj čerdine svato maškar pende so te čeren e Isuseja.

O Isus akharel e apostolen

(Mt 10,1-4; Mk 3,13-19)

¹² Ande godoja vrjama o Isus delo pe gora te molilpe. Okote ačhilo sasti rjat thaj molilas pe e Devlešće. ¹³ Thaj kana avilo o đes, akhardas pire e učenikonon thaj losarda maškarlende e dešudujen, thaj akharda len apostolurja a lende alava sas:

¹⁴ O Simon (saves o Isus dija alav Petar), thaj

o Andrija (e Petresko phral),

o Jakov thaj

o Jovan,

o Filip thaj

o Vartolomej,

¹⁵ o Matej thaj

§ 5,39 Akaja metafora (paramiči) značil ili sikavel razlika katar o purano sikavipe e vjerske vodengo e neve Isusešće sikavipeja. Poenta si e manuša save sićile po purano sikavipe, von čikamen e Isusesko nevo sikavipe. * 6,1 Ande godoja vrjama ande Mojsijesko zakono, ako dromesa trgosardanas vareso samo gaći te has godova či značilas kaj čhores (dik 5. Mojs 23,25).

† 6,2 E Fariseja smatrinas vi e majcikni bući savi čerelas pe savatone kaj si nezakonito gajda vi akava so čerenas e učenikurja-morenas o điv palmenca thaj hanas.

o Toma,
 o Jakov (savo sas čhavo e Alfejevesko) thaj
 o Simon (savo sas pobunjeniko),
 16 o Juda (čhavo e Jakovesko), thaj
 o Juda (andar o gav Iskariot, savo izdaisardale).

*Blago okolende save pouzdinpe ando Del
 (Mt 4,23-5,12)*

17 Pale godova o Isus fuljisto lenca tele katar e gora thaj ačhilo po ravno than. Okote sas baro brojo lešće učenikurja thaj o silno them andar o krajo e judejako, andar o Jerusalimo, andar e tirske thaj andar e sidonske gava pašo more. 18 Von aviline te ašunen les thaj te sastarel len katar lende nasvalimata, a avenas vi okola saven mučinas e bilače duhurja, a o Isus oslobodilas len. 19 Thaj sa o them rodelas te čhon pire vas pe leste, kaj andar leste inkljelas e sila thaj von sa sastonas.

20 Vo dikhla pe pire učenikurja thaj phendas:
 “Blago tumende save sen čore,
 kaj si tumaro e Devlesko carstvo.

21 Blago tumende save sen akana bokhale,
 kaj čaljona.

Blago tumende save akana roven,
 kaj asana.

22 Blago tumende kana e manuša mrzana tumen,
 kana odbacina tumen, kana ladžarena tumen,
 thaj kana phenena pale tumende kaj sen bilače,
 zbog godova kaj paćan ande mande, ando Čhavo e Manušesko!

23 Radujin tumen ande godola đesa thaj čhelen e bahtatar, kaj bari si tumari nagrada po nebo! Kaj sa godova bilačhipe isto gajda amaro them čerelas amare prorokonende ande lendi vrjama.

24 Ali teško tumende save sen akana barvale,
 kaj već primisardine e uteha tumari.

25 Teško tumende kaj sen akana čaljarde,
 kaj bokhavona.

Teško tumende kaj asan akana,
 kaj rovena thaj tuguina.

26 Teško tumende kana savora lače mothona pale tumende,
 kaj isto gajda amaro them čerelas amare hohamne prorokonende
 ande lende vrjama.”

*Aven bare ileja okolende save mrzan tumen
 (Mt 5,38-48; 7,12)*

27 “Ali tumende save ašunen phenav: Volin tumare dušmajen! Čeran lačhipe okolende save mrzan tumen! 28 Blagoslovin okolen kaj den tumen romaja! Molin tumen e Devlešće pale okola save vredon tumen. 29 Ako vareko pečel tut pe jek rig e muješći, bolde lešće vi aver rig. Ako vareko lijas čiro ogrtači, deles vi čiro gad. 30 Ko mandel tutar, deles. A okolestar kaj otmil čiro, na rode palpale. 31 Thaj askal sar kaman te čeren e manuša tumende, gajda čeren vi tumen lende.

³² Ako volin samo okolen kaj tumen volin, sošči avela tumari nagrada? Kaj vi e bezehale[‡] volin samo okolen save len volin. ³³ Thaj ako čeren lačhipe samo okolenđe kaj tumenđe čeren lačhipe, sošči avela tumari nagrada? Kaj vi e bezehale čeren gajda. ³⁴ Thaj te den udžile samo okolen katar save ažučaren te bolden tumenđe, sošči avela tumari nagrada? Kaj vi e bezehale den e bezehalen udžile te šaj palem dobin palpale.[§]

³⁵ Volin tumare dušmajen, čeren lenđe lačhipe, den len udžile thaj na ažučaren khanči te bolden tumenđe. Ako čeren gajda, avela bari tumari počin, thaj avena čhave* e Majbarešće,[†] kaj si vo lačo čak vi okolenđe kaj si nezahvalne thaj vi e bilačhenđe. ³⁶ Aven dakle bare ileja sago kaj si vi tumaro nebesko Dad bare ileja.”

O Isus sikavel te na avas licemerne

(Mt 7,1–5)

³⁷ Na sudin thaj či sudilape tumenđe. Na osudin thaj či avena osudime. Jartosaren thaj jartolape tumenđe. ³⁸ Den thaj dela pe tumenđe. Čhordola pe tumenđe ande angalja[‡] lači mera, nabime, čhinosardi thaj preobilno kaj sošće merava merisaren kasavijava vi tumenđe merilape.[§]

³⁹ Thaj phendas lenđe akaja paramiči ande slike: “Dali šaj o koro e kore te vodil? Či li perena liduj ande hv? ⁴⁰ Naj o učeniko majbaro katar piro sikavno. Svako savo si sikado dži ko krajo, avela sago vi o sikavno lesko.*

⁴¹ Sostar dičhes e kaštešči prušuk ande jak čire phralešči, kana či hačares o baro kaš ande čiri jak? ⁴² Sar šaj phenes čire phralešće: ‘Phrala, ažučar te inkalav e kaštešči prušuk savi si ande čiri jak’, kana ni korkoro či hačares o baro kaš ande čiri jak? Licemernona! Maj sigo inkal o baro kaš andar čiri jak thaj majlače dičeja e kaštešči prušuk te inkales andar čire phralešči jak.”

Sova si pherdo ilo godova inkljel po muj

(Mt 7,17–20; 12,34–35)

⁴³ Lačo kaš či bijanel bilače plodurja, thaj bilačo kaš či bijanel lače plodurja. ⁴⁴ Kaj svako kaš pe piro plodo pindžarelpe. E smokva thaj e drak či kušenpe katar e kangre. ⁴⁵ Lačo manuš, andar piro lačo ilo inkalel

[‡] **6,32** Varekana o alav bezehale koristinasi e verske vođe (e manuša sago e fariseja thaj e rašaja) pale manuša save či incarenas o zakon gajda sago kaj e fariseja gndisardine kaj trubun. Također koristilaspale pale manuša save smatrinaspale maj bare bezehale katar aver manuša. Naprimer, bezehalen smatrinasi e fariseja e poreznikonen thaj e bludnikonen. **§ 6,34** E bezehale čeren usluga samo o kole manušen pale save džanenas kaj šaj boldena lenđe kana lenđe trubula.

* **6,35** avena čhave e Majbarešće značil te avel tumen e Devlešće osobine (sago kaj si: ljubav, blagost, lačhipe, vernost, krotkost, suzdržljivost; dik Gal 5,22–23) thaj o ponašanje slično sago e Devlesko. [†] **6,35** Majbarešće si o naziv palo Del thaj phenelpe pale e Devlešči veličina thaj lesko autoriteto. Značenje akale alavesko si slično sago o značenje “Svevišnjo” ili “Maj baro biće savo si po vrho” ili “O Del savo si majbaro katar sa”. Čhave e Majbarešće značil “čhave e Devlešće savo si Majbaro”. Postoil samo jek Del. [‡] **6,38** Okova savo čidel o zrno čerdasas trjastica ili čholas ande piro keceljko thaj indarelas les ande angalja čhere. **§ 6,38** Sago o trgovco e bare ileja savo trguel e đivesa nabijil o div ando gono thaj činol les thaj čhol andre gači te prelivilpes, gajda o Del velikodušno dela tumen. * **6,40** O manuš moraš te avel oprezno kana odabirisarel piro sikavne, kaj postanila sago lesko sikavno. Ako o sikavno pogrešno sikavel (kaj si duhovno koro), avela zavedime vi o učeniko.

lačhipe, a o bilačo manuš andar piro bilačo ilo inkalel o bilačhipe, kaj andar o muj inkljel sova si pherdo o ilo.

O godaver si pačivalo e Isusešće alavende

(Mt 7,24-27)

⁴⁶ "Sostar akharen man: 'Gospode! Gospode!' A naj sen pačivale okolešće so phenav tumende? ⁴⁷ Sikavava tumende pe kaste anel svako savo avel mande, ašunel mungre alava thaj si pačavilo mungre alavende: ⁴⁸ Slično si sago o manuš savo agajda čerdas piro čher: hanadas handuk thaj čhuta o temelji pe stena. Kana avili e poplava, o paj navalisarda po čher, ali naštik haradale kaj sas lače sagrađime. ⁴⁹ A kova savo ašundas mungre alava a naj pačavilo mungre alavende, vo si sago o manuš savo vazdas piro čher pe phuv bi temeljesko, pe savo navalisarda o paj, odma harada o čher thaj katar godova čher sas bari ruševina."

7

E kapetanesko pačipe

(Mt 8,5-13; Jn 4,43-54)

¹ Kana o Isus dija gata sa godola alava anglo them, dija ando o gav Kafarnaum. ² Varesavo rimsko kapetano* sasle robo savo sas nasvalo po smрто, a vo sas lešće but drago. ³ A kana o kapetano ašundas palo Isus,† bičhaldas lešće e židovske starešinen‡ thaj molisarda les te avel te sastarel lešće slugo. ⁴ A von aviline ko Isus thaj počnisardine ilestar te molin les alavenca: "Zaslužisarda te čeres lešće godova, ⁵ kaj volil amare theme thaj vo vazdas amende e sinagoga."

⁶ A o Isus teljarda lenca. Thaj kana sas već paše ko čher, bičhalda o kapetano pire drugaren leste te phenen lešće: "Gospode! Na trudiartu, kaj najsem dostojno te des tale mungro krovo. ⁷ Zato vi či inčara man dostojno te avav angle tute, nego samo phen alav thaj sastola o sluga mungro. ⁸ Vi me sem manuš tele vlast thaj si man tale mande vojnikurja. Thaj kana phenav ječešće: 'Dža!', vo džaltar. Thaj kana phenav averešće: 'Av!', vo avel. Thaj kana phenav mungre robošće: 'Čer godova!', vo čerel."*

⁹ A kana godova ašundas o Isus, začudisajlo e kapetanošće thaj boldape ko them savo džalas pale leste thaj phendas: "Phenav tumende: Ke nijek Izraelco či arakhlem gači pačipe sago ke akava kapetano!"† ¹⁰ A kana okola kaj sas bičhalde katar o kapetano boldinepe čhere, arakhline e robo kaj si sasto.

O Isus vazdel andar e mule e udovicaće čhaves

* **7,2** O kapetano si manuš savo zapovedil pe šel vojnikurja. † **7,3** O kapetano ašundas kaj o Isus sastardas e bute theme, thaj kaj si vo paše odnosno kaj bolda pes ando Kafarnaum. ‡ **7,3** O Isus sas židovo a o kapetano nas, pa o kapetano gndisardas kaj o Isus maj rado uslišila e molba ako o židovo zamolisardasas les. Uglavno, e židovurja thaj e rimske vojnikurja sas dušmaja. § **7,6** E židovurja či dinesas andre ando čher savo nas židovsko te na aven nečiste anglo Del. * **7,8** Baš sago kaj si e kapetano autoriteto te naredil e vojskaće, gajda si e Isuses autoriteto te naredisarel e nasvalimašće te nestalan. † **7,9** O Isus očekuisardasas te e židoven avel kasavo pačipe, ali nas len. Vo či očekuisardasas katar okola save nas židovurja te avelen kasavo pačipe, a palem akale rome sas.

11 Pale godova o Isus teljarda ando gav savo akhardolas Nain.† Pale leste džans e učenikurja thaj o but o them. 12 Kana avilo paše ke gavesko vudar, baš askal inkalenas e mule, čhave savo sas jedinco pire dejako savi sas udovica. Lava sas o but o them andar o gav. 13 Kana dikhlala o Gospod, sažalisajlo pe late thaj phendas laće: “Na rov!” 14 Pale godova avilo ko mohto, Š čhuta pire vas pe leste thaj o kola kaj indarenas o mohto ačhiline. A vo phendas: “Čhaveja, tuće phenav: Ušti!” 15 O mulo vazdape, bešlo thaj počnisarda te čerel svato. A o Isus dijales lešće dejaće.

16 A savora zadivisajle thaj počnisardine te hvalin e Devle alavenca: “Baro proroko avilo maškar amende!” thaj: “O Del avilo ando pomoć pire themešće!”* 17 Thaj godova glaso pale leste buljilo pe saste judejske krajurja thaj pe sasti okolina.

*O Isus čerel svato palo Jovano savo bolel
(Mt 11,2–11)*

18 E Jovanošće učenikurja javisardine e Jovanošće† so o Isus čerdas. A vo akhardas pire dujen učenikonen 19 thaj bičhalda len ko Gospod te phučen les: “Da li san tu okova saves obečisardas o Del kaj trubul te avel, ili te ažućaras averes?”‡

20 Kana akala duj manuša aresline leste, phendine: “O Jovano savo bolel bičhalda amen tute te phučas tut: ‘Da li san tu okova saves obečisardas o Del kaj trubul te avel, ili te ažućaras avres?’ ”

21 O Isus baš ande godova časo sastarelas e buten katar lenđe muke, razne nasvalimata thaj katar e bilače duhurja thaj e bute kore manušenđe boldas o vido. 22 A o Isus phendas lenđe: “Džan thaj phenen e Jovanošće so upravo dikhline thaj so ašundine: e kore dičhen, e bande phiren, e gubave saston, e kašuće ašunen, e mule ušten, a e čorendeŠ propovedilpe e Bahtali nevimata.* 23 Blago okolešće savo či sablaznilpe zbog mande.”

24 A kana đeletar e Jovanošće učenikurja, o Isus počnisarda te phenel e but e themešće palo Jovano: “So inkljistine te dičhen ande pustinja? E trska, savja ljuljil e balval?† Na! 25 So dakle inkljistine te dičhen? Manušes savo lija pe peste barvale drže? Na! E manuša save indaren pe peste šukar drže thaj train ando raskoš, von si ande carošće dvorurja. 26 So dakle

‡ 7,11 A kava si paše pašo than kaj o proroko Jelisej vazdas andar e mule e dejaće jedinco čhave, šelencu brša majsigo (dik 2. Car 4,8–37). § 7,14 mohto Ando godova vrjama, e mohte či izgledinas sago kaj si ađes, nego sas nosilja savena indarenas e mule samo džiko limori. * 7,16 E manuša verovatno gndisardine kaj sas o Isus baro proroko sago o Ilija ili o Jelisej, jedine duj manuša ando Purano Savezo save vazdine varekas andar e mule (1. Car 17,17–24; 2. Car 4,18–37). † 7,18 O Jovano savo bolelas sas ando phanglipe. ‡ 7,19 E židovurja očkueinas kaj o Mesija avela caro savo avela thaj spasila len katar e rimsko vlada. Či očkueisardine te avel samo duhovno spasitelj. O Jovano pindžarelas o proročanstvo palo Mesija sago kaj phendas o Is 42,7; 61,1–2 (dik isto gajda ando Lk 4,18–19). Gajda očkueisardas te o Isus postanisarel caro, thaj te e Jovane thaj e aver pravedne manušen oslobodisarel andar o phanglipe, thaj te sudil thaj kaznil e manušen save odbacisardine e Mesija (dik okova so phendas o Jovano ando Lk 3,9, 16–17), ali khanči katar godova još či dogodisajlo. § 7,22 e čorende O Isus anelas e bahtali nevimata na samo e čorende, nego vi okolende save sas duhovno čorende (dik Mt 5,3). * 7,22 Akala čudurja save o Isus čerelas dokazisardine kaj si vo e Mesija, sago kaj o proroko Isajja predvidisarda ando Is 29,18–19; 35,5–6; 61,1–2. † 7,24 O Jovan savo bolel naj manuš savo lako predomislilpes, sago e trska savijilpe lako pomeril e balval.

inkljistine te dičen? E proroko? Ej, me phenav tumenđe, vo si majbut vi katar o proroko. ²⁷ Kaj vo si okova pale savo o Del phendas ando Sveto lil: 'Ake me bičhalav mungre glasniko angle tute, vo lačharella čiro drom angle tute.'

²⁸ Phenav tumenđe: Nijek bijando katar e manušnji naj majbaro katar o Jovano, a o majcikno ande Devlesko carstvo si majbaro lestar."[‡]

*E mudre prihvatisten e Isusesko thaj e Jovanosko sikavipe
(Mt 11,12-19)*

²⁹ Kana sa o them thaj vi e carinikurja save sas bolde e Jovanošče boldimasa, ašundine e Isuse sar čerel svato priznaisardine kaj si e Devlesko sikavipe ispravno. ³⁰ A e fariseja thaj e sikavne e Mojsiješče zakonestar, či kamenas te bolel len o Jovano. Von odbisardine so o Del planirisarda pale lende.

³¹ O Isus phendas: "Kasa te usporediv e manušen katar akaja generacija? Kašče si slične? ³² Lenca si sago čhavrenca save či džanen so kamen bešen po sokako thaj jek avrešče čhon muj:

'Svirosardam tumenđe
a tumen či čheldine!
Đilabadam tumenđe tužne đilja
a tumen či rujine!'

³³ Gajda avilo o Jovano savo bolelas. Niti halas mangro niti pijelas mol, a tumen phenen: 'O bilačo duho si ande leste!' ³⁴ Avilem me, o Čhavo e Manušesko. Vi hav vi pijav, a tumen phenen: 'Dik, o manuš halapljivo thaj matarno, drugari e carinikonengo thaj e bezehalengo.' ³⁵ Savora save prihvatine e Develešči mudrost sikaven kaj si voj čači."[§]

*O Isus šaj te jartosarel e bezeha
(Mt 26,6-13; Mk 14,3-9; Jn 12,1-8)*

³⁶ Varesavo farisejo zamolisarda e Isuse te hal leste. O Isus dija ande farisejsko čher thaj lijas than pale sinija.* ³⁷ Kana ake avili varesošči manušnji savi sas bezehali ando gav. Ašunda kaj si o Isus pale sinija ande farisejsko čher, avili thaj andas† e alabasterosko čaroro ande savo sas kuč mirisno ulje. ³⁸ Ačhili pale lešče pungre, rovelas thaj e jasvenca thovelas lešče pungre a pire balenca khoselas len. Čumidelas len thaj mačhelas len e mirisne uljeja.

³⁹ Kana godova dikhlas o fariseji savo akharda e Isuse ande piro čher, gndisardas ande peste: "Kana akava avilosas proroko, džanglasas ko si thaj sošči si akaja manušnji, savi diril les, kaj si bezehali."

⁴⁰ O Isus phendas lešče: "Simone, siman vareso te phenav tuče."
A vo phendas: "Phen, sikavneja."

[‡] 7,28 O Jovano savo bolelas avilo te pripremil o drom palo Isus thaj pale Isusesko carstvo. Ali nakon so o Isus uspostavil piro carstvo, godova si, nakon so o Isus mulo, vaskrnisarda thaj sas vazdino ando nebo. Savora save pačan ando Isus silen blagoslovurja majbut katar o Jovano savo pripremisardas samo o drom majsigo nego so avilo o carstvo. § 7,35 Akava si e izreka savi o Isus primenisarda pe akaja situacija, verovatno te sikavelen te e mudre manuša razumin kaj či trubeine te odbacin e Isuse thaj e Jovane.

* 7,36 O običaj sas pe gozbe save sas sago akaja večera te e muškarcurja udobno pašljon pe rig dok han. † 7,37 Ande godoja vrjama sas o običaj te čidelpes o them vi okola save naj akharde thaj te prisustvuin e gozbače thaj te ašunen o alav, a te na han.

41 O Isus majdur motholas: "Sas varesavo manuš savo delas averende udžile love. Gajda sas duj džene save sas lešće udžile. Jek sas lešće udžile pandž šela rupune lovora,‡ a aver pandžvardeš. 42 Sar naštik te boldine e love save sas lešće udžile, vo jartosardas liduj dženenđe o dugo. Savo lendar majbut volila les?"

43 O Simon phendas: "Gndiv kaj okova savešće si majbut jartome." A o Isus phendas lešće: "Lače phenes."

44 Gajda boldape ke manušnji thaj phendas e Simonešće: "Dičhes akala manušnja? Dijem ande čiro čher, a tu ni paj či dijan man te thovav mungre pungre, a voj pire jasvenca thoda mungre pungre thaj pire balenca khosla len.Š 45 Tu či ni čumidan man, a voj, sar dija andre, či ačhili te čumidel mungre pungre.* 46 Uljeja mungro šoro či makhlan, a voj e mirisne kuč uljeja mungre pungre makhlas.† 47 Zato, phenav tuće: 'Voj sikadas but ljubav kaj si laće jartome e but e bezeha, a maj cara ljubav sikadas okova savo si maj cara svesno kaj si lešće jartome lešće bezeha.' "‡ 48 A o Isus phendas e manušnjaće: "Jartome si tuće čire bezeha."

49 A kola save sas pale sinija počnisardine te mothon maškar pende: "Ko si akava kaj vi e bezeha jartol?"

50 A vo phendas e manušnjaće: "Zbog čiro pačipe tu san spasime. Dža ando mirol!"

8

E manušnja sledin e Isuse

1 Pale godova o Isus džalal andar o gav dži ko gav, propovedilas thaj navestilas e Bahtali nevimata palo o carstvo e Devlesko. Pale leste džanas e dešuduj apostolurja 2 thaj varesave manušnja saven o Isus oslobodisardas katar e bilače duhurja thaj sastarda len katar e nasvalimata: e Marija andar e Magdala, andar savi tradas eфта benga, 3 e Jovana romnji e Huzošči savo sas e Irodosko upravitelj, e Suzana, thaj but aver save pomožinas e Isuse thaj e dešuduje apostolen pire lovenca thaj okoleja so saslena.

O Isus mothol e paramiči palo sijači

(Mt 13,1–17; Mk 4,1–12)

4 Dok još čidelaspe o but o them andar e razne gava, o Isus phendas lende akaja paramiči: 5 "Inkljisto o sijači te sijol o seme. Dok sijolas, varesavo seme pelo po drom thaj o them uštadale a e čiriknja aviline thaj haline les. 6 O dujto seme pelo po bar thaj tek so inkljisto, šučilo kaj nasle vlaga. 7 Varesavo seme pelo maškar e kangre thaj e kangre tasadine les sar barjonas zajedno lesa. 8 A varesavo napokon pelo pe lačni phuv, niknosarda thaj bijanda šel drom majbut." Phendas godova thaj čhuta muj: "Ašunen kana već situmen kan!"

‡ 7,41 rupune lovora Ande godova vrjama, jek rimsko denari sas sago ades jek dnevnic. § 7,44 Akava sas e osnovno odgovornost e domačinešči te pripremil o lavori e pajesa thaj o peškiri te šaj thoven pire pungre. * 7,45 E manušnji čumidelas e Isusešće pungre mesto lesko muj sago znako kaj but pokaisajle thaj ponizisajli. † 7,46 Akava sas o običaj kana dočekinas pe e posebne gosturja. E manušnji veoma počastisardas e Isuse godolesa kaj čerdas godova. Voj sikadas e ponizost godolesa kaj pomazisardas lešće pungre umesto lesko šoro. O Isus chutas sago primer e Simonešće bilačo gostoljubivost sago primer naspram okova so čerdas e manušlji pale leste. ‡ 7,47 Ando originalno teksto ramol: "Kaj cara volil okova kašće si cara jartome."

*O Isus objasnisarel e paramiči palo sijači
(Mt 13,10–23; Mk 4,10–20)*

⁹ E učenikurja phučline e Isuse so značil godoja paramiči. ¹⁰ A vo phendas lenđe: “Tumende si dino te džanen e tajne e Devlešće carstvošće, a averende si dino samo ande paramiča, kaj ando Sveto lil ačhel ramome: ‘vi ako dičhen
 či primetin,
vi ako čhon kan
 či hačaren.’”

¹¹ A akava so značil e paramiči: O seme si sago o alav e Devlesko. ¹² Okova seme savo pelo po drom si sago e manuša save ašunen o alav, ali avel o beng thaj inđarel o alav e Devlesko andar lenđe ile te na pačan thaj te či spasinpe. ¹³ A okova seme savo pelo po bar godola si sago okola manuša save kana ašunen e bahtasa primin o alav, ali si sago e biljke koreno najlen. Godola varesošči vrjama pačan, a kana aven e kušnje von peren. ¹⁴ A okova seme savo pelo ande kangre si sago e manuša save ašunen o alav, ali još pe lengo drom e trajošće brige tasaven len e barvalipeja thaj akale trajošće nasladenca thaj či anen lačo plodo. ¹⁵ Okova seme savo pelo pe lači phuv si sago e manuša save ašunen o alav thaj incarenle ando lačo thaj plemenito ilo thaj ustraisaren dok či anen plodo.”

*Ko ašunel e Isusesko sikaibe barjola lesko duhovno hačaripe
(Mk 4,21–25)*

¹⁶ “Khonikal kana del jag o stenko či čhol les talo čaro niti talo kreveto, nego čhon les po čirako, te dičhen o svetlo okola save den andre. ¹⁷ Sa so si garado thaj čerdo tajno avela sikado javno thaj inkljela po videlo. ¹⁸ Len sama sar ašunen, kaj kas si delape lešće, a kas naj lelape lestar vi okova so gndil kaj si les.”*

*Ko si e Isusešči dej thaj lešće phral
(Mt 12,46–50; Mk 3,31–35)*

¹⁹ Ko Isus aviline lešči dej thaj lešće phral,[†] ali katar o but o them naštik čerdine lesa svato. ²⁰ Vareko javisarda e Isusešće: “Čiri dej thaj čire phral ačhen avri thaj kamen te dičentu.”

²¹ O Isus phendas lenđe: “Mungri dej thaj mungre phral si okola save ašunen thaj izvršisaren o alav mungre Devlesko.”

*O Isus smiril e oluja
(Mt 8,23–27; Mk 4,35–41)*

²² Jek đes o Isus phendas pire dešuduj učenikonende: “Hajde te nakhas pe koja rig e jezerošči.” O Isus thaj lešće učenikurja dine ando čamco thaj isplovisardine. ²³ Dok plovinas, e Isuse lija e lindri. Ande godova

* **8,18** Jasno si andar o konteksto kaj o Isus kate phenel palo razumevanje thaj palo pačipe. Akava značil: “Kas god si razumevanje avela les dino majbut razumevanje. Kas god naj razumevanje hasarela vi okova razumevanje kaj vo gndil kaj siles”, ili: “O Del omogučila okolende save pačan čače te hačaren još majbut. O Del prouzročila te okola save či pačan ando čačipe či hačaren ni okova cara so von gndin kaj hačaren.” † **8,19** Akava sas e Isusešće majterne phral-aver čhave e Marijače thaj e Josifešće save sas bijande posle o Isus. Pošto e Isusesko dad si o Del, a lengo dad sas o Josif, von sas lešće opaš phral samo prekal e dej.

muklape e oluja po jezero. E lađica počnisarda te pherelpe e pajesa a von arakhlínepe ande bari briga pale piro trajó.

²⁴ Aviline ko Isus, džungadine les thaj čutine muj: “Sikavneja, sikavneja, tasadosa!”

Vo džungadilo, thaj zapovedisarda e bavlajaće thaj e talasende thaj e talasurja smirosajle thaj nastanisarda tišina. ²⁵ A o Isus phendas lende: “Kaj tumaro paćipe?”

A von ande dar thaj ando čudo phućenas jek avres: “Ko si akava te zapovedil e paješće thaj e bavlajaće, a von te pokorisarenpe lešće?”

O Isus tradel andar o manuš e bilače duhonen

(Mt 8,28–34; Mk 5,1–20)

²⁶ Askal o Isus thaj lešće ućenikurja otplovisardine pe obala ke gerasinsko krajo, savo si pe koja rig katar o Galilejako jezero. ²⁷ Dok o Isus inkljelas pe obala, avilo angle leste o manuš ande savo sas e bilače duhurja. Već dugo či indarelas e drze pe peste, niti trailas ando čher nego trailas ande limorja. ²⁸ Kana o manuš dikhla e Isuse, čudape pe koća angle leste thaj ande sasto glaso čuta muj: “So kames mandar, Isuse, majbare Devlešće čhaveja? Moliv tut na mućisar man!” ²⁹ (Kaj o Isus zapovedisardas e bilače duhošće te inkljel andar godova manuš. Kaj već lungó vrjama o bilačo duho inćarelas les ande piri vlast, Čak vi kana phandenas les ande lancurja thaj ande okurja, o manuš trģolas e lancurja thaj o beng indarelas les ande pustinja.)

³⁰ O Isus pe godova phućla les: “Sar si ćiro alav?” Vo phendas: “Majbut džene sam katar jek,”[‡] kaj ande leste dine e but bilače duhurja. ³¹ Thaj zamolisardine e Isuse te na naredil lende te džantar ando bezdan. §

³² A okote ande gora sas bari gomila bale save ćarjonas. Askal e duhurja zamolisardine e Isuse te mućel len te den ande bale. Thaj vo mukla len.

³³ Askal e bilače duhurja inkljistine andar o manuš thaj dine ande bale. Thaj e bale pojurisardine niz o brego ando jezero thaj tasadile.

³⁴ A kana dikhline okola kaj araćenas e balen so sas, našline thaj razglasisardine pe gava thaj pe okoline thana so dikhline. ³⁵ A o them inkljisto te dićhel so sas. Avile dži ko Isus thaj dikhline e manuše andar savo inkljistine e bilače duhurja sar bešel džike Isusešće pungere, furjardo thaj saste gođasa thaj sa lijalen e dar. ³⁶ A okola save godova dikhline phendine averende, sar o Isus oslobodisardas e manuše ande savo sas e bilače duhurja. ³⁷ Askal e Isuse zamolisarda sa o them andar e gerasinsko krajo te džaltar lendar kaj lijalen e bari dar. O Isus dija ando ćamco thaj teljarda palpale ande Galileja.

³⁸ A o manuš andar savo o Isus tradas e bilače duhonen, zamolisarda e Isuse te šaj aćhel lesa, ali o Isus phendas lešće: ³⁹ “Bolde tut ćhere thaj phen sa so ćerda tuće o Del.” Vo ćelotar thaj razglasisarda pe sasto gav so ćerda lešće o Isus.

O Isus sastarel e manušnjja thaj vazdel e mule čhora

(Mt 9,18–26; Mk 5,22–43)

⁴⁰ A kana o Isus boldape palpale pe koja rig e jezerošći, maladale o them kaj željno aźućarenas les. ⁴¹ Thaj dik, avilo o manuš kasko alav sas Jair,

[‡] **8,30** Legija Doslovno značil “zurale but.” Legija si rimsko vojno postrojba savi đinolas varekaj katar šov milje vojnukurja. Gaći sas bilače duhurja ande leste. § **8,31** bezdan savo si e tamnica pale bengá.

savo sas jek katar e vođe ande sinagoga. Thaj pelo pe pire koča angle Isusešće pungre thaj zamolisarda les te del ande lesko čher ⁴² kaj sas po meripe lešči jedino čhej savja sas varekaj katar dešuduj brš.

Dok o Isus džalas ande Jairesko čher oko leste čícidelaspe sa o them katar sa e riga. ⁴³ A maškar o them sas jek manušnji savi sas nasvali katar o godova kaj dešuduj brš thavdelas o rat latar. Sa so sasla dija pe doktorja thaj khonik naštik te sastarelas lat. ⁴⁴ Nakhli palal leste thaj astardape e čoškostar katar e Isusešči haljina, thaj o rat odma ačhilo latar.

⁴⁵ A o Isus phendas: “Ko astardape pale mungri haljina?”

Savora počnisardine te braninpe, a o Petar phendas: “Sikavneja, o but o them čícideltut thaj spidelpe, a tu phučes ko astardape pale mande.”

⁴⁶ A o Isus phendas: “Vareko astardape pale mande. Hačardem sar e sila inkljisti andar mande thaj vareko sastilo.” ⁴⁷ Kana e manušnji dikhla kaj či ačhili neprimetno, izdralas e daratar thaj peli pe koča angle leste thaj angle sasto them phendas sostar astardape pale leste thaj sar odma sastili. ⁴⁸ A vo phendas laće: “Čhejo, čiro paćipe sastardatu. Dža ando miro!”

⁴⁹ Dok o Isus još čerelas svato e manušnjasa, avilo vareko andar e Jairesko čher ko Jair savo sas vođa ande sinagoga thaj phendas: “Čiri čhej muli. Na mučisar majbut e sikavne.”

⁵⁰ Ašunda godova o Isus thaj phendas: “Na dara! Samo paća thaj voj tralla!”

⁵¹ Kana o Isus areslo ando čher, či muklas khonikašće te den andre lesa osim o Petre, o Jovane, o Jakov thaj e čhorako dade thaj laće deja.

⁵² A savora save sas ando čher rovenas thaj žalinas pale čhori. A o Isus phendas lenđe: “Na roven! Či muli, nego samo sovel!”*

⁵³ A von asanas lestar kaj džangline kaj muli. ⁵⁴ O Isus astarda lat palo vas thaj čhuta muj: “Čhorije, ušti!” ⁵⁵ Thaj lako duho boldape ande late thaj voj odma uštili, a vo naredisardas te denla te hal. ⁵⁶ A lako dad thaj laći dej čudisajle, a vo zapovedisarda lenđe te na phenen khonikašće so sas.

9

O Isus bičhalel e dešuduj apostolen (Mt 10,9-14; Mk 6,7-13)

¹ O Isus akhardas e dešuduj apostolen thaj dijalen moć thaj vlast pe sa e bilače duhurja thaj te sastaren e nasvalimata. ² Bičhaldala len te navestin e Devlesko carstvo thaj te sastaren e nasvalen. ³ Thaj phendas lenđe: “Na te avel tumen tumenca po drom ni rovlji, ni trasta ni so hana, ni love thaj na te avel tumen tumenca po duj haljine! ⁴ Kana den ande varesko gav, ačhen ande jek čher thaj na načhen andar o čher ando čher dok či džan ande aver gav.* ⁵ Ande savo gav či primin tumen, inkljen andar godova

* **8,52** O Isus džanglas kaj si e čhori muli. Phendas kaj sovel kaj džanglas kaj uskoro uskrsnila lat katar e mule. O Isus isto upotrebisardas o alav “sovel” sar čerdasas svato pale Lazaresko smrto (Jov 11,11-14), aver osobaće savja uskrsnisardas katar e mule. * **9,4** Trubul te aven zadovoljne e habeja thaj e čhereja ande savo o domačino nudil lenđe; Či troman te roden majlačho smeštaj. Ali naravno šaj posetisaren aver čhera te kote propovedisaren e Bahtali Nevimata.

gav thaj čhinson o praho katar tumare pungre.† Godova avela znako kaj mukline les lešće sudošće.”

⁶ Thaj e učenikurja teljardine majdur: obilarzinas e gava, navestinas e Bahtali nevimata thaj sastarenas e nasvalen.

O Irod si zbnime

(Mt 14,1-2; Mk 6,14-16)

⁷ Kana ašunda o vladiri o Irod so dogodisajlo, sas zbnime, kaj varesave phenenas kaj o Jovano savo bolelas uštילו andar e mule. ⁸ Aver phenenas pojavisajlo pe phuv o Ilija, a aver palem phendine: “Uštילו andar e mule varesavo proroko andar e purani vřjama.”

⁹ A o Irod phendas: “Me čhinde m e Jovanosko šoro. Ko si askal akava pale kaste gaći ašunav?” Thaj rodelas prilika te dičhel e Isuse.

O Isus pravarel e but theme

(Mt 14,13-21; Mk 6,32-44; Jn 6,1-13)

¹⁰ Kana e apostolurja boldinepe katar e okolne krajurja, phendine e Isusešće sa so čerdine. Askal o Isus inđarda len pesa te avel lenca korkoro, paše pašo gav savo akhardol Vitsaida. ¹¹ Ali kana godova ašunda o them, teljarda pale leste. Vo primisarda len thaj phenelas lenđe pale Devlesko carstvo thaj sastardas savoren ko trubuja sastipe. ¹² Kana avilo majpaše o krajo e đeseso kasno mismere avile ko Isus majpaše e dešuduj učenikurja thaj phendine e Isusešće: “Te mukas e theme te džal pe okolne gava te arachen kaj račarena thaj so hana kaj sam akate ando samotno krajo?”

¹³ A o Isus phendas lenđe: “Tumen den len te han!”

A von phendine, “Najamen majbut katar pandž mangre thaj duj mače, osim te džas te činas hamasko pale sa o them.” ¹⁴ A sas varekaj katar pandž milje manuša (či đinavenas pe e manušnjja thaj e čavra).

O Isus phendas pe učenikonende: “Phenen lenđe te bešen ande skupine po pandžvardeš džene.” ¹⁵ Thaj savora bešline. ¹⁶ A o Isus lija e pandž mangre thaj e duj mače, dikhla ando nebo, blagoslovisarda len thaj phagla o mangro pa dija pire učenikonende te podelin e themešće. ¹⁷ Savora haline dok či čaljile. Thaj katar okova so ačhilo e themešće čidine dešuduj pherde korpe kotora mangre thaj mače.

O Petar hačarda kaj o Isus si o Hristo

(Mt 16,13-16; Mk 8,27-29)

¹⁸ Jekhvar dok o Isus crdape po korkoro than te molilpe, lesa sas samo lešće dešuduj učenikurja. Pale godova phučla len: “So phenel o them, ko sem me?”

¹⁹ Von phendine: “Varesave phenen kaj san o Jovano savo bolelas, aver kaj san o proroko Ilija, a trite palem kaj uštילו andar e mule varesavo katar aver purane prorokurja.”

²⁰ A vo phučla len: “A tumen, so tumen phenen, ko sem me?”

A o Petar phendas: “Hristo Pomazaniko e Devlesko!”

O Isus phenel pale piro smrto

(Mt 16,1-23; Mk 8,31-33)

† **9,5** čhinson o praho katar tumare pungre sas o izraz savo zurale odbinas ande godoja kultura. Godolesa sikavenas kaj čikamen te ni o praho andar godova gav ačhel lenca.

²¹ A o Isus zapovedisardas lenđe te na phenen khonikašće kaj si vo o Mesija. ²² Taj phendas: “Me, o Čhavo e Manušesko, trubul but te trpisarav. E starešine, e šorvale rašaja taj e sikavne e Mojsiješće zakonestar odbacina man. Mudarena man, a me o trito đes uštava andar e mule.”

So o manuš trubul te ćerel te avel e Isusesko učeniko
(Mt 16,24–28; Mk 8,34–9,1)

²³ Pale godova o Isus phendas savorende: “Ako vareko kamel te avel mungro sledbeniko, neka odreknilpe korkoro pestar, nek svako đes lel piro trušul[‡] taj nek džal pale mande. ²⁴ Kaj svako ko kamel te spasil piro trajo, hasarela les; a ko hasarel piro trajo zbog mande, godova spasila les. ²⁵ Savi korist si e manušes, ako zadobil sa o them, a korkoro pes hasarel ili pešće naudil?” ²⁶ Ko ladžal mandar taj mungre alavendar, lestar vi me, o Čhavo e Manušesko, ladžava kana avava ande slava mungri taj e slava mungre Dadešći taj e svete andelendi. ²⁷ “Čačes phenav tumende: ‘Varesave save si akate tumendar či merena dok či dičhena e Devlesko carstvo.’”

O Del phenel e trin učenikonende kaj si o Isus pomazaniko
(Mt 17,1–13; Mk 9,2–13)

²⁸ A kana nakhla varekaj katar ohto đes katar godola alava o Isus lijas pesa e Petre, e Jovano taj e Jakove ande gora te molinpe. ²⁹ Dok molilaspe, lesko muj promenisajlo, a e drze pe leste postanisardine parne taj sjajne. ³⁰ Ande godova pojavisajle duj manuša taj ćerenas svato e Isuseja. Sas godova o Mojsija taj o Ilija. ³¹ Pojavisajle ande slava taj ćerenas lesa svato pale lesko smrto savo trubuja te podnesil ando Jerusalem te pherdol o Lil.

³² E Petre taj lešće drugaren lija e lindri. Kana džungadile, dikhline lešći slava taj duj manušen save ačhenas lesa. ³³ Taj dok godola duj džene džanastar lestar, o Petar phendas e Isusešće: “Sikavneja, lače kaj sam kate. Te ćeras trin senice: jek tuće, jek e Mojsijašće, taj jek e Ilijašće.” Či džanelas so phenel. ³⁴ Dok vo godova još motholas, pojavisajlo o oblako taj zasinisarda len. Kana o oblako učharda len lija len e bari dar.

³⁵ A o glaso ašundilo andar godova oblako: “Akava si mungro Čhavo saves odabirisardem! Leste čhon kan.” ³⁶ Baš kana ašundilo o glaso, o Isus ačhilo korkoro. E učenikurja ačhenas taj askal još khonikašće khanći či phendine pale okova so dikhline.

O Isus sastarel e čhave jedinco ande savo sas o bilačo duho
(Mt 17,14–19; Mk 9,14–29)

³⁷ A kana thejara o đes o Isus taj lešće učenikurja fuljistine katar e gora, avilo angle leste o but o them. ³⁸ Askal varesosko manuš savo sas maškar o them čhuta muj: “Sikavneja, moliv tut dik mungre čhave, kaj si mande jedinco. ³⁹ Inćarel les o bilačo duho. Andar jekhvar počnil te čhol

‡ 9,23 O zločinco savo već sas osuđime te merel gajda te razapnles, indjarelas e oprano deo e gredako katar o trušul džiko than kaj avela mudardo: 1. Akale govoresa, o Isus kamlas te phenel te ako kamas te avas lešće učenikurja, moraš korkoro amen te smatris mulen prema amare vlastite zelje taj amare voljače, taj moraš te avas spremne potpuno poslušne e Isusešće. 2. Trubul te svako đes avas spremne te trpisaras taj vi te meras ako trubul zbog o Isus kaj sam lešće učenikurja. 3. Moguće si liduj opcije.

muj; čudel pes thaj e spuma del lešće po muj. Gata nikada či mučel les thaj uništil les. ⁴⁰ Molisardem čire učenikonen te traden e bilače duho andar leste avri ali von naštik tradine les.”

⁴¹ A o Isus phendas lenđe: “O bilače thaj bi pačako manušalen! Š Kozom semasa tumenca, a tuman či pačan. Phučaman kozom još trpiva tumen! An akaring čire čhave!” ⁴² Dok o čhavro avelas paše, o bilačo duho harada les pe phuv thaj činosarda les. A o Isus zapovedisardas e bilače duhošće thaj odma sastarda e čhave thaj dijale lešće dadešće. ⁴³ Savora divisajle okolešće so o Isus čerdas.

Thaj dok savora čudinas pe okolešće so čerelas o Isus, o Isus phendas pire učenikonende: ⁴⁴ “Lače zapamtisaren so phenav tumende: Me, o Čhavo e Manušesko, avava dino ande vas e manušende.” ⁴⁵ A von či hačardine so phenel lenđe kaj nas lende dino te hačaren; o značenje sas lendar garado a daranas te phučen les te objasnil lenđe.

Ko si majbaro ande Devlesko carstvo?

(Mt 18,1-5; Mk 9,33-37)

⁴⁶ E učenikurja počnisardine te raspravinpe ko maškar lende šaj avilosas majbaro. ⁴⁷ O Isus džangla so si ande lenđe ile thaj lija e cikne čhavre, čhutale paše peste ⁴⁸ thaj phendas lenđe: “Ko god primil akale cikne čhavre zbog mande, man primil. A ko man primil, primil e Devles savo bičhalda man. O Del smatril kaj si majvažno okova savo si maj ponizno maškar tumende!”

Ko naj protiv tumende tumenca si

(Mk 9,38-40)

⁴⁹ Askal o Jovano phendas: “Sikavneja, dikhlam ječe kaj ande čiro alav tradel e bilače duhonen. Amen phendam lešće te na čerel godova, kaj či džal pale tute.”

⁵⁰ A o Isus phendas lešće: “Na branin lešće! Kaj ko naj protiv tumende, pale tumende si!”

O Isus po drom palo Jerusalim kroz e Samarija

⁵¹ Kana avili majpaše e vrjama te o Isus boldelpe ando nebo, vo zurale odlučisarda te džan ando Jerusalimo. ⁵² Thaj bičhalda e glasnikonen angle peste. Von đele thaj dine ande varesosko samarijsko gav te pripremin lešće than kaj račarela. ⁵³ No okote o them či kamlas te primin les kaj sas po drom palo Jerusalim.* ⁵⁴ Kana godova dikhline lešće učenikurja o Jakov thaj o Jovano, phučline les: “Gospode! Kames te amen phenas te fuljel o oganj andar o nebo thaj uništil len?”† ⁵⁵ A o Isus boldape lende thaj phendas lende kaj či gndin lače.‡ ⁵⁶ Thaj đeletar ande aver gav.

O Isus kamel te mukas sa thaj te teljaras pale leste

(Mt 8,19-22)

⁵⁷ Dok džanas dromesa, varesosko manuš phendas e Isusešće: “Džava pale tute kaj god tu te džas.”

§ 9,41 manušalen Ando original ramol: “naraštajona” * 9,53 E Samarijancurja thaj e Židovurja mrzanas pes maškar pende. Zato e Samarijancurja čikamline te pomožisaren e Isuse pe lesko drom ando Jerusalim, e židovengo glavno gav. † 9,54 O Jakovo thaj o Jovano preložisardine akaja metoda osude kaj džangline kaj e prorokurja save sas sago o Ilija osudinas e theme save odbacisardine e Devles (2. Car 1,10-12). ‡ 9,55 phendas lenđe kaj či gndin lače Ando original ramol: “kaj ukorisardalen”

⁵⁸ A o Isus phendas lešće: “E lisicen si lenđe hvja, thaj e čirikljen lenđe gnezdurja, a man e Čhave e Manušesće naj kaj mungro šoro te čhav.”[§]

⁵⁹ Varesave avrešće phenda o Isus: “Teljar pale mande!”

A vo phendas lešće: “Gospode, muk man prvo te džav te prahov mungre dade.”*

⁶⁰ O Isus phendas lešće: “Muk e mulen te prahon pire mulen,† a tu dža thaj navestisar e Devlesko carstvo.”

⁶¹ Još vareko phendas: “Me džava pale tute Gospode, ali muk man te džav prvo te jartoman katar mungri familija.”

⁶² A o Isus phendas lešće: “Ni jek savo lel o plugo ande pire vas te oril thaj askal dičhel palpale,‡ naj dostojno pale Devlesko carstvo.”[§]

10

E učeníkurja buljaren o carstvo e Devlesko

(Mt 11,21–27; 13,16–17)

¹ Pale godova o Gospod odredisardas aver eftavardeš thaj duj učeníkonen thaj bičhalda len po dujen angle peste ande svako gav thaj ande svako than kaj kamlas te džal. ² Majsigo so bičhalda len phendas lende: “E žetva si bari, a radnikurja si cara. Molisaren e Gospodare e žetvaće te bičhalel e radnikonen ande piri žetva.* ³ Džan! Ake, bičhalav tumen sago e bakhroren maškar e ruva. ⁴ Na inđaren tumenca ni love, ni trasta, ni so pođina. Dromesa na te hasaren tumari vrjama gajda kaj pozdravina e theme thaj čerena svato lenca.

⁵ Ande savo god čher den, prvo phenen: ‘Miro akale čherešće!’ ⁶ Te avilo okote vareko dostojno palo tumaro miro, tumaro miro ačhela pe leste. A ako naj khonik dostojno tumaro miro boldela pes tumende. ⁷ Kana aven ande varesosko čher, na načhen andar o čher ande aver čher, ačhen pe jek than han thaj pijen sa so inkalen angle tumende.† Kaj o radniko zaslužil piri počin.”

⁸ Kana den ande savo gav thaj primin tumen, han so ponudin tumen. ⁹ Sastaren e nasvalen save si ande godova gav thaj phenen lenđe: Akaleja pašilo tumende e Devlesko carstvo! ¹⁰ A kana den ande varesavo gav thaj

§ 9,58 O Isus odgovoril e izlikava te poučil e manuše sar te avel lesko učeníko. O Isus podrazumil te ako godova manuš sledisardasas e Isuse, ni godole manuše či avilosas čher. * **9,59** Naj jasno dali o dad godole manušeško mulo thaj vo odma prahola les, ili o manuš kamlas te ačhel jek lungo vrjama dok lesko dad či merel pa te šaj askal te praholes. Poanta si godova kaj godova manuš kamel prvo te čerel vareso majsigo nego so teljarel te sledil e Isus. † **9,60** O Isus či gndil doslovno kaj e mule prahona aver mulen. Moguče značenje pale “mule”: 1. godova si metafora pale okola save uskoro merena, ili 2. godova si metafora pale okola save či sledin e Isuse thaj si duhovno mule. Poanta si pale godova kaj o učeníko či tromal te dopustil khačešće te zadržil les katar godova te sledil e Isuse. ‡ **9,62** Khonikal ko dičhel palpale dok oril naštik vodil o plugo kaj trubul te džal anglal. Godoja osoba trubul te usrodočilpes te dičhel angle peste te šaj lače te oril. **§ 9,62** Svako manuš savo postanisardas e Isusesko učeníko thaj askal kamel te boldel pes palpale ande piro purano trajo, naj korisno sago sluga ande Devlesko carstvo. * **10,2** O Isus podrazumil kaj si but them save si spremne te den ande Devlesko carstvo, ali kaj naj dosta učeníkurja te sikaven thaj te pomožisaren e themešće. † **10,7** O Isus či phenelas kaj von trubul te ačhen ande godova čher sasto des, nego kaj trubun te račaren ando isto čher svako rjat dok si okote; aver alavenca, “Na te soven svako rjat ande aver čher”.

či primin tumen, inkljen pe lešće sokača thaj phenen: ¹¹ Čak vi o praho andar tumaro gav, savo astardape pale amare pungre, khosas amendar sago o znako kaj o Del sudila tumende. ‡ Ali kava džanen: Pašilo tumende e Devlesko carstvo! ¹² Phenav tumende: Ando đes e sudosko majloće avela e themešće andar e Sodoma § nego e themešće andar akava gav.

*O Isus upozoril e manušen andar e neposlušne gava
(Mt 11,20-24)*

¹³ Teško tumende manušalen andar o gav Horazin! Teško tumende manušalen andar o gav Vitsaida! Kaj te e čudurja save dogodisajle tumende dogodisajle sas ando rumome gava o Tiro thaj o Sidon, e manuša andar godola gava već dumut obratisajlesas thaj bešlinesas ande hrapavo thaj neudobne drze ando praho sago znako palo pokajanje. * ¹⁴ Ali e manušende andar o gav Tiro thaj andar o Sidon po sudo avela majloće nego tumende. ¹⁵ Vi tumen manušalen andar o Kafarnaum! Zar dži ko nebo avena vazdine? Dži ko than kaj si e mule † haradona kaj si o tunjariko thaj e jag.

¹⁶ Pale godova phendas e učenikonende: “Ko tumende čhol kan, mande čhol kan. Ko tumen odbacil man odbacil, a ko man odbacil, odbacil okoles savo bičhalda man.”

O Isus sikavel e učenikonen so si majvažno

¹⁷ Kana e eftavardeš thaj duj učenikurja boldine pes bahtale phendine: “Gospode, čak vi e bilače duhurja pokorinpes angle amende ande čiro alav!” ‡

¹⁸ A o Isus phendas lende: “Dikhlem e bendende poglavica sar perel sar e munja andar o nebo. § ¹⁹ Ake dijem tumen vlast te uštaven pe sapa thaj pe škorpijonurja* thaj pe sa e sila e dušmaješči † thaj khanči či naškodila tumende. ²⁰ Ali na raduin tumen kaj e bilače duhurja pokorinpe tumende, Ali raduin tumen zbog godova kaj si tumare alava ramome ande Devlešči knjiga ando nebo.” ‡

*O Isus objavisarel kaj o Dad sa predaisardas lešće ande vas
(Mt 11,25-27; 13,16-17)*

²¹ Ande godova čas o Isus pherdo bah ando Sveto Duho phendas: “Slaviv tut, Dade, tut savo san Gospodari e nebosko thaj e phuvjako, kaj

‡ **10,11** Akava si simbolično radnja savjava sikaven kaj odbacin e manušen godole gavešće; aver alavenca: “Baš sago kaj tumen odbacisardine amen, o Del ande potpuno odbacil tumen.” § **10,12** O Del uništisarda e ognjeno sumporosa e manušen andar o gav e Sodoma kaj sas zurale bilače (dik 1. Mojs 19,24-28). * **10,13** Ande godoja kultura o them lelas pe peste e drze save čerdinesas katar o kostret, savo si hrapavo thaj nas udobno, thaj bešlinesas ando praho, gajda sikadinesas kaj si lende žao kaj grešisardine protiv o Del. † **10,15** than kaj si e mule Ando original ramol: “Had” (dik ando rečniko). ‡ **10,17** Akate o “alav” odnosilpe pe Isusešči moć thaj lesko autoriteto.

§ **10,18** O Isus koristisarel e usporedba te usporedil sar o Del pobedila e bende dok lešće 72 učenikurja propovedinas ande gava. Odnosno, o beng pelo sar kana andar o nebo e munja pećel tele pe phuv. * **10,19** Verovatno e sapa thaj e škorpijonurja sas metafora pale bilače duhurja.

† **10,19** Dušmano si o beng. ‡ **10,20** O Del ramosardas lende alava po popis o gradanengo ando nebo, thaj godova značil kaj silen večno traj o.

garadan čiro čačipe katar okola save smatrin pes mudre thaj umne, a objavisardan e ciknende. § Ej Dade! Gajda tuće svidosajlo.

²² Mungro Dad sa dija man* thaj khonik či džanel ko si o Čhavo, nego samo o Dad; niti ko si o Dad osim o Čhavo thaj okova kašće o Čhavo godova kamel te objavisarel."

²³ Askal boldape ke učenikurja kana sas korkoro lenca thaj phendas lende: "Blago e manušende save dičen okova so tumare jakha dičen!
²⁴ Phenav tumende: But prorokurja thaj e carurja kamlina te dičen man thaj te ašunen man, ali či dikhlina man thaj či ašunine man!"

O Isus sikavel sar te zadobis večno trajo

(Mt 22,34–40; Mk 12,28–31)

²⁵ Jekhvar uštilo jek sikavno e Mojsiješće zakonestar te probil e Isuse thaj phučlas: "Sikavneja, so trubul te čerav te dobiv večno trajo?"

²⁶ A vo phendas lešće: "So ramol ando Mojsijsko zakono? So okote čitosardan?"

²⁷ Askal o manuš phendas "Čumide e Gospode Devle čire saste ileja, čire saste dušava, čire saste snagasa čire saste godasa, thaj volisar čire pašutne sago kaj volis korkoro tut!"

²⁸ Pe godova phendas lešće o Isus: "Lače phendan. Godova čer thaj avela tut večno trajo."

²⁹ Ali vo lija te sikavelpe pravedno, thaj phučla e Isuse: "A ko si mungro pašutno?"†

³⁰ A o Isus phendas: "Varesosko manuš fuljelas andar o Jerusalem ando gav savo akhardolas Jerihon. Thaj astardine les e razbojnikurja. Von čhudine lestar e drze, mardineles thaj đeletar. O manuš ačhilo te pašljol opaš mulo.

³¹ Slučajno godole dromesa načhelas varesosko židovsko rašaj, dikhlale thaj nakhlo gajda kaj zaobidisarda les. ³² A gajda vi o levito e rašajesko pomoćniko: nakhlo kotar, dikhlale thaj nakhlo paše leste.

³³ Varesosko putniko Samarijanco‡ areslo dži leste, dikhla les, thaj sažalisajlo pe leste. ³⁴ Avilo dži leste thaj thoda e rane lešće e uljesa thaj e molasa§ thaj pačarda len. Thaj čhutale pe piro magarco, inčardale ande gostijonica thaj pobrinisajlo pale leste. ³⁵ Thejara o đes inkalda duj rupune lovora,* dija len e gostijoničarešće thaj phendas: 'Le sama pe leste. Ako so majbut potrošil, počinava tuće kana boldava man.'

³⁶ Askal o Isus phučla les: "So phenes, savo katar akala ponašisajlo sago pašutno prema okova saves astardine e razbojnikurja?"

³⁷ A vo phendas: "Okova savo pomognisarda lešće."

Pe godova o Isus phenda lešće: "Dža thaj vi tu čer gajda!"

§ **10,21** Akava odnosilpes pale okola saven možda naj but škole, ali si spremne te prihvatisaren e Isusesko sikaipie pe isto načino sago e cikne čhavra spremno čhon kan ke okola save pačan.

* **10,22** Akava stiho kana phenel kaj o dad dijales "sa značil vlast, sila, autoriteto ..." † **10,29** Akava manuš kamlas te džanel kas vo trubul te volil, aver alavenca: "Kas trubujasas te smatril kaj si lesko pašutno thaj te volil les sago korkoro pes?" ‡ **10,33** E samaritanurja sa strancurja saven mrzanas e židovurja. § **10,34** Ande godoja vrjama e mol koristilas pes te šilavl pe e rane sago ađes e raćija, a o ulje verovatno koristilas pes te sprečil e dezifakcija. * **10,35** Ande godoja vrjama duj rupune lovora sas duj dnevnicke.

Maj važno si te ašunas e Isusesko alav

³⁸ Dok o Isus thaj lešće učenikurja gajda putuinas majdur prema o Jerusolim, dine ande varesosko gav. Okote sas varesavi manušnji savi akhardolas Marta, primisarda len ande piro čher. ³⁹ A sas lat phen savi akhardolas Marija. Voj bešelas dži ke Gospodešće pungre thaj ašunelas o alav lesko. ⁴⁰ A e Marta sas but zauzmime godolesa kaj poslužilas. Voj avili leste thaj phendas: "Gospode! Zar či maris kaj mungri phen mukla man korkoro te posluživ? Phen laće te pomožil man."

⁴¹ A o Gospod phendas laće: "Marta, Marta! Na ha holji thaj uznemiritu pale but godova, ⁴² a samo jek si važno. E Marija godova svatisardas thaj godova či lava latar."

11

O učeniko phučel e Isuse te sikavel len sar te molin pes (Mt 6,9-13; 7,7-11)

¹ Kana o Isus jekhvar završisardas e molitvava, nakhlo leste jek katar e učenikurja thaj phendas lešće: "Gospode, sikav men te molimen sago kaj o Jovano savo bolelas sikada pire učenikonen."

² O Isus phendas lenđe: "Kana molin tumen, phenen:

'Dade amareja ando nebo! Neka svetilpe čiro alav*!

Te avel o carstvo čiro†!

³ Mangro amaro deamen svako đes!

⁴ Thaj jartosar amende e bezeha amare,

sago kaj amen jartosaras svakonešće ko sagrašisarel protiv amende‡ thaj na de te peras ande kušnja!'"

⁵ Thaj o Isus phendas lenđe: "Zamislin te džan ke tumaro drugari ande opaš e rjat thaj phenen lešće: 'Drugarina, deman udžile trin mangre. ⁶ Kaj avilo mungro drugari dromestar, a naj man so te čhav angle leste te hal!' ⁷ A okova andral phenel lešće: 'Na dosadisar mande! O vudar si već phandado, a e čhavrorra si manca ando kreveto thaj soven. Naštik uštav te dav tut.' ⁸ Phenav tumenđe: Ako či ni uštel te deles kaj si lesko drugari, uštela te del les zbog godova kaj lešće drugare naj ladžavo te avel uporno.§

⁹ Isto gajda phenav tumenđe: Manden thaj delape tumenđe! Roden thaj aračena! Maren po vudar thaj putrelape tumenđe! ¹⁰ Kaj ko god mandel, primil. Ko rodel, aračhel. Ko marel po vudar, putrelpe lešće.

¹¹ Savo dad maškar tumende kana o čhavro lesko mandel lestar mačo, del les umesto mačo sap? ¹² Ili kana mandel angro, zar dela les škorpijono? ¹³ Ako tumen, vi ako sen bilačhe, džanen te den lačhe darurja tumare čhavrenđe, kozom majbut tumaro nebesko Dad dela Sveto Duho okolen save manden lestar!"

* **11,2** Akava teksto phenel te e Devlesko alav uzvisilpes. Kaj e Devlesko alav si uzvisime † **11,2** Akava značil te buljol thaj te barjol e Devlešči vladavina pe phuv ‡ **11,4** Akava teksto phenel te jartol sago kaj o Del jartosarel amende e bezeha amare ili te jartosaras sago vo kaj jartosarel

§ **11,8** O Isus mothol akaja paramiči sar sikadasas kroz e slike sar o drugari či odbisardasas te pomožil tumende ako situmen bari potreba thaj zamolin les majbut drom palo pomoć. Pe isto način o Del či dobila te del tumen okova so si tumende potrebno ako uporno phučen les. Ako čak vi o drugari savo či volil tut, dela tut okova so trubul tut kana ustrajno molis les, kozom majbut o Del, savo si lačo dad thaj savo volil tut, dela tut okova so trubul tut kana ustrajno molis les.

E Isusešči sila avel katar o Del

(Mt 12,22–30; Mk 3,22–27)

¹⁴ Jekhvar o Isus trada e bilače duho andar o manuš savo sas nemo. Kana inkljisto o bilačo duho, o nemo manuš počnisardas te čerel svato. Taj o but o them divisajlo. ¹⁵ A varesave lendar phendine: “Vo tradel e bilače duhonen e Veelzevulešće silava,* savo si e bendengo knezo.” ¹⁶ A aver iskušisardine e Isuses gajda kaj rodenas lestar varesosko znako andar o nebo kaj o Del bičhalda les.†

¹⁷ Ali o Isus džangla lenđe gndimata taj phendas lenđe: “Ako e manuša andar isto carstvo borin pes maškar peste von uniština piro carstvo. Vi ako e familijače članurja borinpes maškar pende, uniština piri familija. ¹⁸ Ako si o beng ‡ ande peste podelime, sar ačhela lesko carstvo? A tumen phenen kaj me e Veelzevulešće silava tradav e bilače duhonen andar e manuša. ¹⁹ Ako me e Veelzevulešće silava tradav e bilače duhonen andar e manuša, kašće silava askal tumare učenikurja traden len§? Gajda von korkoro dokažina kaj najsen ando pravo. ²⁰ Ali ako me e Devlešće silava* tradav e bilače duhonen, čačes avilo tumende e Devlesko carstvo.”

O Isus si majzuralo katar o Beng

²¹ O Isus još phendas: “Džikaj god o zuralo manuš, lače naoružime, aračhel piro čer, lesko barvalipe si sigurno. ²² Ali te avel o majzuralo lestar, svladila les taj otmil lešće sa lesko oružije ande savo uzdilaspe, a o pleno razdelila.”†

²³ Zato ko naj manca protiv mande si. Taj ko manca či čidel, rspil.‡

Ako o manuš či ačhel e Devlesa o bilačo duho boldel pes ande leste
(Mt 12,43–45)

²⁴ Askal o Isus phendas: “Kana o bilačo duho inkljel andar o manuš, lutil pe puste thana§ taj rodel pešće than kaj šaj te odmoril pes. A kana či aračhel o than, phenel: ‘Boldava man ande mungro čer, ando manuš andar savo inkljistem.’ ²⁵ Taj kana areslo o bilačo duho arakhlas e manuše savo si sago o čučo čer, šlado taj lačhardo. ²⁶ Askal džal taj lel pesa efa aver duhurja, majgore lestar taj del andre taj okote nastanilpe. Po krajo godole manušešće avela majgore nego kaj sas lešće po početko.”

Blagoslovime si okova savo si pačivalo e Devlešće

²⁷ Dok o Isus godova phenelas, varesošči manušnji kaj sas maškar o but o them čhutas muj: “Blagoslovime o či čire dejako savo indardatu taj e čuča save pilan!”

* **11,15** e Veelzevulešće Veelzevul si aver alav palo Sotona ili beng. Varekana ramolpes vi “Vaal-Zevuv”. Akava alav doslovno značil “gospodari e mačhengo”, so značil “vladari pe demonurja”. Akava si alav povezime e hohamne devlesa “Vaal-Zevuva” andar o Ekron (dik 2. Car 1,2, 3, 6). † **11,16** Gajda kamline te o Isus dokažil kaj si lesko autoriteto katar o Del. ‡ **11,18** o beng Ando original ramol: “Sotona”. Ako o Sotona taj e članurja lešće carstvošće borin pes maškar pende lengo carstvo propadnila. § **11,19** Čak vi e farisejende učeniko isto tradenas e bilače duhonen. * **11,20** Ando original ramol: “e Devlešće najesa”. Dik 2. Mojs 8,19. † **11,22** Akava phenel palo Isus savo pobedil e bendes (Satanes) taj lešće demone sago kaj si o Isus maj zuralo manuš savo lel savo len so pripadil e zurale manušešće. ‡ **11,23** či čidel, rspil o Isus phenel kana čiden pes e učenikurja save sledin les: “Kogot či navodil e themes te aven taj sledin man, navodil len te džan majdur mandar.” § **11,24** puste thana Ando original ramol: “bi paješće than” savo phenel pale “opustošime thana” kaj lutin e bilače duhurja.

28 O Isus phendas: “Još majblagoslovime si okova savo ašunel o alav e Devlesko thaj ačhel pačivalo!”

O Isus si majbaro katar o Solomon thaj katar o Jona a o them či ašunel les

(Mt 12,38–42; Mk 8,12)

29 Sar o them sa majbut čidelaspe o Isus počnisarda te mothol lenđe: “Tumen manušalen save train ande akaja vrjama sen bilačhe manuša. Tumen roden znako.* Ali aver znako či delape tumenđe osim e čdurja save o Del čerdas palo Jona.† 30 Kaj okova so sas e Jonasa sas znako e manušenđe save trainas ando gav savo akhardolas Niniva,‡ a ande savo o Del bičhalda les. Gajda okova so manca dogodilape avela znako kaj man, e Čhave e Manušešće, o Del bičhaldas akale themešće.§

31 Po đes kana avela e Devlesko sudo, e carica savi dumut vladilas e južno phujava, savi akhardolas Saba,* uštela thaj osudila e manušen save si ađes džude. Kaj dadural avili te ašunel e care Solomone savo sas zurale mudro, a akate si vareko majbaro vi katar o Solomon, a tumen či kamen te čhon kan leste! 32 E manuša save majsigo trainas ando gav savo akhardolas Niniva, uštena po đes kana avela e Devlesko sudo thaj osudina e manušen save akana train. Kaj von pokaisajle kana o Jona propovedilas, a ake, akate si vareko majbaro katar o Jona a tumen još či pokaisajle!”

E Isusesko sikavipe si svetlost e manušenđe

(Mt 6,22–23)

33 O Isus majdur sikavelas: “Khonik či del jag o stenko te čhol les po garado than, niti tale korpa, nego po čirako te okola kaj den andre dičen o svetlo.† 34 Čiri jak si stenko čire teloščće. Kana si čiri jak sasti, sasto čiro telo si ando svetlost. Ali, ako si čiri jak nasvali, čiro telo si ande tama.‡ 35 Zato le sama te okova so gndis kaj si ande tute svetlost naj li tama. 36 Ako si sasto čiro telo osvetlime thaj ni cara tama naj ande tute, askal sasto aveja prosvetlime, sago kana o stenko pire svetlosa osvetlil tut.” §

* **11,29** Aver alavenca: “Kamen mandar te čerav čudo sago dokazo kaj avilem katar o Del.”

† **11,29** O Jona sas proroko ando Purano savezo (dik Jona 1,7; 2,10; Mt 12,40). Pale trin des inkljisto džudo andar o di e bare mačesko, sago kaj o Isus nakon trin des inkljela andar o limori. ‡ **11,30** E manuša savende o Jona propovedilas sas zurale bilačhe. Trainas ando gav savo bučholas Niniva, savo sas glavno gav ande Asirija, thaj sas bare dušmaja e Izraelconende (dik Jona 3). § **11,30** Ando original ramol: “Kaj sago kaj sas o Jona znako e Ninivljanenđe, gajda o Čhavo e Manušeško avava znako akale naraštajoščć.” *

* **11,31** E carica katar e Saba (ande ađes akhardo Jemen) putuilas prekal 1500 kilometra te ašunel e Solomonešči mudrost. Trailas 1.000 brš majsigo katar o Hristo (dik 1. Car 10,1–13; 2. Dnev 9,1–12). † **11,33** Retkurja 33–36 si metafora savjava o Isus phenel pale piro sikaipе sago palo “svetlo” pale savo kamel te lešće učenikurja čhon kan thaj delin averenca. Vo phenel pale manuša save či džanen ili či prihvatisaren lesko sikaipе sago kaj si ando “tunjariko”. ‡ **11,34** Ando original ramol: “Stoga, ako si čiri jak sasti, sasto čiro telo avela osvetlime e svetlosa. No ako čiri jak naj sasti, sasto aveja ande tama.” O grčki pridjev akate si prevedime palo “sasto” ujedno značil potpuno odanost e Devleščće thaj naj opteretime e brigenca palo matrijalno. Aver alavenca: “E jak si sago e svetiljka e teloščće. Te či previše vodin briga pale matrijalno, jasno dičhena ando trajo, ali ako previše vodin briga pale lende tumaro vido avela zasenime thaj e tama pherela tumaro trajo.” § **11,36** O Isus phenel isto čačipe sago usporedba. Vo phenel pale manuša save si pherde čačipe sago kaj si von svetiljka savi zurale sijal.

*O Isus opomenil e vođen save si pobožne samo avrjal
(Mt 23,1-36)*

³⁷ Kana o Isus dija gata o svato, avilo leste varesavo farisejo thaj akharda les ande piro čher te hal. Vo dija andre thaj lijas than pale sinija. ³⁸ Kana godova dikhlas o farisejo, začudisajlo kaj o Isus bešlo pale sinija majsigo nego so thodas pire vas sago kaj trubujas prema e židovengo običaj.*

³⁹ A o Gospod phendas lešče: "Tumen e fariseja gadići trudin tumen te thoven tumare tahtaja thaj e čare avrjal, a pherdine len e pohlepava thaj e bilačhipeja. ⁴⁰ Bi gođavalen! Naj li o Del okova kaj stvorisardas e manušes thaj pindžarel les andral sago vi avrjal?† ⁴¹ Zato den okova so si andral, andar e tahtaja thaj andar e čare so handžvale inčaren samo pale tumende, okolende savende si majpotrebno sago milostinja thaj saste avena čiste andral thaj vi avrjal.

⁴² Ali jao tumende, farisejalen! Kaj den deš posto e Devlešće katar sa e začinurja thaj katar o povrće,‡ a či marin pale pravda e manušendi thaj pale ljubav e Devlešći so si majvažno. Trubun te den deš posto, ali či troman te zanemarin akava so si majvažno.

⁴³ Jao tumende farisejalen! Kaj volin te bešen pe počasne thana ande sinagoge thaj te e manuša pozdravin tumen pherde poštuipe prema tumende pe javne thana. ⁴⁴ Jao tumende farisejalen kaj sen sago e limorja, save naj obeležime, pe save e manuša phirena a či džanen kaj si okote o limori thaj postain duhovno melale!§

⁴⁵ Askal varesosko katar e sikavne e Mojsiješće zakonestar phendas e Isusešće: "Sikavneja, dok gajda phenes, vi amen vredos."

⁴⁶ A o Isus phendas: "Jao vi tumende, sikavnalen e Mojsiješće zakonestar! Kaj čhon pe manuša o pharipe gajda kaj den len pravilo save naštik te inčaren, a tumen korkoro ni e najesa či kamen te mrdnon te pomožin lenđe te inčaren godova pharipe. ⁴⁷ Jao tumende! Kaj vazden e prorokonende spomenikurja, a tumare pradada mudardine len. ⁴⁸ Godolesa kaj či train so e prorokurja sikavenas svedočin kaj odobrin okova so čerdine tumare pradada: von mudardine len, a tumen spomenikurja vazden lenđe!†* ⁴⁹ Zato vi o Del mudro phendas: 'Bičhalava lenđe e prorokon thaj e apostolen. Varesaven mudarena a varesaven progoina.'

⁵⁰ Zato tumaro naraštaj smatrilape došalo palo rat kaj sas čhordo e prorokonengo katar o postanko e themesko, ⁵¹ katar o rat e prvo prorokosko džiko rat e poslednjo prorokosko, e Aveljesko dži ko rat e Zaharijasko,‡ savo sas mudardo maškar o žrtveniko thaj o svetište. Ej

* **11,38** E Jevreja sas pravilo te e manuša thoven pire vas či ke khuvja te aven obredno čiste anglo Del. † **11,40** O Isus koristil te phučel akava te ukoril e farisejen kaj či hačaren kaj si okova so si ande lenđe ile zurale važno. ‡ **11,42** e začinurja thaj katar o povrće Ando original ramol: "E nana thaj katar e ruta thaj katar svako vrstako povrće."

§ **11,44** Kana e Židovurja phirenas prekal e limorja, postanisardinesas obredno nečiste ili aver alavenca či aviline sas majbut svete.

* **11,48** O Isus koril e farisejen thaj e sikavnlen e Mojsiješće zakonestar. Von džanen palo mudaripe e prorokonlen, ali či osudin pire pradada godova kaj mudarenas len. Aver alavenca: "Gajda kaj umešto te osudin len, tumen potvrdisaren thaj slažintumen lenca". † **11,51** O Avelj sas prvo manuš savo sas mudardo ando Purano zaveto (1. Mojs 4,1-16), a o Zaharija sas zadnjo manuš savo sas mudardo ando Purano zaveto (2. Dnev 24,20-22).

phenav tumenđe, kaj rodelape o računo katar akaja generacija tumaro naraštaj avela odgovorno pale godova rat savo sas čordo!‡

⁵² Jao tumenđe, sikavnalen e Mojsiješće zakonestar! Kaj line e čija katar o džanglipe pale Devlesko carstvo thaj garadine katar e manuša. § Korkoro či den andre ando carstvo, a či mučen te den andre okola kaj kamen te den.”

⁵³ Kana o Isus inkljisto okotar, e sikavne e Mojsiješće zakonestar thaj e fariseja počnisardine zurale te holjavon pe leste thaj navalisardine pe leste te phučen les but vareso. ⁵⁴ Von dičhenas te astaren les ande varesavo pogrešno alav sar optužisardinesas les.

12

O Isus sikavel pire učenikonon te na aven dvolične (Mt 10,26–27)

¹ Askal čida pes majbut milje manuša, gajda kaj jek avrešće uštavenas e pungre. Ali o Isus prvo phendas pire učenikonenđe: “Len tumen sama kaj o farisejsko licemerje buljol sago o kvasco savo šukljarel sasto humer.

² Kaj avel e vrjama kana sa so si garado avela arakhado thaj sa so si tajno ašundola angle savorende.* ³ Zato, sa so phendine ande tama ašundola po svetlo thaj sa so phendine varekašće po kan ande sobe katar e krovurja propovedilape.”

Na daran kaj sen dragoceno e Devlešće (Mt 10,28–33; 12,31–32; Mk 3,28–29)

⁴ O Isus nastavisardas: “Phenav tumenđe mungre drugarenđe na daran katar okola save šaj te mudaren samo o telo, a pale godova naštik čeren tumenđe khanči. ⁵ Ali phenava tumenđe kastar trubun te daran: daran katar o Del savo, šaj lel o trajo thaj askal čhudel les ando pakao. Lestar daran!

⁶ Pa či li bičinenpe pandž čiriklja pale samo duj lovora? Pa palem ni ječe lendar o Del či bistrel. ⁷ A tumenđe si svako bal po šoro đinado.† Zato na daran! Kaj sen e Devlešće majvredne nego but e čiriklja!”

Trubul te priznaisaras e Isuses anglo them (Mt 10,32–33; 12,32; 10,19–20)

⁸ “Ko akate pe phuv anglo them priznajil kaj pripadil mande, pale leste me o Čhavo e Manušesko phenava, angle anđelurja e Devlešće kaj pripadil mande. ⁹ Ali okova savo odreknilpe mandar angle manuša akate pe phuv, gajda vi me odreknivaman lestar angle anđelurja e Devlešće. ¹⁰ Ali phenav

‡ **11,51** Jedine prorokurja saven poštuin si e mule prorokurja! Baš sago lende pradada či čhonas kan ke prorokurja ando purano Zaveto, gajda vi akala fariseja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar či čhon kan ko Isus thaj čikamen te čhon kan ke apostolurja saven o Isus bičhalel. E Devlesko strpljenje okončila pes thaj vo konačno sudila e Izraelošće pa le sa e brša save odbacisardine lešči poruka. § **11,52** O Isus phenel pale Devlesko čačipe sago kaj si ando čher ande savo e učenikurja čikamen te den andre, ali či mučen ni averenđe te avelen e čija te den andre. Akava značil kaj e sikavne či pindžaren čačes e Devles, ali sprečin vi averenđe te pindžaren les. * **12,2** Aver alavenca: “Na aven sago kaj si von, kaj anglo Del avela sa putardo so akana e manuša garaven. E manuša po krajo džanena sa so ko garadas.” † **12,7** Šaj te pouzdimen ando Del. Kaj vo džanel majbut nego so amen džanas. Či džanas ni kozom bal po šoro siamen, ali o Del džanel još vi majbut katar godova.

tumende ko mothol alav protiv o Čhavo e Manušesko, jartolape lešće. Ali okolešće ko hulil po Sveto Duho,[‡] či jartolape lešće.

¹¹ A kana anena tumen po sudo thaj ande sinagoge, angle poglavarja thaj angle vlast, na vodin briga so phenena te branin tumen! ¹² Kaj o Sveto Duho ande godova časo sikavela tumen so te phenen.”

O Isus sikavel te či avas pohlepne

¹³ Vareko maškar o them phendas lešće: “Sikavneja, phen mungre phralešće te podelil manca so muklas amende amaro dad.”

¹⁴ Pe godova o Isus phendas lešće: “Manuša, ko čhuta man te avav tumaro sudco ili deliv maškar tumende?” ¹⁵ Askal phendas savorende: “Len tumen majdur katar svako pohlepa, kaj o čačo trajo či avel katar okova so situmen.”

¹⁶ Askal o Isus phendas lenđe akaja usporedba: “Varesave barvale manušešće but bijanda e phuv ¹⁷ thaj ačhilo te gndil ande peste: ‘So te čerav? Kaj najman kaj te čhav sa akava so bijanda mande e phuv.’ ¹⁸ Thaj phendas: ‘Ake so čerava! Haravava mungre žitnice thaj vazdava majbare thaj okote čhava sa mungro điv thaj mungro lačhipe. ¹⁹ Askal phenava korkoro mande ake situ ande zalihe but lačhipe pale but e brš kaj aven. Dušo mungrije, akana odmoritu, ha, pi thaj veselitu!’

²⁰ Ali o Del phendas lešće: ‘Bigodavereja! Več arjat mereja!§ A sa so čidan, kasko avela?’

²¹ Gajda avela okoleja kaj čidel pešće barvalipe, a či čidel barvalipe savo si vredno ande Devlešće jakha.”

O Del del okolenđe save paćan okova so si lenđe potrebno

(Mt 6,25-34)

²² Askal o Isus phendas pire učenikonende: “Zato phenav tumende, na han holji palo trajo so hana, ni palo telo so dena pe tumende. ²³ Kaj o trajo si maj vredno katar o habe, a o telo katar e drze.* ²⁴ Dičhen pe gavranurja!† Či sadin niti čiden, naj len spremište ni žitnice, a palem o Del pravarelen. Kozom sen tumen majvredne nego e čiriklja! ²⁵ A ko tumendar šaj e brigenca te lundarel piro trajo samo pale jek đes? ²⁶ Dakle, ako tumen naštik čeren ni okova so si majcara, sostar askal stalno han holji pale sa aver?”

²⁷ Dičhen e poljske luluđa sar barjon! Niti trudinpe, niti štrikon pešće drze. A palem, phenav tumende: Kaj ni o caro Solomon ande pire kuč drze nas majlačardo katar ni jek lendar. ²⁸ Ako o Del gajda šukar furjarel e poljsko čar, savi ađes si, a več thejara čhudelpe ando bov te phabol, kozom majbut šukar furjarela tumen. Tumen cara paćivalen! ²⁹ Zato vi tumen na samo gndisaren pe godova zbog godova! ³⁰ Sa godova roden e manuša save či pindžaren e Devles. Tumaro nebesko Dad džanel kaj sa godova

[‡] **12,10** hulil po Sveto Duho ili “vređol e Sveto Duho”. Sago primer, dik ando Mt 12,31-32; Lk 11,15.

§ **12,20** Ando original ramol: “Več arjat čiri duša mandelpe tutar” a duša odnosilpes pe manušesko trajo. Aver alavenca: “Arjat merja!” * **12,23** Budući kaj o Del dijatumen tumaro trajo thaj vi tumaro telo, sigurno šaj paćan lešće kaj dela tumen vi okova so si tumende potrebno palo trajo. † **12,24** Okola save čhonas kan ko Isus smatrinas kaj si e gavranurja beskorisne pošto e Židovurja naštik hanas akaja vrsta čirikljen.

trubul tumen. ³¹ Nego roden o carstvo e Devlesko,‡ a godova sa nadodaila pe tumende!

³² Na dara mungro cikno stado!§ Kaj si e volja tumare Dadešči te del tumen o Carstvo.

³³ Bičinen okova so situmen thaj e love den e čorende! Gajda čidena tumende trjaste save či phurjon thaj barvalipe savo či propadnila, večno blago savo si ando nebo kaj o čor či avel thaj kaj o moljco či halales. ³⁴ Kaj phenav tumende, kaj si tumaro barvalipe, okote avela vi tumaro ilo.”

*O Isus mothol pale godova kaj palem boldela pes pe phuv
(Mt 24,45–51)*

³⁵ O Isus phendas lende vi akava: “Aven spremne te služin* thaj tumare stenkurja neka phabon. ³⁶ Aven sago okola kaj ažučaren pire gospodare kana boldel pes andar e svaturja te odma putren lešče čim aresel thaj marel po vudar, ³⁷ Blago o kole slugonende saven o gospodari, kana avela, aračhel džungade! Čačes phenav tumende, kaj korkoro o gospodari čhola len pale sinija te bešen thaj čhola pe peste o keceljko, te poslužil len. ³⁸ O gospodari šaj te boldel pes ande opaš e rjat ili ande zora a blago e slugende saven o gospodari aračhela kaj si još džungade thaj ažučaren les.

³⁹ Ali akava džanen: kana džanglasas o domačino ande savi vrjama avela o čor, či muklasas te del ande lesko čher. ⁴⁰ Vi tumen uvek aven spremne kaj me o Čhavo e Manušesko avava kana či nadina tumen.”

Okola save pačan trubun te čeren e Devlešči volja

⁴¹ Pe godova o Petar phendas: “Gospode, phenes li godoja usporedba samo pale amende ili vi pale savorende?”

⁴² A o Gospod Isus phendas: “Ko si okova verno thaj razumno upravniko saves o gospodari čhola te vladil pe lešče sluge thaj te del len habe ande pravo vrjama? ⁴³ Blago okole slugašče saves o gospodari kana boldela pes, aračhel kaj gajda čerel. ⁴⁴ Čačes, phenav tumende, o gospodari čhola godole slugone te upravljil lešče saste barvalipeja. ⁴⁵ Ali ako godova sluga phenel ande piro ilo: “Mungro gospodari či avela gajda sigo’ thaj ačhel te marel e slugonen thaj e sluškinjen, te hal, te pijel thaj te matol, ⁴⁶ avela o gospodari godole slugasko ando đes savo či nadilape thaj ando časovo savo či ni slutil; strogo kaznila les gajda kaj činela les pe kotora te delil e sudbina okolenca save či pačan.

⁴⁷ O sluga savo pindžarel e volja pire gospodarišči, a khandči či čerdas te pripremil pes pale vrjama kana boldelape lesko gospodari, avela strogo kaznime. ⁴⁸ A okova sluga kaj či džanglas e gospodarešči volja, a čerda vareso so zaslužil kazna, cara avela mardo. A katar okola kašče but dijas

‡ **12,31** roden o carstvo e Devlesko Akava značil “usredotočin tumen pe lesko carstvo” ili “zurales čeznin pale lesko carstvo”. § **12,32** cikno stado O Isus pire učenikonon akharel stado. Stado si grupa ili čopori bakhre ili buznja pale save e čobanurja vodin e briga. Sago kaj e čobanurja vodil e briga pale pire bakhre, gajda o Del vodil briga pale e Isusešče učenikurja. Aver alavenca, “Na vodin briga. Vi ako najtumen but džene thaj sen slabe, sago o cikno stado bakhro, tumare nebešče Dadešče svidosajlo te mučel tumen te train ande lesko carstvo.” * **12,35** Ando original ramol: “Neka tumare lundže drže aven zategnime pale tumari haravljij.” E manuša indarenas pe peste lundže haljine. Thaj phandenas pes len e haravljenca te e haljine či smeton lende dok čerenas buči. Aver alavenca: “phanden tumare haljine e haravljenca gajda te aven spremne te služin”, ili “aven lačharde thaj spremne te služin.”

lendar majbut vi rodela. Okolestar kašče si but poverime lestar but vi rodelape.”

*Zbog o pačipe ando Isus avela razdor
(Mt 10,34–36)*

⁴⁹ Askal o Isus phendas: “Me avilem te čhudav jag e sudošči pe phuv! Sar volisardemas te več počnisardas te phabol! ⁵⁰ Ali majsigo trubul te pretrpiv e muke thaj o smrtu, zurales si mande pharo dok godova či avel gata!† ⁵¹ Gndisaren kaj me avilem te anav miro pe phuv maškar o them? Nisar. Avilem te anav razdor. ⁵² Kaj katar akana e familija rspilape: trin džene avena pe mungri rig, a aver duj protiv ili duj pe mungri rig a trin protiv mande. ⁵³ O čhavo avela protiv o dad thaj o dad protiv o čhavo, e dej protiv e čhej, thaj e čhej protiv e dej, e sokra protiv piri bori thaj e bori protiv e sokra.”

*O Isus sikavel kaj trubun te pindžaren lešče znakurja
(Mt 16,2–3; 5,25–26)*

⁵⁴ A e bute themešče o Isus phendas: “Kana dičhen kaj o kalo oblako avel katar o zapad, odma phenen: ‘Dela o bršnd!’ Thaj gajda si. ⁵⁵ Kana dičhen kaj phurdel e balval katar e pustinja po jugo, phenen: ‘Avela tati vrjama’, thaj gajda avela. ⁵⁶ Licemerja!‡ Džanen te prosudisaren o izgled e nebosko thaj e phuvjako. Sar askal či pindžaren mungre znakurja save trubunesas te pindžaren!§

⁵⁷ Tumen korkoro trubunesas te pindžaren so si ispravno! ⁵⁸ Sago vi ako vareko prl tumen zbog o dugo savo či počindine thaj kamel te indarel tumen po sudo, još dromesa den sa tumendar te e nagodbasa rešin tumen lestar, te či inkalel tumen anglo sudo. O sudco dela tumen ko stražari, a o stražari čhudela tumen ande tamnica. ⁵⁹ Phenav tumenđe: ‘Či inkljena okotar dok či počines dži ko posledno lovoro.’” *

13

O Isus sikavel kaj trubul te pokaimen pale amare bezeha

¹ Askal aviline varesave manuša thaj phendine e Isusešče kaj o Pilato savo sas rimsko upravniko dijas naredba te mudaren pes varesave manuša andar e Galileja. Thaj sas mudarde ando jerusalimsko Hramo dok anenas e žrtve. ² O Isus phendas lende: “Dali si godova dokaz kaj godola Galilejcurja save nasradisardine sas majbut bezehale katar aver Galilejcurja? ³ Nisar! Phenav tumenđe: vi tumen gajda avena duhovno hasarde ako či obratintumen ko Del! ⁴ Ili gndin kaj okola dešuohto, pe save haradili e Siloamsko kula thaj mudarda len sas majbut bezehale katar sa e manuša save trainas ando Jerusalem? ⁵ Nisar! Phenav tumenđe: vi tumen gajda avena duhovno hasarde ako či obratin tumen ko Del.”

† **12,50** Ando original ramol: “E boldimasa trubul te bola man.” Akate o boldipe značil pe okova so o Isus trubul te trpil. Sago kaj o paj učarel e manušes kana bolev pes, gajda e patnja učarela e Isuse. ‡ **12,56** Licemerja Godola manuša sas dovoljno godaver te pindžaren e znakurja kaj avel o bršnd ili e tati vrjama. Ali odbisardine te priznain kaj si e Isusešče čudurja znakurja save sikaven kaj si vo okova saves o Del bičhaldas te spasil e themes. § **12,56** Aver alavenca: “Dakle, sigurno trubunesas te hačaren so značil okova so o Del čerdas kroz mande akala desa!” * **12,59** O Isus e themešče phendas akaja prispodoba te upozoril len kaj moraš te pomirinpes e Devlesa majsigo nego so avel e vrjama te osudilen.

O Isus kroz e usporedba sikavel kaj si amen još cara vrjama te pokaimo

⁶ Askal o Isus phendas lenđe akaja usporedba: "Varesave manuše sas zasadime smokva ande lesko vinograd, pa kana avilo te rodel pe late plodo, ali či arakhla les. ⁷ Zato phendas e vinogradarešće: 'Ake, već trin brš avav thaj rodav plodo pe akaja smokva thaj či arakhav les. Čhin lat. Sostar te crpil e phuv?'"

⁸ A o vinogradari phendas lešće: 'Gospodarina, mukla još akava brš, a me hanavava oko late thaj čhava oko late o štalsko gunoj. ⁹ Možda ipak pe okova brš bijanel. A ako či bijanel askal čhineja lat.' "

O Isus sastarel ando savato

¹⁰ Jek savato dok o Isus sikavelas ande jek sinagoga. ¹¹ Okote sas varesavi manušnji savi dešuohto brš sas grbavo thaj naštik uspravilaspe. Ande late sas o bilačo duho savo čerelas te avel nasvali. ¹² Kana o Isus dikhlala, akhardala peste thaj phendas: "Manušnjije, oslobodime san katar čiro nasvalipe!" ¹³ Thaj čhuta pire vas pe late, a voj odma uspravisajli thaj počnisarda te slavil e Devle.

¹⁴ A okova savo sas vođa ande sinagoga holjajlo kaj o Isus sastardas ando savato, thaj phendas e themešće: "Šov si đes ando kurko kana trubul te čerelpe bući! Ande godola đesa aven thaj saston, a na ande savatosko đes!"

¹⁵ O Gospod askal phendas lešće: "Licemerja! Vi tumen čeren bući savatone. Zar či svako tumendar savatone odrešil pire guruve ili magarco katar e jasje thaj indarel les po paj te napoil les? ¹⁶ Naj li vi voj čhej andar e Avraamesko plemeno, savja o Sotona phangla već dešuohto brš, či li trubujasas vi lat o Del te odrešil katar godova nasvalipe savo si laće okurja ande savatosko đes?" ¹⁷ Pe godova sa lešće protivnikurja ladžajle, a sa aver raduisajle e šukar delenđe save o Isus čerdas.

E Devlesko carstvo barjol sago e gorušicako zrno thaj buljol sago o kvasco

(Mt 13,31-33; Mk 4,30-32)

¹⁸ Pale godova o Isus phendas: "Sova si slično e Devlesko carstvo? Sova te usporedisarav les? ¹⁹ Slično si e gorušicaće zrnosa savo si zurale cikno, kana o manuš lel les thaj čhudeles ande piri bar. Barjol thaj čerdol ando kaš thaj e čiriklja čiden pes thaj čeren gnezdurja ande lešće ranja."

²⁰ Thaj palem phučalalen: "Sova te usporediv e Devlesko carstvo? ²¹ Vo si sago kana e manušnji lel o kvasco thaj šukljarel les ande bari količina * aro dok sa či šukljol."

O Isus sikavel kaj si phare te den ande Devlesko carstvo

²² Gajda o Isus načelas kroz e gava thaj e varošice, sikavelas thaj putuillas ando Jerusalim. ²³ Askal vareko phendas lešće: "Gospode, dali si cara okola kaj spasinpe?"

A o Isus phendas lenđe: ²⁴ "O vudar e nebosko si usko. Trudin tumen te den andre kroz leste, kaj phenav tumenđe, but rodena te den kroz leste, ali naštik dena. ²⁵ Kana o gospodari e čheresko zaključil o vudar avela prekasno. Askal ačhena avri marena po vudar thaj phenena: 'Gospode, putar amende!' Vo phenela tumenđe: 'Či džananv ko sen, ni katar sen.'

* **13,21** Ando original ramol "trin mere" save si varekaj katar 40 kile.

²⁶ Askal počnina te phenen: 'Pa amen tusa halam thaj pilam, a tu sikavejas pe amare sokača!'

²⁷ A vo phenela tumenđe: 'Či džanav ko sen.† Džantar mandar savora save nepravda čeren!'

²⁸ Okote rovena thaj škripina e dandenca kaj avena gajda holjarike kana dičhena e Avraame e Isako, e Jakove thaj sa e prorokonen ande Devlesko carstvo, a tumen avena čhudine avri. ²⁹ Askal avela o but o them katar o istok thaj katar o zapad, katar o severo thaj katar o jugo thaj bešena pale sinija ande Devlesko carstvo.‡ ³⁰ Thaj dik, okola save si akana prve askal avena pe poslednjo than, a okolen save akate smatrin kaj si poslednje avena majbare."§

E Isusešće si phare palo Jerusalem (Mt 23,37-39)

³¹ Ande godova časo aviline varesave fariseja thaj phendine e Isusešće: "Inklji thaj džatar akatar, kaj o caro Irod kamel te mudarel tut."

³² A o Isus phendas lenđe: "Džan thaj phenen godole lisicaće:* 'Ake, tradav e bilače duhonen thaj sastarav ađes thaj thejara, thaj trito đes avava gata.' ³³ Ali ađes, thejara thaj overthara moraš te nastaviv o drom, kaj valda e prorokurja naštik aven mudarde avrjal o Jerusalem.

³⁴ Manušalen andar o Jerusalem, tumen save mudaren e prorokonen thaj barenca čuden tumen ande okola saven o Del bičaldas! Kozom drom lijem te štitiv e čhavren tumaren sago kaj e khanji pire pujoren tale pire phaka a tumen či kamline! ³⁵ Ake akana, tumaro čer avela pusto!† Thaj phenav tumenđe, či dičhena man dok či avel o časo kana phenena: 'Blagoslovime o kova savo avel ando alav e Gospodesko!'"‡

14

O Isus palem sastarel ando savato

¹ Jek savato avilo o Isus ando čer ke jek vođa e farisejengo te hal lesa. Okola save sas okote lače lenas sama pe leste so čerela. ² Kaj pojavisajlo anglo Isus varesavo manuš savo sas nasvalo gajda kaj sas les paj thaj šuljolas lestar. ³ Pe godova o Isus phučla e sikavne e Mojsiješće zakonestar thaj e farisejen: "Dali si muklino prema e Mojsijesko zakono te savatone sastarelpes o manuš ili naj?" ⁴ A von khanči či phendine. Askal o Isus čhuta pire vas po nasvalo manuš, sastardale thaj phendas lešće kaj šaj džaltar. ⁵ A o Isus phendas: "Ko tumendar savatone či čerel buči? Ako varekašće tumendar o čhavro ili o guruv perel ande haing, zar či odma inkalena les?" ⁶ Pe godova naslen so te phenen.

† **13,27** či džanav ko sen Aver alavenca: "Najsen mungre drugarja niti mungri familija thaj najsen akharde pe mungri gozba." ‡ **13,29** But e židovurja save pretpostavin kaj si deo e Devlešće carstvosko či avena ande leste. A but okola save naj židovurja andar sa e krajurja e themešće

avena uključime ande Devlesko carstvo § **13,30** Ando original ramol: "Okola save si prve avena palune, a e palune avena prve." Te aves "prvo" prestavil važnost ili čast. Aver alavenca:

"Avela majvažno ... avela majčara važno", ili: "O Del počastila ... o Del ladžarela". * **13,32** lisicaće: Sago e lisice, o Irod sas lukavo thaj štetočina, ali vi kukavica thaj beznačajno. † **13,35** O Jerusalimsko them odbacisardas e Isuse sago e Mesija. O Del akana odbacil len thaj majbut či štitila len. Maj posle e rimsko vojska uništisardas o Jerusalem (70 brš palo Hristo.) ‡ **13,35** O

Isus palem boldela pes pe phuv. Askal o them andar o Jerusalem pindžarena kaj si vo o Mesija.

O Isus sikavel te avas ponizne

⁷ Kana o Isus dikhlas sar okola kaj si akharde pe gozba len pešče prve thana te bešen, phendas lende e usporedba: ⁸ “Kana vareko akharel tut pe svaturja, na beš po prvo than kaj so ako si akhardo vareko ko si majvažno tutar? ⁹ Te či o domačino savo akhardas tut thaj vi les phenela tuće: ‘Ušti thaj de o than okole manušešće.’ Askal ladžavoja, ušteja thaj bešeja po paluno than.

¹⁰ Nego kana vareko akharel tut dža thaj beš pe paluno than, thaj kana avela okova kaj akharda tut, phenel tuće: ‘Drugarina pripremisardem tuće majlačho than!’ Askal aveja počastime angle sa save si akharde. ¹¹ Kaj svako ko korkoro pes uzvisisarel, avela ponizime, a ko korkoro pes ponizil, avela uzvisime.”

¹² A askal o Isus bolda pes ko domačino thaj phendas lešče: “Kana ćeres habe ili večera, na akhar ćire drugaren, ni ćire phralen, ni ćire familija, ni ćire barvale komšijen, te či vi von možda tut akhardinesas thaj pe akava način boldinesas tuće. ¹³ Nego kana ćeres gozba akhar e ćoren, sakaten, banden, thaj koren. ¹⁴ Kaj len naj sova te bolden tuće. Gajda aveja blagoslovime kaj o Del pale godova nagradila tut kana vo vaskrsnila e pravedne manušen andar e mule.”

O Isus phenel pale bari gozba ande Devlesko carstvo

(Mt 22,1–14)

¹⁵ Kana godova ašunda jek katar e manuša pale sinija, phendas e Isusešće: “Blago okolešće savo hala ande Devlesko carstvo!”

¹⁶ A o Isus phendas lešče: “Varesosko manuš ćerda bari večera thaj akhardas e but e themes. ¹⁷ Kana e večera sas gata, bičhalda e sluga te phenel e gostonende: ‘Sa si gata. Aven!’ ¹⁸ A von jek pale avreste phendine kaj naštik te aven. O prvo phendas lešče: ‘Ćindem njiva thaj trubul te džav te dikhavla. Moliv tut, jartosar man ke godova manuš.’ ¹⁹ Aver phendas: ‘Ćindem deš guruva, thaj trubul te džav te isprobiv len dali si lače. Moliv tut, jartosar man ke godova manuš.’ ²⁰ O trito phendas: ‘Upravo ženisajlem thaj zato naštik te avav.’*

²¹ O sluga boldape thaj javisarda godole domačinešće. Askal o domačino holjajlo thaj phendas e slugašće: ‘Inklji brzo pe sokača e gavešće thaj an akaring e ćoren, sakaten, koren thaj e banden.’ ²² Kana o sluga gajda ćerdas, javisardas e Gospodarešće: ‘Gospodarina, ćerdo si so phendan thaj još si than.’ ²³ O gospodari phendas e slugašće: ‘Inklji pe drama avrajl o gav thaj trade len te aven te pherdol mungro ćhere themesa. ²⁴ Kaj phenav tumende: Ni jek katar okola manuša save sas majsigo akharde či hana ni zalogajo katar e gozba savi ćerdem.’ ”

E manuša trubun te aven potpuno predaime e Isusešće

(Mt 10,37–38; 5,13; Mk 9,50)

* **14,20** Godola manuša save sas akharde pe gozba uvredisardine e caro. Pale gozba sas već dumut obavestime, a akana kana avili e vrjama te aven, von izmišljim hohamne thaj smešne razlogurja. Sostar vareko ćindasas e njiva savi nikada či ni dikhlas ili ćindasas e guruven save či pregledisardas, ili trubujasas sasti vrjama te ačhel chere te avel pire romnjasa? Inćaren piro imetko thaj piri familija sago kaj si majvažno katar o gospodari. O Isus upozorisardas kaj e love, imanje, familija nikada či trubuienasas te aven maj važne katar o Del (dik o retko 25-33 tele).

²⁵ E Isuseja putuillas o silno them. O Isus boldape thaj phendas lende:
²⁶ “Ako vareko kamel te avel mungro učeniko, moraš te volil man majbut† nego pire dade, deja, romnja, čhavren, phralen, phejen, pa majbut vi katar piro trajo. Inače naštik avel mungro učeniko! ²⁷ Ko či lel piro trušul thaj či džal pale mande thaj naj spremno te merel pale mande, naštik avel mungro učeniko!‡

²⁸ Kaj khonik tumendar, kana kamel te sagra dil e kula, či prvo bešel thaj proračunil e troškurja te dičhel dali sile sova te završil. § ²⁹ Inače šaj dogodisajlo sas lešće te uspil samo te čhol o temelji thaj naj les dosta love te završil, a askal savora save godova dikhlinesas mardinesas muj lestar ³⁰ thaj phenena: ‘Akava manuš počnisarda te gradil, a naštik završil!’

³¹ Ili savo caro teljardasas ando rato aver caronena a te majsigo či bešel thaj gndil dali šaj pire deš milje vojniconena te svladil okoles savo avel pe leste pire biš milje vojniconena? ³² Ako procenil kaj naštik te svladil len, bičhalela pire manušen te roden miro dok si lende protivnikurja još dur po drum. ³³ Zato khonikal naštik postanil mungro učeniko savo či mučel sa so siles zbog mande.”*

*E Isusešće učenikurja si korisne sago o lon
 (Mt 5,13; Mk 9,50)*

³⁴ Askal o Isus još phendas lende: “O lon si lačo. Ali ako o lon naj londo, sova askal londarelape? ³⁵ O bilondo lon naj lačo ni pale phuv, ni palo gnoište, nego samo te čhudel pes. Ašunen kana već situmen kan!”

15

*Prispodoba pale hasardi bakhri
 (Mt 18,12-14)*

¹ Oko o Isus čidapes e but e carinikurja thaj e bare bezehale manuša te ašunen les sar sikavel. ² Zato e fariseja thaj sikavne e Mojsiješće zakonestar mrmljinas: “Družilpe e bezehalena thaj još čak vi hal lenca!”*

³ Pe godova o Isus phendas lende akaja usporedba: ⁴ “Ko tumendar, ako siles šel bakhre thaj hasarel ječe či mučela okolen injavardeš thajinja

† **14,26** Ando original ramol: “Ako vareko avel mande thaj či mrzal pire dades ... naštik avel mungro učeniko”. Akate si “mrzal” preuveličime pale majcikni ljubav savi e manuša trubun te sikaven e manušenće osim e Isusešće. ‡ **14,27** Akaja metafora značil kaj moraš te pokorinpes e Devlešće thaj te aven spremne te patin pe bilo savo način te aviline sas e Isusešće učenikurja. Sago kaj e manuša andar o Rimo često tradenas e manušen te indaren pire trušula maj sigo nego so sas čače razapnime sago znako kaj pokaisajle. O Isus či gndil kaj svako hriščanino trubul te avel razapnime. E manuša andar o Rimo često tradenas e manušen te indaren pire vlastite trušula maj sigo nego so razapnisardine len sago o znako kaj pokorisajle ando Rimo. § **14,28** Aver alavenca: “na teljaren pale mande dok či utvrđil kozom mola tumen”. * **14,33** Lače si kana vareko želil te avel e Isusesko učeniko, ali ako vareko pokušil te sledil e Isuse a te či indarel piro trušul thaj odreknilpes katar sa so siles, postanil beskorisno sago okova savo kamlas te gradil a nas les love te završil ili sago o caro savo đelo ande bitka savi naštik pobedisardas. * **15,2** thaj još čak vi hal lenca. E fariseja či hanas ande čhera e manušenđe save či poštuinas lende stroge zakonurja oko o thoipe e vastengo, deš posto thaj te halpes o odredime habe, kaj daranas kaj godova čerela e farisejen te aven nečiste thaj kaj zbog godova o Del či prihvatila len.

ande divljina,† thaj či đelosas te rodel godole ječe dok či arachel les? ⁵ A kana arachel les, pherdo bah čhol les pe dume ⁶ thaj boldel les čhere thaj čim aresel čhere akharel pire komšijen thaj pe drugaren thaj phenel lende: 'Raduin tumen manca! Arakhlem mungre hasarde bakhres.' ⁷ Phenav tumende, gajda savora ando nebo avena majbahtale pale jek bezehalo manuš savo obratilpe e Devlešće nego pale injavardeš thajinja save gndin kaj si pravednikurja thaj kaj či trubun te obratines ko Del."‡

E usporredba pale manušnji savi hasardas e love

⁸ O Isus phendas lende: "Savi godoja manušnji, ako silat deš rupa[§] thaj jek hasarel, či del jag o stenko thaj lače šlavel o čher rodel dok či arachel les? ⁹ A kana arachel les, akharel pire komšinicen thaj pire drugaricen thaj phenel lende: 'Raduin tumen manca! Arakhlem o rup savo hasardem.' ¹⁰ Phenav tumende, kaj gajda e Devlešće andelurja raduina pes pele jek bezehalo savo obratil pes."

Prispodoba palo hasardo čhavo

¹¹ Thaj o Isus nastavisarda te čerel svato: "Varesave manuše sas duj čhave. ¹² O majterno phenda pire dadešće: 'Dade, deman akana mungro naslestvo savo pripadil mande.' Thaj o dad podelisarda o barvalipe.

¹³ Kana nakhline varesave đesa o majterno čhavo čidas sa piro thaj otputuisarda ande dur e phuv thaj okote potrošisarda sa piro barvalipe pire bilače trajosa. ¹⁴ Kana potrošisarda sa, dija e bari bok ande godoja phuv, thaj nas les so te hal. ¹⁵ Askal đelo thaj zaposlisajlo sago sluga ke jek manuš ande godoja phuv thaj čarjarelas lešće balen.* ¹⁶ O čhavo sas gajda bokhalo kaj rado halasas vi e ljuške katar e maune save† hanas e bale, ali khonikal či delas len lešće.

¹⁷ Kana napokon avilo peste, phendas: Ke mungro dad e najamnikonen si habe gači kaj uvek vi ačhel, a me akate merav bokhatar! ¹⁸ Uštava, teljarava ke mungro dad thaj phenava lešće: 'Dade, sagrašisardem protiv tute thaj protiv o Del ando nebo! ¹⁹ Najsem majbut dostojno te akharama čire čhavesa. Primima sago ječe katar čire najamnikurja.'

²⁰ Uštalo thaj teljarda ke piro dad. Dok sas još dur katar piro čher, lesko dad dikhla les dok sas još po drom thaj sažalisajlo pe leste thaj prastajas angle leste, dijales mrtiko thaj čumida les. ²¹ A o čhavo phendas lešće: 'Dade, sagrašisardem protiv tute thaj protiv o Del! Najsem majbut dostojno te akharama čire čhavesa.'

† **15,4** Godova sas verovatno o pašnjako pe savo e bakhre bezopasno čarjonas. Paše sas verovatno vi e aver čobanurja save aračhenas pire bakhre thaj šaj pomožin lende te len sama pe lende.

‡ **15,7** injavardeš thajinja save gndin kaj si pravednikurja thaj kaj či trubun te obratines ko Del O Isus koristil o sarkazam sar phendasas kaj e fariseja naj ando pravo zato kaj gndin kaj von či trubun te pokain pes. Aver alavenca: "Injavardeš thajinja manuša sago tumen, save gndin kaj si pravedne thaj kaj gndin kaj či trubun te pokain pes." § **15,8** deš rupa Ando grčko originalno ramol: "deš drakmi". Askal sas jek rup prosečno počin pale jek đes. * **15,15** O židovsko zakono phendas kaj si e bale nečiste životinje. Prema akava zakono, e židovurja či tromaine te han balano. Dik 2. Mojs 11,7. Dakle, o židovsko them mrzalas e balen thaj e manušen save vodinas e briga pale bale.

† **15,16** e ljuške katar e maune Kava sas e ljuške maunurja save barjon pe rogačengo kaš.

²² A o dad phenda e slugende: 'Brzo inkalen e majšukar haljina thaj den pe leste! Čhon lešće e angrušci[‡] po naj thaj e sandale pe lešće pungre!§

²³ Anen e majthule guruve thaj denle čhurjasa, pa te pogostime thaj te veselime. ²⁴ Kaj, akava mungro čhavo sas mulo thaj akana bolda pes ando trajo, hasardo sas thaj akana arakhadilo!' Thaj počnisardine te veselinpe.

²⁵ Pale godoja vrjama lesko majpurano čhavo čerelas bući ande njive. A kana boldape thaj sas već paše, andar o čher ašundolas e muzika thaj o čhelipe. ²⁶ Pa akhardas ječe slugo te phučel so si godova. ²⁷ A o sluga phendas: 'Bolda pes čiro phral thaj čiro dad dija čhurjasa e thule guruve te proslavil kaj lesko čhavo bolda pes džudo thaj sasto.'

²⁸ O maj purano phral holjajlo thaj či kamla te del andre. Askal o dad inkljisto thaj počnisarda te molil les te del andre. ²⁹ A vo phendas pire dadešće: 'Me ake gaći brš služiv sago robo tuće thaj nikada či obisardem te čerav so phendan mande, a tu nikada ni jarco či dijan man te proveselima mungre drugarenca. ³⁰ A kana avilo kava čiro čhavo savo e kurvenca haljarda sa čiro barvalipe, tu dijan lešće čhurjasa majthule guruve.'

³¹ Pe godova o dad lesko phendas lešće: 'Čhaveja, tu san uvek manca thaj sa mungro vi čiro si. ³² Ali trubul te radujimen thaj veselimen kaj akava čiro phral sas mulo thaj akana bolda pes ando trajo, hasardo thaj arakhadilo!'"

16

Koristin akale themesko barvalipe te steknin tumende barvalipe ando nebo

¹ O Isus askal phenda pire učenikonende e usporedba: "Sas varesavo barvalo manuš saves sas baro sluga saves e manuša prnas kaj rspil o barvalipe pire gospodaresko. ² O barvalo manuš akharda pire bare sluga thaj phendas lešće: 'So godova ašunav pale tute? Sikav mande o račun o kaj ramosardan sar vodijas e briga pale mungro barvalipe zato kaj majbut naštik aves mungro baro sluga!'

³ Pe godova o baro sluga phendas ande peste: 'So te čerav kana mungro gospodari či del više te čerav bući pale leste? Te džav te hanavav najman snaga. Te prosviv' Ladžavo si mande. ⁴ Džanav so čerava! Thaj kana gajda čerava e manuša lače primina man ande pire čhera,* kana majbut či avava e gospodaresko baro sluga.'

⁵ Askal akhardas ječe po ječe katar o kola save sas udžile lešće gospodarešće. Thaj phučlas e prvo manuše savo sas udžile: 'Kozom san udžile mungre gospodarešće?' ⁶ 'Šel bačve† maslinsko zetino', phendas o kova savo sas udžile. A o baro sluga phendas lešće: 'Le čiro račun o beš thaj odma ramosar pandžvardeš.'

⁷ Pale godova phendas e averešće: 'A tu, kozom san tu udžile?' 'Šel mere‡ div.' Phendas vi lešće: 'Le čiro račun o thaj ramosar pe ohtovardeš.'

‡ 15,22 e angrušci E angrušci sas znako palo často thaj autoriteto. § 15,22 e sandale pe lešće pungre Kana vareko indarelas e sandale godova sikavelas kaj si godova manuš slobodno, a naj robo.

* 16,4 e manuša lače primina man ande pire čheraNadisajlo kaj šaj trailas godole manušenca thaj kaj von vodina e briga pale leste. † 16,6 Šel bačve Ando original ramol: "Šel bata". Godova sas varekaj katar 3.000 litre. ‡ 16,7 Šel mere Ando original ramol: "Šel kôrova". Sas varekaj katar 20.000 kile.

⁸ Thaj o gospodari pohvalisarda e bilačhe bare slugas kaj sas snalažljivo. Kaj e manuša akale themešće[§] majsnalažljivo postupin prema okola save si lenđe slične, nego e manuša katar o svetlost.* ⁹ A me phenav tumenđe, steknin tumenđe drugaren gajda kaj ispravno koristin akale themesko barvalipe thaj kana o barvalipe majbut či avela korisno o Del primila tumen ande večne stanurja ando nebo.†

¹⁰ Ako šaj pačas e manušešće ande cikne buća, askal šaj pačas lešće vi ande bare buća thaj ako naštik pačas e manušešće ande cikne buća askal naštik pačas lešće ni ande bare buća. ¹¹ Ako naj senas paćivale ande e themesko barvalipe, sar o Del poverila tumenđe duhovno barvalipe te upravin lesa? ¹² Thaj ako ande averesko barvalipe naj senas paćivale, sar o Del dela tumen tumaro?

¹³ Ni jek sluga naštik služil duje gospodaren ande isto vrjama. Kaj ječhe mrzala, a avere volila; ili ječešće avela paćivalo a avre prezirila. Naštik služin e Devlešće thaj e barvalipešće ande isto vrjama.”

¹⁴ Sa gadava ašundine e fariseja save sas pohlepne pale love thaj marenas muj katar o Isus. ¹⁵ A o Isus phendas lenđe: “Tumen ćeren tumen kaj sen pravedne anglo them, ali džanel o Del tumare ile. Kaj so e manuša smatrisaren vredno, e Devlešće grjacolpe.”

E Devlesko zakon važil zauvek

(Mt 11,12-13; 5,18, 31-32)

¹⁶ Askal o Isus phenda lenđe: “E Mojsijesko zakono thaj e knjige save ramosardine e purane prorokurja sikavenas pe sa dok či avilo o Jovano savo bolelas, a katar askal navestilaspe e bahtali nevimata palo carstvo e Devlesko. Thaj katar askal nagovorisaras savoren te den ande Devlesko carstvo. ¹⁷ Ali godova či značil kaj e Mojsijesko zakon majbut či vredil kaj majloće nestanila o nebo thaj e phuv, nego te propadnil jek tačkica andar o zakono.

¹⁸ Sago kaj ramol ando zakon: svako ko rastanilpe katar piri romnji thaj lel avrja, ćerel preljub; thaj ko oženilpe e romnjasa savi si rastanime, preljub ćerel.”

O čoro Lazar thaj o služil manuš savo či incarelas o zakon

¹⁹ Askal o Isus nastavisarda: “Sas varesosko barvalo manuš, savo lelas pe peste majšukar thaj maj kuč drze, trailas svako đes raikane thaj veselilaspe. ²⁰ A angle lesko vudar pašljolas varesavo čoro manuš savo sas sa ande čirurja. Lesko alav sas Lazar, ²¹ thaj čeznilas samo te čaljol e prušukenca save perenas katar e barvalešči sinija. Dok gajda pašljolas avenas e džučela thaj čarnas e čirurja pe leste. ²² A kana mulo o čoro, e andelurja inđardinele ande Avramešće angalja.‡ Pale godova mulo vi o

§ **16,8** e manuša akale themešće Akava odnosil pes pale okola save si sago o nepravedno upraviteljo savo či pindžarel e Devles ili či maril pale leste. Aver alavenca: “E manuša akale themešće”. * **16,8** e manuša katar o svetlost “Svetlo” akate phenel palo Del ili palo pravedno ponašanje. Aver alavenca: “E Devlešće manuša”, ili “e manuša save train ando svetlo”. † **16,9** primila tumen ande večne stanurja ando nebo. Akava značil kaj o Del, savo si zadovoljno kaj koristin e love gajda te pomožin averenđe, ili Drugarja, savende pomožinas tumare lovenca, ažućarena tumen ando nebo. ‡ **16,22** ande Avramešće angalja Ando original ramol: “Po kolin e Avraamesko” ili “ande angalja e Avramešće”. Akava podrazumilpe o Avram thaj o Lazar pašljonas jek paše avreste sago kaj halaspe pe grčke gozbe. E bah ando nebo si često sikadi ando alav e Devlesko ande slike e gozbaće.

barvalo manuš, thaj prahosardine les. ²³ A lešči duša đeli po than kaj si e mule, § thaj dok sas ande bare muke vazda pire jakha thaj dadural dikhlas e Lazare ande Avramešće angalja.

²⁴ Thaj čhtas muj: 'Dade Avraame, smiluitu mande thaj bičhal e Lazare te umočil piro naj ando paj thaj šudrjarel mungri čhib kaj zurales mučiman ande kava plameno.'

²⁵ Pe godova phendas o Avram: 'Detut gođi, čhaveja, kaj tu pale čiro trajo primisardan čiro lačhipe, a gajda vi o Lazar piro bilačhipe. Akana vo akate tešilpe, a tu mučistu. ²⁶ Osim godova, maškar amende thaj tumende si bari provalija thaj vi okola save kamlinesas naštik načhen okotar akaring, niti akatar okoring.'

²⁷ Pe godova o barvalo manuš phendas: 'Moliv tut askal, dade, bičhal e Lazare ando čer mungre dadesko. ²⁸ Kaj siman pandž phral pa neka džal thaj upozoril len te na vi von aven akaring ande kava than e mukengo.'

²⁹ A o Avram phendas lešće: 'Opominl len o Mojsija thaj e prorokurja ande prire zapisurja. Neka čiton thaj čhon kan lende.'

³⁰ A vo phendas: 'O na, dade Avraame! Nego te avilo lende vareko andar e mule, obratinape.'

³¹ A vo phendas lešće: 'Ako či ašunen e Mojsija thaj e prorokonen, či pačana sa vi te uštel thaj avel lende vareko andar e mule.' "

17

O Isus sikavel e učenikon te aven poslušne e Devlešće (Mt 18,6-7; 15; 21-22; Mk 9,42)

¹ O Isus phendas pire učenikonende: "O iskušenje moraš te avel, ali teško e manušešće kroz savo avel o iskušenje. ² Kasave manušešće avilosas majlače te unglaven lešće o mlinsko bar oko e kor thaj te čhuden les ando more, nego te crdel po bezeh ječe katar akala manuša saven si cara pačipe. ³ Upozoriv tumen! Ako čiro phral savo si verniko pogrešil, ukori les thaj jartosar lešće ako pokailpe. ⁴ Pa ako vi efta drom po đes sagrašil protiv tute thaj efta drom po đes avel thaj phenel tuće: 'Jartosar mande. Pogrešisardem!', jartosar lešće."

⁵ E apostolurja phendine e Gospodešće: "Trubul amen majbut pačipe. Phen amende sar te dobis!"

⁶ O Gospod phendas lenđe: "Te avel tumen pačipe gajda cara sago kaj si e gorušicako zrno, phendinesas akale dudošće: 'Inkaltu e korenosa thaj presaditut ando more!', thaj vo presadisajlosas.

⁷ Ko tumendar phenela pire slugašće savo oril ili lel sama pe stoka, kana boldela pes andar o polje thaj del ando čer: 'Av brzo thaj beš pale sinija?'

⁸ Či umesto godova phenena lešće gajda: 'Čer mande večera! Čhov e kecelja pe tute thaj služisar man dok hav thaj pijav, pale godova tu haja thaj pijeja?' ⁹ E slugašće pale godova či zahvalilpe kaj vo samo čerel piri bući. ¹⁰ Gajda vi tumen: kana sen poslušne e Devlešće, phenen: 'Sluge sam save či zaslužin pohvala! Čerdam samo so samas udžile te čeras!' "

O Isus sastarel e deš manušen saven sas morčhako nasvalipe

§ **16,23** Ando original ramol: "Had". Nazivi "Had" thaj "Šeol" koristilpe ande Biblija ando odnos po smrto thaj po than kaj džan e manušenđe duše kana o manuš merel

11 Gajda dok putuillas majdur prema o Jerusolim, o Isus načelas maškar e Samarijači thaj e Galilejači regija. 12 Kana delas ande varesosko gav, angle leste avile deš gubavcurja. Ačhiline cara majdur 13 thaj počnisardine te čhon muj: "Isuse, Sikavneja, smiluisar tut amende!"

14 Kana o Isus dikhla len, phendas lenđe: "Džan thaj sikaven tumen e rašajende te dičhen tumen thaj phenen dali sen saste!" Thaj dok džanas dromesa sastile katar e guba.

15 Jek lendar dikhla kaj sastilo, boldape thaj slavisarda e Devle andar sasto glaso. 16 Čhudape pe kočā angle Isusešće pungre thaj zahvalisarda lešće. A sas godova varesavo manuš andar e Samarija.

17 O Isus phučla: "Či li sastile deš džene? Kaj si okolainja? 18 Dali nijek lendar či boldape te del slava e Devlešće osim akava tuđinco?" 19 Askal phenda e manušešće savo sastilo: "Ušti thaj dža. Čiro pačipe ande mande spasisarda tut!"

O Isus phenel kaj avel e Devlesko carstvo ande vrjama kana či nadimen (Mt 24,23-28, 37-41)

20 E fariseja phučline e Isuse: "Kana avela e Devlesko carstvo?"

A vo phenda lenđe: "E Devlesko carstvo či avela e znakonenca save e manuša šaj promatrin gajda te šaj dičhel pes. 21 Naštik phenelape: 'Aketalo akate!', ili: 'Eketalo okote!' Ake e Devlesko carstvo si maškar tumende!"

22 Pale godova phendas e učenikonende: "Avela e vrjama kana kamena te dičhen jek katar e đesa kana me, o Čhavo e Manušesko, vladiva sago o caro, ali či dičhena godova đes. 23 Askal phenena tumende: 'Eketalo okote, aketalo akate!' Ali na džan thaj na prasten inča! 24 Kaj sago e munja kaj sevil pe jek krajo e nebosko thaj rasvetlil sa dži ke aver krajo, gajda avela vi manca, e Manušesće Čhavesa, ando mungro đes. 25 Ali majsigo trubuv but te pretrpiv thaj akava naraštaj trubula te odbacil man."

26 "Thaj sago kaj sas dumut kana trailas o Noje, gajda avela vi ando đes kana avava me o Čhavo e Manušesko. 27 E manuša hanas, pijenas, ženinaspe thaj udainaspe dži ko đes dok o Noje či dijas ando baro brodo, thaj avilo o potop thaj uništisardas sa so nas ando baro brodo.

28 Askal avela sago kaj sas dumut kana trailas o Lot: Kana e manuša ando gav savo akhardolas Sodoma, hanas thaj pijenas, činenas thaj bičinenas, sadinas thaj gradinas, 29 sa dži ke detharin kana o Lot inkljisto andar o gav Sodoma, a askal andar o nebo zapljuštisarda e jag thaj o sumpor thaj uništisardas sa okolen save ačhiline ando gav. 30 Isto gajda iznenada avela ando đes kana boldava man me o Čhavo e Manušesko. 31 Gajda ande okova đes, ko avela po krovo, a lešće stvarja si ando čher, neka na fuljel te lel len. Thaj ko si ande njive, neka či boldel pes palpale te lel vareso pesa.* 32 Den tumen gođi sar muli e Lotošće romnji!† 33 Kaj ko lela sama pe piro trajō te aračhe les, hasarela les; a ko hasarel piro trajō zadobila les palo večnost." 34 Phenav tumende, ande koja rjat kana me boldava man avena duj džene ande jek kreveto. Jek lelake, aver mučelape. 35 Duj

* 17,31 Lenđe krovurja sas ravne thaj e manuša šaj phirenas ili bešenās pe lende. † 17,32 Voj dikhlas palapeste palpale karingal e Sodoma thaj o Del kaznisardala zajedno e manušenca andar e Sodoma.

džene zajedno meljina ando mlino. Jek lelape, a aver mućelape. ^{36 †} Duj džene avena ando polje, jek avela lino a aver ačhela.

³⁷ Pe godova e učenikurja phučline les: “A kaj godova Gospode?”

A o Isus phenda lenđe: “Avela očito sago vi akaja poslovica: ‘Kaj si e mule telurja, kote vi e lešinarja čidenape.’” §

18

O Isus sikavel kaj ustrajno trubul te molimen

¹ Askal o Isus phenda e učenikonenđe e usporedba te sikavel len sar uvek trubun te molinpe thaj sar nikada či trubun te odustanin. ² Thaj phendas: “Ande jek gav sas jek sudija savo či daralas e Devlestar a e themestar či ladžalas. ³ A ande godova gav sas vi jek udovica savi stalno avelas leste thaj molilas les: ‘Demam pravda angle mungro protivniko.’

⁴ O sudija varesavi vrjama či marilas pale godova, ali napokon phenda: ‘Vi ako či darav katar o Del thaj či mariv pale manuša, ⁵ ali dava pravda akale udovica, kaj, ako či dav lat pravda, dosadila mande dok či dobil piro pravo, kaj stalno dosadil man!’”

⁶ Askal phendas o Gospod Isus: “Dičhen sar ispravno postupisarda o nepravedno sudija. ⁷ Kaj o Del strpljivo čhola kan ke lenđe molitve thaj pobrinila pe te dobin pravda okola save pripadin lešće thaj vapin lešće o đes thaj e rjat. ⁸ Phenav tumenđe kaj brzo dela len pravda. Ali kana me, o Čhavo e Manušesko, boldava man pe phuv, dali arakhava kasavo pačipe?”

O Del opravdil e poniznen

⁹ Askal o Isus phendas još akaja usporedba varesavenđe save sas uverime ande piri vlastito pravednost, a averen prezirisarenas: ¹⁰ “Duj manuša đele ando Hramo te molinpe. Jek sas farisejo a aver cariniko. ¹¹ O farisejo ačhelas thaj molilas pes pale peste: ‘Devla, nais tuće kaj najsem sago aver manuša, grabežljivo, nepravedno, preljubnikurjo, ili sago akava cariniko. ¹² Me postiv duvar ando kurko; dav deš posto katar sa so siman.’

¹³ A o cariniko, ačhelas majdur, thaj či usudilaspe ni pe jakha te vazdel prema o nebo, nego pećelaspe ando koliin te sikavel piri tuga thaj phenelas: ‘Devla av milostivo mande bezehalešće!’ ¹⁴ Phenav tumenđe: vo boldape čhere pravedno anglo Del, a na o fariseji! Kaj svako ko korkoro pes uzvisil, avela ponizime, a ko korkoro pes ponizil, avela uzvisime.”

E Devlesko carstvo pripadil okolenđe save si ponizne sago čhavra

¹⁵ A e Isusešće anenas vi e majcikne čhavroren te čhol pire vas pe lende thaj blagoslovilas len. Kana godova dikhline e učenikurja, počnisardine te ačhaven len alavenca te na čeren godova. ¹⁶ A o Isus akharda len thaj phendas: “Mućen e čhavroren te aven mande thaj na branin lenđe, kaj

† **17,36** Varesave grčke rukopisurja silen akava stih: “Duj avena ande njiva. Jek lelape, a aver mućelapes.” § **17,37** Kana e manuša dičhen e lešinaren sar čiden pes, džanen kaj si okote o mulo telo. Po isto način, savorende avela očito kaj avel e Devlesko sudo.

kasavende pripadil e Devlesko carstvo." ¹⁷ "Čačes, phenav tumende, savo či primil e Devlesko carstvo sago cikno čavro, či dela ande leste."*

Khanči či tromal te avel majbitno katar godova te služis e Devlešće
(Mt 19,1-30; Mk 10,17-31)

¹⁸ Varesavo židovsko vođa phučlas e Isuse: "Lače sikavneja, so trubul te čerav te dobiv o večno trajo?"

¹⁹ A o Isus phendas lešće: "Sostar man akhares lačheja?† Khonikal naj lačo, nego li samo o jedino Del. ²⁰ A e zapovedi andar o Mojsijesko zakon džanes: 'Na čer preljub', 'Na mudar', 'Na čor', 'Na svedočisar hohamne', 'Poštuisar čire dades thaj čire deja'."

²¹ A vo phendas: "Sa gadava čerav katar mungro ternipe."

²² Kana godova ašunda o Isus, phendas lešće: "Još jek ačhilo tut: sa so si tut bičín thaj podelisar e čorende thaj avela tu barvalipe ando nebo. A askal av thaj dža pale mande." ²³ Kana vo godova ašundas, ražalostisajlo kaj sas zurale barvalo thaj či kamlas te bičinel sa so sasle.

²⁴ O Isus dikhla pe leste thaj phendas: "Sar si phare e barvalešće te del ande Devlesko carstvo! ²⁵ Maj loče si e kamilače te načel kroz e suvjače kan nego o barvalo te del ande Devlesko carstvo."

²⁶ Okola save godova ašundine, phendine: "Pa ko askal šaj spasil pes?"‡

²⁷ A o Isus phendas: "So si nemoguće e manušenje, moguće si e Devlešće."

²⁸ Askal o Petar phendas: "Ake, amen muklam sa amaro thaj teljardam pale tute te sledis tut."

²⁹ A o Isus phendas lenđe: "Čačes, phenav tumende, naj godova savo muklasas piro čer, ili pire romnja, ili pire phralen, ili pire dade thaj pire deja, ili pire čavren zbog e Devlesko carstvo, ³⁰ a te či več pe akava them primila majbut nego so muklas, a pe okova them si večno trajo."

O Isus po trito drom spominjil piro smrto thaj o vaskrsenje
(Mt 20,17-19; Mk 10,32-34)

³¹ O Isus čidas oko peste e dešuduj apostolen thaj phendas lenđe: "Ake das ando Jerusolim, a okote dogodilape sa so e prorokurja ramosardine ando Sveto lil, pale mande e Manušešće Čhaveste. ³² Von predaina man ande vas e nevernikonende, save marena muj mandar, ladžarena man, vređona man, ³³ bičuina man thaj mudarena man, ali me o trito đes uštava andar e mule."

³⁴ A e učenikurja khanči katar godova so o Isus phendas či hačardine. O značenje godole alavengo sas lendar garado thaj naštik hačardine so o Isus phenelas lenđe.

* **18,17** O Del kamel katar e manuša te prihvatín lešči vlast pe lende ponizno thaj te potpuno pouzdimpe ande leste. Aver alavenca: "Ko god kamel te del ande Devlesko carstvo moraš te primil leste ando pouzdanje thaj ponizno sago cikno čavro." † **18,19** lačheja O Isus phučel akava te dičel dali e manuše si pravo razumevanje palo e Isusesko identiteto, odnosno, kaj si o Isus Del. Ako o manuš prihvatil les sago e Devles, vo askal prihvatila e Isusesko poziv te bičinel sa so silas thaj te teljarel pale leste. ‡ **18,26** e Jevreja gndisardine kaj o manuš postanisardas barvalo zato kaj o Del blagoslovisarda les zato kaj si godova manuš pravredno. Gndisardine kaj e čore manuša verovatno naj pravredne. Askal kana e manuša save čhonas kan ko Isus phendine kaj si nemoguće te o barvalo manuš del ande Devlesko carstvo, pretpostavinas kaj e čore manuša naštik nadin pes kaj o Del spasila len katar o sudo.

O Isus sastarel e kore manuše

(Mt 20,29-34; Mk 10,46-52)

³⁵ A kana o Isus avilo paše džiko gav o Jerihon, varesavo koro manuš bešelas po drom thaj prosilas. ³⁶ A kana o koro manuš ašunda kaj načhel okotar o but o them, phučlas so si godova. ³⁷ Phendine lešće: “Načhel o Isus andar o Nazaret.” ³⁸ A vo pe godova čhtas muj: “Isuse e Davidešće Čhaveja, § smiluisar tut mande!” ³⁹ A okola kaj džanas anglal o Isus ačhavenas e kore manuše te na čhol muj, ali vo još maj zurale čholas muj: “E Davidešće Čhaveja, smiluisar tut mande!”

⁴⁰ Kana o Isus ašunda les ačhilo thaj phendas te anen les leste. Kana e kore manuše andine majpaše o Isus phučla les: ⁴¹ “So kames te čerav tuće?” A vo phendas:

“Gospode, te šaj dikhav.”

⁴² A o Isus phendas lešće: “Akana šaj te dičhes! Čiro pačipe sastarda tut.” ⁴³ E kore manušešće jakha odma putajle thaj počnisardas te dičhel, uputisajlo dromesa palo Isus thaj počnisarda te slavil e Devles. Sa o them savo godova dikhla dija slava e Devlešće.

19

O Isus thaj o Zakej

¹ O Isus dijas ando Jerihon. Dok načhelas kroz o gav, ² angle leste avilo o manuš savo akhardolas Zakej. Vo sas glavno cariniko thaj sas zurale barvalo. ³ Probilas te dičhel e Isuse, ali sas zurale cikno manuš thaj naštik dikhlas les katar o but o them savo sas oko leste. ⁴ Vo zato prastaja anglal, thaj lijape opre pe smokva paše savi o Isus trubujas te načhel te šaj dičhel les.

⁵ Kana o Isus areslo pe godova than, dikhlas opre thaj phendas lešće: “Zakej, brzo fulji tele! Ades trubul te avav gosto ande čiro čher.”

⁶ O Zakej brzo fuljisto tele katar e smokva thaj pferdo bah ugostisarda les ande piro čher. ⁷ A sa save godova dikhline počnisardine te mrmljan: “Đelo ando čher e bezehalesko!”*

⁸ A o Zakej ačhilo thaj phendas e Gospodešće: “Gospode ake, opaš mungro barvalipe dava e čorende! Thaj ako varekas hohadem, boldav štar drom majbut.”

⁹ Pe godova o Isus phendas lešće: “Ade ande akava čher avilo o spasenje† kaj si vi akava manuš e Avraamesko čhavo!‡ ¹⁰ Me o Čhavo e Manušesko avilem te rodav thaj spasiv okova so si hasardo!”§

O manuš trubul te avel verno dok ažućarel e Devlesko carstvo

(Mt 25,14-30)

¹¹ O but o them sa godova ašunelas, a o Isus phendas lenđe još jek usporedba zato kaj sas o Isus paše pašo Jerusolim thaj gndinas kaj odma

§ **18,38** O Isus sas e Davidesko potomko, a o David sas majvažno e Izraelosko caro. “Čhavo e Davidesko” sas titula ili naziv palo Mesija. * **19,7** E židovurja mrzanas e carenikon thaj gndisardine kaj nijek lačo manuš či trubul te družilpe lenca. † **19,9** ande akava čher avilo o spasenje Aver alavenca: “O Del spasisardas e manušen save train ande godova čher.” ‡ **19,9** manuš e Avraamesko čhavo! Aver alavenca: “o manuš saves si pačipe sago kaj sas e Avram.”

§ **19,10** so si hasardo Akava značil: “e manušen save odlutisardine katar o Del godolesa kaj čerdine bezeh”.

pojaviłape e Devlesko carstvo.* ¹² Taj phendas: “Sas varesavo ugledno manuš savo trubuja te oputuil ande dur e phuv te okote okrunin les sago caros,† a askal te boldel pes. ¹³ Zato akhardas pire deš slugonen, dijalen svakones po opaš e kila rup so sas štar čhonendi počin‡ thaj phendas lenđe: ‘Trguin akale rupesa dok či boldav man.’ ¹⁴ A e manuša andar lešči phuv mrzanas les thaj bičhaldine pale leste e poslaniko te phenen e majbare carošče: ‘Či kamas te akava caruisarel pe amende.’

¹⁵ Kana vo primisarda piro carstvo thaj boldape palpale, naredisarda te anen lešče okolen slugen savende dijas o rup te ašunel kozom zaradisardine. ¹⁶ O prvo sluga avilo thaj phendas: ‘Gospodarina, o iznos savo dijan man ćerdem te avel deš drom majbut.’ ¹⁷ Phendas lešče: ‘Odlično! Lačo san sluga, zato kaj sanas verno ande cikno, dava tut te vladis pe deš gava!’

¹⁸ Aver sluga avilo thaj phendas: ‘Gospodarina o iznos savo dijan man ćerdem te avel pandž drom majbut.’ ¹⁹ Phenda lešče: ‘Lače! Vladi pe pandž gava!’

²⁰ A o trito sluga avilo bi zaradako thaj phenda: ‘Gospodarina, ale tuće ćiro rup, savo dijan man. Arakhavas les garado ando diħhloro. ²¹ Daravas tutar kaj san strogo manuš. Les so či uložisardan, thaj žanjis so či sadisardan.Š

²² Phendas lešče: ‘Pe ćire alava aveja osudime, bilačo slugona! Džanglan kaj sem strogo manuš, kaj lav so či uložisardem thaj kaj ćidav kaj či sadisardem? ²³ Sostar askal či uložisardan mungre love ande banka? Gajda barem dobisardemas e kamate.’ ²⁴ Pe godova o caro phendas kolende save sas kote ćidine: ‘Len lestar o rup thaj den okolešče saves si deš.’

²⁵ Phendine lešče: ‘Ali gospodarina, pa les već si deš kile rup!’*

²⁶ O caro phenda lenđe: ‘Phenav tumenđe: Okoles kas si, delape lešče još majbut, a okoles save naj lelape lestar vi okova cara so siles.† ²⁷ A mungre dušmajen okolen save či kamline man te me avav caro, anen len akaring thaj mudaren len angle mande.’”

*O Isus del ando Jerusolim sago caro
(Mt 21,1-11; Mk 11,1-11; Jn 12,12-19)*

²⁸ Nakon so phendas lenđe godova, o Isus teljarda majdur karingal o Jerusolim. ²⁹ Kana avilo paše džike gava e Vitfaga thaj e Vitanija save sas pe Maslinsko gor, anglal bičhaldala pire duj ućenikonen ³⁰ thaj phendas

* **19,11** odma pojavilape e Devlesko carstvo E Židovurja paćanas kaj o Mesija uspostavila piro carstvo čim avela ando Jerusolim. Aver alavenca: “Kaj o Isus odmah započnila te vladil pe Devlesko carstvo”. † **19,12** okrunin les sago caros Akava si e slika pale o majcikno caro savo džal e majbare carošče. ‡ **19,13** Jek mina sas 600 gramurja, verovatno rup. Svako mina sas sago e počin katar 100 denarja, ades okova so e manušenđe avilosas e počin pale štar čhon, pa deš mine sas e počin verekaj pale trinbrš. § **19,21** Les so či uložisardan, thaj žanjis so či sadisardan Akava sas verovatno izreka. O manuš savo lel andar o spremište ili andar e banka o laħipe savo ande lenđe či ćhutine, ili save žanjin o habe savo či sadisardine si metafora pale okova ko okoritilpe katar e phari bući aver manušendi. * **19,25** Ando original ramol: “deš mine” † **19,26** Aver alavenca: “Svako ko lače koristil okova so si lešče dino, delape lešče još ... katar o manuš savo či koristil lače okova so si lešče dino lelape lestar ...”.

lende: "Džan ando gav savo si angle tumende. Čim den ande leste, arachena phangle terne magarco saves još khonik či jašisarda.‡ Putren les thaj anen les. 31 Ako vareko phučel tumen: 'Sostar putren e magare?' Gajda phenen: 'E Gospodešče trubul.'" "

32 Von đele thaj arakhline e magarco sago kaj o Isus phenda lende 33 Thaj dok e učenikurja putrenas e magare, e magaresko gospodari phendas lende: "Sostar putren e magare?"

34 A von phendine: "Trubul e Gospodešče." 35 Andine e magare ko Isus thaj čhutine pire haljine po magarco thaj o Isus bešlo pe leste.

36 Thaj dok vo gajda džalas po magarco, e manuša buljarenas pire haljine po drom angle leste te sikaven čast e Isusešče. 37 A kana već avilo paše te fuljel katar e Maslinsko gora, e but e manuša save džanas pale leste počnisardine pe sa o glasno te zahvalin e Devlešče pale sa e čudurja save dikhline. 38 Phenenas:

"Blagoslovime o Caro,
savo avel ando alav e Gospodesko!
Po nebo miro
thaj slava e Devlešče ande visine!"

39 Pe godova varesave fariseja save sas maškar o them phenenas e Isusešče: "Sikamneja, phen čire učenikonende te na phenen godova."

40 O Isus phendas: "Phenav tumenđe, ako von ačhen, e bara slavina!"

E Isusešče si pharo pale manuša andar o Jerusalm

41 Kana o Isus avilo paše dži ko Jerusalm thaj dikhla o gav, o Isus rujas pale manuša andar leste. 42 Thaj phendas: "Sar volisardemas te ađes arakhlinessas o drom e mirosko!§ Ali akana si kasno, thaj o miro si garado tumendar. 43 Avena e đesa kana o dušmano zauzmila čire zidurja, okolina tut thaj čičidela tu katar sa e riga. 44 O Jerusalime, sravnina tut e phuvjasa thaj vi čire čhavren ande tute. Či ačhela tutar ni bar pe bareste kaj či pindžardan e vrjama kana o Del avilo te spasil tut." *

O Isus či mučel te trguin ando Hramo (Mt 21,12-17; Mk 11,15-19; Jn 2,13-22)

45 Kana o Isus dijas ando Hramo, počnisarda te tradel andar leste e trgovcen. 46 Thaj phenda lende: "Ando Sveto lil ramol: 'Mungro Hramo trubul te avel o čher pale molitva', a tumen pretvorisardine les ande razbojničko špilja!" †

47 Pale godova o Isus svako đes sikavelas ando Hramo, a e šorvale rašaja thaj e sikavne e Mojsiješče zakonestar zajedno e gavešče šorvalenca

‡ 19,30 saves još khonik či jašisarda Samo e životinja savja khonikal nikada či jašisarda ili koristime pale buči avilosas prikladno e Devlešče ili e carošče (dik 4. Mojs 19,2; 5. Mojs 21,3; 1. Sam 6,7). § 19,42 O Isus sikavel piri tuga kaj e manuša andar o Jerusalm mukline piri prilika te aven pomirime e Devlesa. * 19,44 Akava opisil e opsada, kaj e vojska okružil o gav saves si zidurja oko leste. Kana e vojska okolina o gav e manuša naštik inkljena andar leste thaj khonik naštik pomognila lende. O Isus predvidisarda kaj godova avela ando Jerusalm, thaj dogodisajlo. Ande 70. brš posle o Hristo, e rimsko vojska opkolisarda o Jerusalm thaj kote mudardas e bute manušen. † 19,46 O Isus ukorisarda e trgovcen kaj uništinas e svrha pale savi sas e Devlesko Hramo. O Del kamla te o them molilpe ande lesko Hramo, ali e trgovcurja godova koristinas sago pijako. Von isto gajda hohavenas e manušen thaj kaj naplatinas lende majbut nego so molas e stvarja save terubunas pale žrtva.

gndinas sar te mudaren les, ⁴⁸ ali či arakhlina o način sar te éeren godova kaj o them pažljivo čholas kan ke lesko sikavipe.

20

E židovske vođe či priznain e Isuse sago autoriteto (Mt 21,23-27; Mk 11,27-33)

¹ Jek đes dok o Isus sikavelas e theme ando Hramo thaj navestilas e Bahtali nevimata, aviline leste e šorvale rašaja, e sikavne e Mojsiješće zakonestar thaj vi aver e židovske starešine ² thaj phučline les: “Phen amende ko dija tut vlast te éeres godova? Ko ovlasitisarda tut pale godova?”

³ A o Isus phendas: “Phučava me tumen. Phenen mande: ⁴ Dali o Del phenda e Jovanošće te bolel e manušen, ili e manuša phendine lešće te čerel godova?”

⁵ A von počnisardine te raspravin pes maškar peste: “Te phendam katar o Del, phenela amende sostar askal či paćaine lešće? ⁶ A te phendam katar o manuš, sa o them čhudelape barenca pe amende dok či mudaren men. Kaj o them paćal kaj sas o Jovano proroko.” ⁷ Zato phendine e Isusešće kaj či džanen kastar avilo e Jovanesko autoriteto te bolel.

⁸ A o Isus phendas lenđe: “Askal ni me tumenđe či phenava katar man vlast!”

O Isus usporedil e židovske vođen e bilačhe vinogradarenca (Mt 21,33-46; Mk 12,1-12)

⁹ Pale godova o Isus phendas e themešće akaja usporedba: “Varesavo manuš zasadisardas o vinograd thaj iznajmisarda les e vinogradarenđe. A askal otputuisarda pe lungo vrjama. ¹⁰ Kana avili e vrjama pale berba, bičhaldas pire slugo ke vinogradarja te kušen lesko deo savo bijandas e drak. Ali e vinogradarja mardine les thaj bičhaldine le palpale čuče vastenca. ¹¹ Pe godova vo bičhalda lenđe aver slugo. Ali von vi godole mardine, mardine muj lestar thaj bičhaldine le palpale čuče vastenca. ¹² Bičhaldas lenđe vi e trito. A von vi les izranisardine thaj tradine les.

¹³ Pe godova o gospodari e vinogradesko phendas: ‘So te éerav? Bičhalava lenđe mungre voljeno čhaves. Les valda poštuina kaj si mungro čhavo.’

¹⁴ Ali kana e vinogradarja dikhline e čhaves, počnisardine te éeren svato maškar pende: ‘Akava si o nasledniko. Ajde te mudaras les thaj o naslestvo avela amaro.’ ¹⁵ Tradineles avri andar o vinogrado thaj mudardine les.

So gndin so éerela lenca o gospodari e vinogradesko kana ašunela so sas? ¹⁶ Avela thaj mudarela godole vinogradaren, a o vinograd dela aver vinogradarenđe ando najam.”

A okola save ašunenas e Isuse phendine: “Amen vareso gajda nikad či čerdamas!”

¹⁷ A o Isus lačhe dikhlas pe lenđe thaj phendas: “A so askal značil okova odlomko savo ramol ando Sveto lil: ‘O bar saves čhudine e graditeljurja postanisardas o bar zaglavno?’

¹⁸ Te pelo vareko pe godova bar, avela smrskome thaj te pelo o bar pe varekaste, zgnejčila les.”

¹⁹ E sikavne e Mojsiješće zakonestar thaj e šorvale rašaja kamline odma te astaren les kaj lače džangline kaj godoja usporedba odnosilpe pe lende, ali daranas katar o them.

E rašaja probin te iskušin e Isuse gajda kaj phučen les palo porezo
(Mt 22,15–22; Mk 12,13–17)

²⁰ Katar askal počnisardine te vrebín les thaj bičaldine e špijunen save čerenas pe kaj si iskrene te šaj optužin e Isuse kaj phenda vareso bilače thaj te predain les e rimske upravitelješće. ²¹ Thaj phučline e Isuse: “Sikavneja! Džanas kaj phenes čačiše thaj sikaves ispravno, thaj či dičhes ko si ko, nego čačes sikaves e Devlesko drom. ²² Phen amende dali trubul te amen e židovurja das e carošće o porez ili te či das?”*

²³ A o Isus dikhlas kaj kamen te astaren les ande zamka thaj phendas lende: ²⁴ “Sikaven mande jek lovoru saveja počinelpe o porez.† Kašči si akaja slika thaj potpis pe leste?”

A von phendine: “E carošći.”

²⁵ “Askal den e carošće so si e carosko, a e Devlešće so si e Devlesko.”

²⁶ Gajda naštik arakhlíne doš ande okova so o Isus phenda anglo them, nego ačhiline zadivime lešće naukava thaj ačhiline bi alavesko.

O Isus sikavel kaj si čače vaskrsenje andar e mule
(Mt 22,23–33; Mk 12,18–27)

²⁷ Askal avíline leste varesave saduceja,‡ save phenen kaj khonik či uštela andar e mule. Thaj phučline e Isuse: ²⁸ “Sikavneja, o Mojsije dijamen o zakon prema savo, ako mulo varekasko phral saves sas romnji, a nas les čhavra, neka lesko phral lel lešće romnja sar voj bijandas lešće čhavo savo nasledila e imovina okolešći savo mulo thaj te inđarel lesko prezime.§ ²⁹ Gajda sas ehta phral. Prvo phral oženisajlo thaj mulo, a nas les čhave. ³⁰ Aver phral oženisajlo lešće romnjasa ali vi vo mulo, ³¹ askal o trito thaj gajda vi sa ehta muline, a či mukline čhavra. ³² Po krajo muli vi e romnji. ³³ Kašči romnji askal voj avela kana e manuša uštena andar e mule kana sas romnji sa ehta phralenđi?”

³⁴ O Isus phendas lende: “E manuša akale themešće udainape thaj ženínape. ³⁵ Ali okolen saven o Del dičhel kaj si dostojne te ušten andar e mule thaj traina ande okova them savo avela, či ženínape niti udainape. ³⁶ Von majbut naštik ni merena, kaj avena slične sar e andelurja. Von si čhave e Devlešće kaj vo bolda len palpale andar e mule. ³⁷ A kaj e mule uštena, godova čak vi o Mojsije potvrdisardas ando odlomko po than kaj phabolas o grmo kaj e Gospode akhardas e Avramešće Devleja e Isakošće Devleja thaj e Jakovešće Devleja dumut nakon so von muline. ³⁸ A o Del naj Del e mulengo nego o Del e džudengo, kaj si savora ande leste džude.”*

* **20,22** Nadisajle kajo Isus phenela ili “ej” ili “na”. Ako phenel “ej,” askal e židovurja avíline sas holjarike pe leste kaj phenel lende te počinen o porez e aver vlastende. Ako phenel “na,” askal e rimske vođe šaj phendine e Rimljanende kaj o Isus sikavel e manušen te prekršin o rimsko zakon.

† **20,24** Ando original ramol: “denar”. ‡ **20,27** saduceja Vodečo židovsko versko thaj političko skupina. Prihvatísardine samo prve pandž knjiga andar o Purano zavjet thaj či pačanas ando trajo posle o smrto. § **20,28** Ando original ramol: “thaj vazdel potomstvo pire phralešće.” * **20,38** Pošto akala manuša fizički muline, von moraš te aven još uvek duhovno džude. Aver alavencia: “nego o Del okolen kasko si duho još džudo, vi ako si lende telurja možda mule kaj lengo duho još trail ande Devlešći prisutnosti.”

³⁹ Pe godova phendine lešće varesave sikavne e Mojsiješće zakonestar: "Sikavneja! Lačhe phendan!" ⁴⁰ Thaj majbut či usudisajle khanči te phučenles.

O Mesija si majbaro katar o caro David

(Mt 22,41–46; Mk 12,35–37)

⁴¹ Askal o Isus phučla len: "Sostar phenelpe kaj si o Hristo samo potomko e caresko Davidesko?" ⁴² Pa korkoro o David phenel ande knjige e psalmurja:

'Phenel o Gospod mungre Gospodešće:

Beš po počasno than paše mande†

⁴³ dok či položiv e dušmajen čiren tale čire pungre!

⁴⁴ Korkoro o David akhardas les pire Gospodeja. Sar askal avilosas samo lesko potomko?"‡

O Isus upozoril pire učenikonen te lenpe sama katar e sikavne e Mojsiješće zakonestar

(Mt 23,1–36; Mk 12,38–40; Lk 11,37–54)

⁴⁵ Askal anglo sa o them, o Isus phendas pire učenikonende: ⁴⁶ "Lentumen sama katar e sikavne e Mojsiješće zakonestar, save volin te phiravenpes ande lundže haljine, volin te e manuša pozdravin len pe javne thana, thaj te bešen pe prve thana ande sinagoge, thaj e počelja pe gozbe. ⁴⁷ Bi ladžavesko len katar e udovice okova so silen thaj hohamne molinpe dugo e Devlešće. Von avena majstrogo osudime."

21

E udovica del e Devlešće sa so saslat

(Mk 12,41–44)

¹ O Isus ando Hramo dikhlas e barvalen sar čhon ande riznica love sago daro e Devlešće. ² A dikhla vi varesošće čore udovica savi čutas okote samo duj majcikne kovanice. ³ Thaj phendas: "Čačes, phenav tumende akaja čori udovice čutas majbut savorendar. ⁴ Kaj savora von dine katar piro viško, a voj katar piro čorpe dijas sa so silat."

O Isus sikavel save znakurja avena po krajo e themesko

(Mt 24,1–22; Mk 13,1–20)

⁵ Dok varesave učenikurja čerenas svato pale godova sar si o Hramo šukar ukasime e barenca thaj e ukrasenca save e manuša andine e Devlešće, a o Isus phendas: ⁶ "Avela e vrjama kana katar akava so dičen či ačhela ni bar pe bareste. Svako avela harado."

⁷ E učenikurja phučline les: "Sikavneja, a kana godova avela? Thaj sar džanasa kaj godova uskoro avela?"

⁸ A vo phendas lende: "Len sama te na aven hohade kaj but džene avena ande mungro alav thaj phenena korkoro pale peste kaj si von o Mesija thaj phenena: 'avili e vrjama' Na džan pale lende! ⁹ Kana ašunena pale raturja thaj pale pobune, na daran. Kaj sa godova trubul te avel, ali godova još naj odma o krajo." ¹⁰ Askal još phendas lende: "O them borilape protiv aver them, thaj e carurja protiv aver carurja. ¹¹ Pe sa e riga e themešće avena

† 20,42 Ando original ramol: "pe mungri desno rig". ‡ 20,44 Pošto o David phendas kaj si o Mesija lesko "Gospod", godova značil kaj si o Hristo majbaro katar o David, thaj naj samo e Davidosko potomko.

e potresurja, bokhalipe thaj nasvalipe. Po nebo avena čudesne znakurja savendar dela e dar pe sa o them.

¹² Ali majsigo katar sa akava astarena tumen thaj tradena tumen. Predaina tumen e manušenđe ande sinagoge te sudin tumenđe. Inđarena tumen angle carurja thaj angle upravitelja zato kaj sledin man. ¹³ Godova avela tumari prilika te den svedočanstvo. ¹⁴ Zato zapamtin na majanglal te gndin so phenena ande tumari obrana! ¹⁵ Me dava tumen alava thaj kasavi mudrost savjaće naštik proturečila niti te oduprilpe ni jek tumaro protivniko. ¹⁶ A izdaina tumen čak vi tumare dada, deja, phrala, drugarja thaj tumari familija. Varesaven tumendar vi mudarena. ¹⁷ Savora mrzana tumen zato kaj sledin man. ¹⁸ Ali či perela ni jek bal* katar tumaro šoro. ¹⁹ Tumare duše spasina pes zbog godova, ako či odustanin.”

O Isus phenel kaj o Jerusolim avela uništine
(Mt 24,15–21; Mk 13,14–19)

²⁰ O Isus nastavisarda te phenel lenđe: “A kana dičhena kaj e vojska opkolisardas o Jerusolim, askal džanen kaj avili paše e vrjama kaj avela opustošime. ²¹ Okola save aračhen pes ande Judejsko regija neka našen ande gore thaj save si ando gav neka inkljen andar leste, a ni o kola save si ando polje neka či holdenpe ando gav. ²² Kaj ande godola đesa avela e Devlešći kazna te pherdol sa so ramol ando Sveto lil. ²³ Jao e khamne manušnjende thaj okolende save den čuči ande kola đesa! Kaj avena e bare nevolje pe phuv, thaj e Devlesko gnjevo pe akala manuša. ²⁴ Avena mudarde katar o oštro mačo, thaj avena inđarde ando ropstvo pe sasto them. A o Jerusolim uštavena okola save či džanen palo Del dok či isteknil e vrjama okolendi save či džanen palo Del.”

O Isus ćerel svato kaj boldela pes pe phuv
(Mt 24,23–35; Mk 13,21–31)

²⁵ O Isus phenda: “Pojavina pes e znakurja po kham thaj po čhonut thaj pe čereja. A e theme pe phuv astarela o očaj zbog e huka thaj e talasurja andar o more. ²⁶ O them merela e daratar thaj katar godova kaj ažučarena so avela pe akava them, kaj vi e sile e nebošće uzdrmina pes. ²⁷ Askal dičhena man, e Manušesće Čhaves, sar avav pe oblakurja ande bari sila thaj ande bari slava. ²⁸ Kana počnila sa godova te avel, ušten thaj vazden tumare šore kaj o Del uskoro oslobodila tumen.”

²⁹ Pale godova o Isus phendas lenđe e usporedba: “Dičhen e smokva ili bilo savo aver kaš. ³⁰ Kana dičhen kaj mućen e patreja, korkoro već džanen kaj si o milaj paše. ³¹ Gajda vi tumen kana dičhen kaj sa godova avel pale soste phenavas tumenđe, šaj aven sigurne kaj si paše o carstvo e Devlesko.

* **21,18** ni jek bal O Isus phenel pale jek majcikno deo pe manuško telo. Vo naglasil kaj či propadnila sasto manuš. O Isus već phendas kaj varesave lendar avena mudarde, pa varesave gndin kaj akava značil kaj lenđe či avela duhovno naudime.

³² Čačes, phenav tumenđe, kaj akava naraštaj† sigurno či načhela dok sa akava či avel. ³³ E phuv thaj o nebo načhena, ali mungre alava ačhena zauvek.”

*O Isus sikavel te avas uvek spremne pale leste
(Mt 24,36-51; Mk 13,32-37)*

³⁴ O Isus phenda lenđe: “Len sama te či zuravol tumaro ilo ando handžvalipe palo habe thaj ando matipe ili ande traošće brige thaj te či iznenadil tumen godova đes, ³⁵ savo avela sago zamka, pe sa e manuša save train pe sasti phuv. ³⁶ Zato stražarin thaj molin tumen e Devlešće te šaj načhen sa kava so trubul te avel thaj te ačhen sago pobednikurja angle mande, e Manušesće Čhaveste.”

³⁷ O Isus svako đes sikavelas ando Hramo, a račasa inkljelas thaj račarelas pe maslinsko gora. ³⁸ A sa o them već katar e rano detharin avenas leste ando Hramo te ašunen les.

22

*O Juda ugovoril e Isusešći izdaja
(Mt 26,1-5, 14-16; Mk 14,1-2, 10-11; Jn 11,45-53)*

¹ Kana paše e Pasha savi sas prvo đes katar o prazniko bikvascošće mangrengo. ² E šorvale rašaja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar rodenas sar te mudaren e Isuse. Ali daranas katar o them.

³ Askal o beng dijas ando Juda andar o gav Iskarlot, jek katar e dešuduj e Isusešće apostolurja. ⁴ Vo delo thaj dogovorisa jlo e šorvale rašajenca thaj e Hramske stražarenca sar te predail lenđe e Isuses. ⁵ Von raduisajle thaj obečisardine lešće kaj denas les love. ⁶ O Juda pristanisardas. Katar askal o Juda rodelas prilika te predail e Isuses lenđe, a te na dičhel o them.

*Priprema e pashalno večera
(Mt 26,17-19; Mk 14,12-16)*

⁷ Kana avilo o prvo đes katar o prazniko e bikvascošće mangrengo, ande savo trubujasas te žrtvuilpe o bakhro palo prazniko e pasha. ⁸ O Isus bičhaldala e Petre thaj e Jovano thaj phendas lenđe: “Hajde džan thaj pripremin amende te has e pasha.”

⁹ A e učenikurja phučline les: “Kaj kames te pripremis lat?”

¹⁰ A vo phenda lenđe: “Ake, čim den ando gav malavela tumen o manuš savo inđarel paj ando bokali. Teljaren pale leste ando čher savo vo del ¹¹ thaj roden e domačine ande godova čher thaj phenen lešće: ‘O sikavno phučel ande savi soba šaj hal e pashalno večera pire učenikonenca?’

¹² Vo sikavela tumenđe e bari soba po sprato. Okote pripremin.” ¹³ E

† **21,32** akava naraštaj Postojin različite načinurja te hačarelpe akava redko: 1. akaja generacija značil okola save sas džude ande vrjama dok o Isus čerelas svato, a godova značil kaj uništilape o Jerusolim thaj e aver znakurja save anena dži ke Hristosko povratko počnila te dogodinpe dok si von džude dik; 2. akaja generacija značil vrsta manuša save si bilačhe thaj suprotinpe e Isusešće, a godova značil kaj uvek avela bipačale save suprotivina pe e Isusešće sa dži ko trenutko kana vo boldela pe pe phuv; 3. akaja generacija značil “akaja rasa” thaj odnosil pe pe židovurja, so značil kaj e židovsko rasa či načhela majsigo nego so o Isus boldela pes, ili 4. akaja generacija značil e manuša save traina ande vrjama e carošči, thaj godova značil, kana dogodina pes e događaja save si spomenime ande stihurja 25-26, o Isus boldela pe pe phuv palo trajo godole generacijako.

učenikurja dele ando gav thaj arakhline sa sar o Isus phendas lende thaj okote pripremisdardine e pashalno večera.

O Isus del Nevo Savezo

(Mt 26,20–30; Mk 14,17–26; Jn 13,21–30; 1. Kor 11,23–25)

¹⁴ Kana avili e vrjama pale večera, o Isus lija than pale sinija e apostolenca. ¹⁵ Askal phendas lende: “Saste ilesa čeznisardem te hava tumenca akaja pashalno večera majsigo nego so aven mungre muke. ¹⁶ Kaj phenav tumende, či majbut hava e pashalno večera dok či pherdol lači svrha ando Devlesko carstvo.”*

¹⁷ Lijas o tahtaj e molava, zahvalisardas e Devlešće thaj phendas: “Len thaj razdelin maškar tumende. ¹⁸ Kaj phenav tumende, katar akana majbut či pijava e mol dok či avel e Devlesko carstvo.”

¹⁹ Askal o Isus lijas o mangro, zahvalisardas e Devlešće pale leste, phagla les thaj dijias pire učenikonende e alavenca: “Akava si mungro telo savo delpes pale tumende. Akava čeren te den tumen gođi mande.” ²⁰ Gajda vi pale večera lija o tahtaj thaj phendas: “Akava tahtaj si mungro rat, rate Neve savezosko savo čhordol pale tumende.”

²¹ “Ali ake, mungro izdajniko bešel manca pale sinija. ²² Me o Čhavo e Manušesko, moraš te merav sar si odredime, ali jao okolešće savo izdaila man!” ²³ A e učenikurja pe godova počnisardine te phučen pes ko maškar lende šaj avilosas godova.

Ko kamel te avel vođa e Devlešće manušengo trubul te služil averende
(Mt 20,25–28; 19,28; Mk 10,42–45)

²⁴ Askal e učenikurja počnisardine te prepirinpe maškar pende ko si majbaro lendar. ²⁵ A o Isus phendas lende: “E carurja akale themešće gospodarin pe pire thema thaj okola saven si vlast pe thema kamen te o them phenel pale lende kaj si lače. ²⁶ Ali tumen na čeren gajda! Naprotiv, okova savo si majbaro maškar tumende, neka avel majcikno, a o vođa sago kova kaj služil. ²⁷ Kaj ko si majbaro? Okova savo bešel pale sinija ili okova savo služil les? Dali naj okova savo si pale sinija? A me ake služiv maškar tumende. ²⁸ Ačhiline mande verne ande mungre kušnje. ²⁹ Zato dav tumen ando naslestvo e carosko čast kaj man dija lat mungro Dad ³⁰ te han thaj te pijen pale mungri sinija ande mungro Carstvo thaj te bešen pe prestolja te sudin e dešuduj plemenurja e Izraelošće.”

O Isus phenel kaj o Petar izdaila les

(Mt 26,31–35; Mk 14,27–31; Jn 13,36–38)

³¹ A o Isus phenda: “Simone! Simone! Ake o Sotona rodel katar o Del te probil tumaro pačipe ande mande. Zato rešetila tumen sago o div kroz o sito.† ³² Ali me molisajlem pale tute te čiro pačipe ande mande ačhel. A kana palem boldeja tu mande, učvrsti čire phralen.”

³³ O Petar phendas lešće: “Gospode, spremno sem tusa te džav vi ande tamnica vi ando smrto.”

* **22,16** E Pasha dija gođi e Izraelošće theme pe godova sar o Del izbavisarda len andar o ropstvo andar o Egiptat kana žrtvuinas e bakhre thaj čhutine lesko rat po vudar pire Cherenko. Po isto način, o Isus sas e Devlesko bakhro thaj e Isusešće ratesa oslobodil pire theme katar o ropstvo e bezehengo. O Isus palem avela thaj vladila sago o caro, a askal e vernikurja čerena e gozba thaj slavina kaj o Del izbavisarda len. † **22,31** O beng kamla te odvoil len katar o Isus sago kaj o manuš odvoil o div katar e ljuska.

³⁴ A o Isus phendas lešće: “Phenav tuće Petre, ađes ni o bašno či oglasila pes a tu trin drom hohaveja kaj či pindžares man.”

³⁵ Thaj phendas: “Kana bičhaldem tumen po drom bi lovengo, bi trastako thaj bi sandalengo, dali falilas tumenđe vareso?”

A von phendine: “Khanči či falilas amende.”

³⁶ Akana phendas lende: “Kas si love, neka lel len pesa! Isto gajda vi e trasta! A kas naj mačo, neka bićinel pire gada thaj nek ćinel pešće mačo.‡

³⁷ Kaj phenav tumenđe, moraš te pherdol pe mande okova so si ramome ando Sveto lil: ‘E manuša ubrojinas man maškar e zloćincurja’, kaj sa so e prorokurja ramosardine pale mande pherdolape.”

³⁸ Von phendine lešće: “Gospode, ake akate si amen duj mačurja!”

A o Isus phendas lende: “Dosta si!”§

*O Isus molil e Devle te zaobilil les e patnja ali te avel e Devlešći volja
(Mt 26,36–46; Mk 14,32–42)*

³⁹ Askal inkljisto okotar thaj po običaj uputisajlo pe maslinsko gora. Pale leste teljardine vi lešće ućenikurja. ⁴⁰ Kana areslo okote phendas lende: “Molin tume te na peren ande kušnja!”

⁴¹ Pale godova đelo majdur lendar kozom šaj čhudel pes o bar thaj pelo pe pire kočca thaj molisajlo: ⁴² “Dade! Ako kames, le mandar akava tahtaj patnje. Ali na te avel mungri nego ćiri volja!” ⁴³ A askal sikadilo lešće o andeo andar o nebo te ohrabril les. ⁴⁴ A o Isus sa majžarko molilasppe, ande smrtno muka, a o znojo pe leste postanisardas sago kapljice e ratešće save perenas pe phuv.* ⁴⁵ Uštילו katar e molitva, boldape ke ućenikurja thaj arakhlalen sar soven, iscrpime katar e žalost. ⁴⁶ Pa phendas lende: “Sostar soven? Ušten! Molin tumen te na peren ande kušnje!”

*O Juda izdail e Isuse
(Mt 26,47–56; Mk 14,43–50; Jn 18,3–11)*

⁴⁷ Dok o Isus još ćerelas svato, avilo o them thaj angle lende o Juda jek katar e dešuduj ućenikurja. Vo avilo paše ko Isus thaj kamla te čumidel les. ⁴⁸ A o Isus phendas lešće: “Juda, zar e poljupceja kames te izdais man, e Manušešće Čhaves?”

⁴⁹ A kana e ostale ućenikurja dikhline so si, phućline: “Gospode, te napadis len e mačesa?” ⁵⁰ A jek lendar zamahnisardas e mačosa po sluga e šorvale rašaješće thaj čhindas lesko desno kan.

⁵¹ A o Isus phendas: “Mućen len te ćeren godova! Na oduprin tumen majbut!” Askal čhutas o vas pe lesko kan thaj sastarda les. ⁵² Askal o Isus phenda e manušešće save aviline te astaren les, e šorvale rašaješće, e Hramske stražarenca thaj e židovske starešinende: “Sago po pobunjeniko aviline pe mande e mačonenca thaj e rovljenca! ⁵³ Sostar či astardine man

‡ **22,36** kana e ućenikurja maj sigo teljardine thaj propovedinas, o Isus sas zurale popularno thaj e manuša rado ugotinas okolen save propovedinas e Isusešći poruka. E stvarja promenisajle akana thaj e but e manuša suprostavina pes e Isusešće thaj lešće porukaće, thaj e ućenikurja moraš te lenapes sama thaj te aven spremne te osigurinpe okolesa so trubul len thaj zaštitinpe. § **22,38** Dosta si Moguće značenja si: 1. Len si dovoljno mačurja, aver alavenca: “Akana siamen dosta mačurja” ili 2. O Isus kamel te von či ćeren svato kaj silen mačurja. “Dosta si kava svato pale mačurja”. Kana o Isus phenda kaj trubun te ćinen mačurja, vo uglavno phenelas lende palo o Opasnost saveja suočina pes. Vo možda či kamlas čaće te von ćinen mačurja thaj te borin pes.

* **22,44** Ande varesavo purano grčko rukopiso naj o 43, thaj o 44. retko.

ando Hramo? Svako đes semas okote tumenca. Ali akava si tumaro časo thaj vladil e tama.” †

O Petar odričil pes katar o Isus

(Mt 26,67–75; Mk 14,66–72; Jn 18,15–18, 25–27)

⁵⁴ Astartine e Isuse thaj indardine les ando čher e šorvale rašajesko. A o Petar dadural džalas pale lete. ⁵⁵ A e stražarja maškare ande avlija astartine jag thaj bešline okolo late. A o Petar bešlo maškar lende. ⁵⁶ Varesavi sluškinja dikhla les kaj bešel paše jag, oštro dikhla pe leste thaj phendas: “Vi akava sas e lesa!”

⁵⁷ A o Petar hohadas: “Manušnije pa me či pindžarav les.”

⁵⁸ Nedugo pale godova još vareko lija les sama thaj phendas: “Vi tu san jek lendar!”

A o Petar phendas: “Naj sem, manušeja!”

⁵⁹ Kana nakhlo varekaj katar jek sato, vareko aver odlučno phenda: “Vi akava sas čačes lesa! Pa Galilejco si!”

⁶⁰ A o Petar phendas: “Manušeja, či džanav so phenes!” Isto časo dok još motholas, ogłasisajlo o bašno. ⁶¹ Askal o Gospod boldape thaj dikhlas po Petar, a o Petar dijape gođi ke alava e Gosodešće, save phendas lešće: “Phenav tuće još akaja rjat majsigo nego so o bašno ašundol, trin drom hohaveja kaj či pindžares man.” ⁶² O Petar inkljisto andar e avlija thaj zurales rujas.

⁶³ A e čuvarja počnisardine te maren e Isuse thaj te maren muj lestar

⁶⁴ Učhardine lešće jakha thaj phenenas lešće: “Prorokuisar ko dijatu dab!”

⁶⁵ Thaj but aver podrugljive alava phenenas lešće.

O Isus po sudo angle židovske vođe

(Mt 26,59–66; Mk 14,55–64; Jn 18,19–24)

⁶⁶ A kana svanosardas o đes, čidape o starešinstvo e themesko, e šorvale rašaja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonstar thaj andine e Isuse anglo baro židovsko veće. ⁶⁷ Von phendine lešće: “Ako san tu o Hristo, phen amende godova!”

A Isus phendas lenđe: “Ako phenav tumenđe, či pačana mande. ⁶⁸ Ako phučav tumen dali sem me o Hristo, či odgovorina mande. ⁶⁹ Ali katar akana me, o Čhavo e Manušesko, bešava po časno than pašo svemogućo Del.”

⁷⁰ Pe godova savora phendine: “Tu dakle tvrdis kaj san o Čhavo e Devlesko!”

Vo phendas lenđe: “Tumen korkoro pravo phenen! Me sem!”

⁷¹ Pe godova von phendine: “Či trubul amen majbut dokaz. Korkoro ašundam andar lesko muj!”

23

E Isuse hohamne prrn anglo Pilato thaj anglo Irod

(Mt 27,11–14; Mk 15,1–5; Jn 18,28–37)

¹ Askal sa e manuša save sas ando židovsko baro veće uštiline thaj indardine e Isuses ko Pilato savo sas rimsko upravitelj ² thaj optužisardine les: “Astartam les sar zavodil e theme thaj phenel lenđe te na počinen o porez e carošće, a pale peste phenel kaj si vo o Hristo, amaro caro.”

† 22,53 vladil e tama značil “e vrjama te o beng deluil”.

3 O Pilato phučla les: "Dali san tu o caro e Židovengo?"

A o Isus phendas lešće: "Gajda si sago kaj tu phenes!"

4 Askal o Pilato phendas e šorvale rašajende thaj e themešće: "Nisošći doš či arakhav pe akava manuš!"

5 Ali von počnisardine još majbut te navalin: "Bunil e theme pire naukava ande sasti phuv e židovendi. Počnisarda ande regija e galilejači thaj avilo sa dži akaring ando Jerusolim!"

6 Kana godova ašundas o Pilato, phučla len, dali si godova manuš galilejco. 7 Kana potvrdisardine godova, o Pilato bičhaldas e Isuse ko Irod, savo vladilas ande galilejači regija. A o Irod baš askal arakhadilo ando Jerusolim.

8 A kana o Irod dikhla e Isuse, zurale raduisajlo kaj dumut već lija te dičhel les zbog okova kaj ašundas pale leste thaj nadisajlo kaj lestar dičhela varesosko čudo. 9 Thaj but phučlas e Isuse, ali vo khanči či phendas lešće. 10 A e šorvale rašaja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar ačhenas thaj žestoko prnas les. 11 O Irod zajedno pire vojniconenca marda muj lestar. Dijas pe leste e carske haljine thaj bičhalda le palpale ko Pilato. 12 Godova đes o Irod thaj o Pilato pomirisajle kaj sas majsigo dušmaja.

E Isuse osudin po smrto

(Mt 27,15-26; Mk 15,6-15; Jn 18,39-19,16)

13 O Pilato akhardas e šorvale rašajen, e vođen thaj e themes 14 thaj phendas lenđe: "Andine manđe akale manušes e optužbava kaj vo vazdel e themes pe buna. Me ake phučav les angle tumende thaj či arakhlem ni jek doš pe leste pale savi prn les. 15 A či arakhla e doš pe leste, ni o Irod thaj zato bičhalda les palpale amende. Ake, vo či ćerda khanči sova zaslužisardas smrto. 16 Zato dava naredba te bićuin les thaj askal mukava les." 17 *

18 A sa o them ande jek glaso čhtas muj alavenca: "Mudar les a muk amende e Varava!" 19 (O Varava sas ande tamnica kaj mudardas, thaj kaj vazdas e buna ando Jerusolim.) 20 O Pilato probisarda te odgovoril len kaj kamelas te mučel e Isuses. 21 Ali o them čholas muj: "Razapnisar les! Razapnisar les!"

22 Phučla len o Pilato trin drom: "Ali savo zločino vo ćerdas? Me khanči či arakhav pe leste sova zaslužisardas smrto. Zato dava te bićuin les thaj mukava les."

23 A o them čholas muj thaj navalinas te razapnin e Isuse. Thaj čhonas muj sa majzurale thaj majzurale. 24 O Pilato presudisarda te udovoljil lenđe. 25 Thaj muklas o kole savo sas čhudino ando phanglipe zbog e pobuna thaj zbog o mudaripe, a e Isuse dijas ande vojniconenđe vas te ćeren lesa okova so o them kamlas.

E Isuse razapnin po trušul

(Mt 27,32-44; Mk 15,21-32; Jn 19,17-27)

26 Dok inđarenas e Isuse, astardine varesave Simone andar o gav e Kirinija, savo boldelaspe andar o polje thaj čhutine pe leste o trušul te inđarel palo o Isus. 27 Palo Isus džalas o but them thaj e manušnja save rovenas thaj kukinas pale leste. 28 O Isus boldape lenđe thaj phendas

* 23,17 Ande varesave purane grčke rukopisurja ačhel ramome: "A svako brš kana sas o prazniko Pasha, mućenas lenđe po ječe phangles." Dik Mt 27,15; Mk 15,6.

lende: "Manušnjalen andar o Jerusalem, na roven pe mande, nego roven pe tumende thaj pe tumare čavra. ²⁹ Kaj ake aven e đesa† kana phenelape: 'Blago e nerotkinjende, blago e diješće savo či bijanda thaj blago e čučende save či pravardine.‡' ³⁰ Askal e manuša kamena te e goren peren pe lende thaj e bregonen te učaren len. ³¹ Kaj ako gajda čerlpe e zelene kaštenca, so tek avela e šuće kaštenca?"§

³² E Isuseja po mudaripe inđarenas vi aver duj zločinconen. ³³ Kana aviline po than savo akhårdolas Lubanja, okote razapnisardine e Isuse, a paše leste vi godole zločinconen, ječe pe lešći desno rig, a avre pe lešći levo rig.

³⁴ A o Isus phenelas: "Jartosar lende, Dade Devla, kaj či džanen so čeren!"* Pale godova e vojnukurja čhudine e kocka thaj gajda podelisardine maškar peste lešće drže.

³⁵ O them ačhelas okote thaj dičhelas, a e verske vođe marenas lestar muj alavenca: "Averen spasisardas, neka akana spasisarel korkoro pes ako si vo čačes o Hristo e Devlesko izabraniko!" ³⁶ Vi e vojnukurja marenas muj lestar, avenas paše leste thaj nudinas les e mol savi sas hamime e šuteja†‡ thaj phenenas: "Ako san tu o caro e židovengo, spasi korkoro tut!" ³⁸ A opral lesko šoro čhutine vi natpiso pe savo ramolas: "Akava si o caro e židovengo."

³⁹ Jek katar o razapnime zločinco vředolas e Isuse thaj phenelas: "Najsan li tu o Hristo? Pa spasi tut thaj vi amen!"

⁴⁰ Askal aver phendas: "Zar či daras e Devlestar? Trpis isto kazna sago vi vo? ⁴¹ Ali pravedno si te amen trpis kaj primisardam so zaslužisardam amare trajosa, a akava manuš khanči bilače či čerdas." ⁴² Askal phendas: "Isuse, kana počnija te vladis sago caro, detut godi pe mande thaj av mande milostivo."

⁴³ A o Isus phendas lešće: "Čačes phenav tuće: ađes aveja manca ando rajo!"

E Isusesko smrto

(Mt 27,45–56; Mk 15,33–41; Jn 19,28–30)

⁴⁴ Kana već avilo o mismeri, pe sasti phuv nastanisarda o tunjariko thaj sas džike o trito sato mismere, ⁴⁵ kaj o kham pomračisajlo, a e firanglje ando Hramo § pharadile pe opaš. ⁴⁶ A o Isus još jekhvar čutas muj andar sasto glaslo: "Dade Devla, ande čire vas predaiv mungro duho!" Godova phendas, thaj izdahnisarda.

† **23,29** Gajda avili e vrjama 70 brš posle o Hristo. E Rimsko vojska opkolisarda thaj uništisarda o Jerusalem thaj mudarda e but e židoven. ‡ **23,29** Ande godoja buduće vrjama e čavra ando Jerusalimo trpina pe strašne načinurja. Askal o them gnđila kaj si majlače pale manuša saven naj čavra. Thaj len či avela tuga kana dičhena sar lende čavra patin ili meren. § **23,31** O šuko kaš phabol maj brzo katar o zeleno kaš. Izgaranje si podrazumno metafora pale patnja ili kazna. O Isus sas sago o zeleno kaš kaj či zaslužisarda te phabol (trpil). E manuša save odbacisardine les sas sago o šuko kaš. Zaslužisardine te phabon (patin) zbog pire bezeha. *

23,34 A o Isus phenelas: "Jartosar lende, Dade Devla, kaj či džanen so čeren!" Ande varesave grčke rukopisurja či arakhadilo akava alav. † **23,36** e mol savi sas hamime e šutejaO šut sas jeftino pipe savo obično pijenas. E vojnukurja marenas muj katar o Isus gajda kaj denas te pel jeftino pipe varekas ko phenel kaj si caro. ‡ **23,36** Den man o žuč te palo habe, thaj ande mungri truš den man šut te pijav. § **23,45** e firanglje ando Hramo Akaja firanglja sas majbut katar 25 meterja vuči thaj odvoilas o majsveto than katar o sasto Hramo.

⁴⁷ Kana o rimsko stotniko dikhlas so dogodisajlo, ačhilo te slavil e Devle thaj phenda: "Akava manuš sas čačes pravedniko!" ⁴⁸ Nakon godova sa o them savo čidape te dičhel godova prizor dikhline so sas, boldenaspe čhere thaj marenaspe katar e tuga ando kolin. ⁴⁹ Majdur ačhenas sa okola kaj pindžarenas e Isuse thaj e manušnja save džanas pale leste andar e Galileja thaj promatrinas.

E Isusesko prahope

(Mt 27,57-61; Mk 15,42-47; Jn 19,38-42)

⁵⁰ Sas varesavo manuš savo akhardolas Josif. Vo sas versko večniko. Thaj sas lačno thaj pravedno manuš ⁵¹ andar e Arimateja, gav savo si ande Judeja. Vo či složisajlo e odlukava thaj e postupkosa so čerdine e Isusešće, nego ažučarelas te avel e Devlesko carstvo. ⁵² Vo delo ko Pilato thaj rodas lestar e Isusesko telo. ⁵³ Pale godova fuljardine les katar o trušul, pačardinele ando pohtan thaj čhutine les ando isklesime limori ande savo još khonik nas čhutino. ⁵⁴ Godova sas đes kana o them pripremilaspe palo savato, savo skoro započnila.

⁵⁵ A godova sa pratinas e manušnja save aviline e Isuseja andar e Galileja. Thaj dičhenas sar položinas lesko telo ando limori. ⁵⁶ Pale godova boldinepe čhere te pripremin e miomirisurja thaj o pomast savo koristilaspe palo prahope. A kana godova završisardine, već sas o savato pa sasto đes naštik khanči čerdine kaj poštuinas e odredba andar o zakon.

24

E manušnja arakhline e Isusesko limori čučo

(Mt 28,1-10; Mk 16,1-8; Jn 20,1-9)

¹ Prvo đes ando kurko, detharinako rano, e manušnja aviline po limori e miomirisenca šave von korkoro čerdine. ² A kana arecline dži ko limori arakhline o bar^{*} crdino katar o limori. ³ Dine andre, ali či arakhline o telo e Gospode Isusesko. ⁴ Thaj dok ačhenas gajda zbunime, angle lende pojavisajle duj manuša ande blistavo parne haljine. ⁵ E manušnja darajle thaj poklonisajle e mujesa dži ke phuv, a e duj manuša phendine lende: "Sostar roden e džude maškar e mule? ⁶ Naj akate, nego uštilo andar e mule! Den tumen gođi sar phendas tumende dok još sas ande Galileja: ⁷ 'Me o Čhavo e Manušesko moraš te avava dino ande vas e bezehalende thaj razapnina man, ali me o trito đes uštava andar e mule.' "

⁸ Askal e manušnja dinepe gođi kaj o Isus phendas godova. ⁹ Thaj boldinepe katar o limori thaj sa godova javisardine e dešujek apostolende thaj savorende averende. ¹⁰ A godola manušnja sas e Marija andar e Magdala, e Jovana, Marija dej e Jakovešči, thaj još varesošće manušnja. Von sa godova so sas phendine e apostolende. ¹¹ A e apostolende sa gadava činisajlo sago kaj umislisardine, thaj či pačaine e manušnjende. ¹² A o Petar ipak, uštilo thaj prastaja karingal o limori. Kana areslo, provirisarda andre thaj dikhla samo e povojurja save sas katar e lanenosko pohtan. Pale godova bolda pes čhere ando čudo savo dogodisajlo.

O Isus sikadol e duje učenikonende po drom palo Emaus

(Mk 16,12-13)

* **24,2** o bar Akava sas baro, isklesime okruglo bar dovoljno baro te potpuno phandavel o ulaz po limori. Sas potrebno varekozom manuša te len les majdur.

¹³ Godova đes e Isusešće duj sledbenikurja putuinas ando gav savo akhardolas Emaus, savo sas majdur katar o Jerusalem dešujek kilometrja. ¹⁴ Dromesa čerenas svato maškar pende pale sa so sas. ¹⁵ Thaj dok gajda čerenas svato thaj raspravinas, avilo dži lende o Isus thaj džalas lenca. ¹⁶ Ali nas dino lende jakhende te pindžaren les.

¹⁷ O Isus phučalen: "So godova raspravin dromesa?"

Von ačhiline phađe katar e tuga. ¹⁸ Jek lendar, savo akhardolas Kleopa, phendas lešće: "Zar san tu jedino stranco ando Jerusalem savo či džanel so sas ando Jerusalem akala đesa?"

¹⁹ A o Isus phučla: "So sas godova?"

A von phendine lešće: "Pa okova so dogodisajlo e Isuseja andar o Nazaret. Vo sas proroko, silno pe dela thaj ande alava anglo Del thaj angle sa o them: ²⁰ Ali amare šorvale rašaja thaj e vladarja predaisardine les te avel osudime po smрто thaj te razapnin les. ²¹ A amen nadisajlam kaj si vo okova savo izbavila o Izrael† osim godova, akava si već trito đes sar gadava dogodisajlo. ²² A još vi varesave manušnja, save sas maškar mende, zbnunisardine men: čim svanosardas đele po limori, ²³ ali okote či arakhlina lesko telo pa aviline thaj phendine amende kaj sikadile lende e andelurja thaj phendine lende kaj si o Isus džudo. ²⁴ Varesave amarendar prastaine po limori thaj arakhlina sa sar e manušnja phendine, ali les či dikhlina."

²⁵ A o Isus pe godova phendas lende: "O sar sen nerazumne, nisar te pačan ande kova so phendine e prorokurja! ²⁶ Dali či von prorokuisardine kaj o Hristo sa godova moraš te pretrpila majsigo nego so o Del proslavila les?" ²⁷ Askal o Isus započnisardas te objasnil lende sa so sas ramome ando Sveto lil, katar o Mojsije džike e prorokurja.

²⁸ Pe godova avile paše dži ko gav ande savo džanas, a lende pričinisajo sago kaj o Isus kamelas te nastavil majdur o drom. ²⁹ Ali von nagovorinas les: "Ač amenca! Kaj već peli e rjat, a o đes načel!" Vo ačhilo thaj dijas lenca ando čer. ³⁰ Kana o Isus lijas te hal lenca, lijas o mangro, blagoslovisarda les, phagla thaj dija len. ³¹ Pe godova putajle lende jakha thaj pindžardine les, ali vo nestanisardas angle lende jakha.

³² Askal von phendine jek avrešće: "Či li phabolas amaro ilo ande amende dromesa dok čerelas amende svato, thaj dok tumačilas amende o Sveto lil?" ³³ Odma spremisajle thaj boldinepe ando Jerusalem. Okote arakhlina e dešujek apostolen thaj vi aver e Isusešće sledbenikonen, ³⁴ save phendine lende: "O Gospod čaćes uštilo andar e mule thaj sikadilo e Simonešće!" ³⁵ Askal von phendine sar maladine e Gospode po drom palo Emaus thaj sar pindžardine les kana phaglas o mangro.

O Isus sikadol e učenikonende (Jn 20,19-23)

³⁶ Dok von čerenas svato pale godova, o Isus katar jekhvar ačhilo maškar lende thaj phendas lende: "Miro tumende!" ³⁷ Von, zbnunime thaj darade, gndisardine kaj dičhen e duho. ³⁸ A o Isus phendas lende: "Sostar darajle? Sostar kasavi sumnja dija ande tumare ile? ³⁹ Dičhen mungre vas thaj mungre pungre! Me sem gadava! Pipnin man thaj dičhena! E duho

† **24,21** E Rimnjanurja vladinas pe židovurja. Von nadisajle kaj si vo: "savo oslobodila e Izraelconen katar e rimske dušmaja".

naj kokala ni mas sago kaj diĉen kaj man si!" ⁴⁰ Phendas lenĉe godova, thaj sikadas lenĉe pire vas thaj pire pungre.

⁴¹ Katar o ĉuĉenje thaj katar e bah naŝtik paĉaine. A vo phuĉla len: "Si tumen vareso hamasko?" ⁴² Von dine les kotor peko maĉho. ⁴³ Vo lija les thaj halas anglalende.‡

⁴⁴ Askal phendas: "Pale akava phenavas tumenĉe dok joŝ semas tumenca: Trubul te pherelpes sa sō si ande Mojsijesko zakono, ande proroĉke lila thaj ande psalmurja ramome pale mande." ⁴⁵ Askal putardas lenĉi goĉi te haĉaren o Sveto lil. ⁴⁶ Thaj phendas lenĉe: "Ramome si ande Svete lila: O Hristo trpila thaj merela, a o trito ĉes uŝtela andar e mule. ⁴⁷ Ande lesko alav propovedilape sa e manuŝenĉe kaj trubun te pokainpe gajda te o Del jartol lenĉe e bezeha. A poĉnila katar o Jerusolim. ⁴⁸ Tumen sen svedokurja pale godova.

⁴⁹ A me biĉhalava tumenĉe e Sveto Duho, baŝ sago kaj mungro Dad obeĉisardas. Zato aĉen ando gav dok ĉi len pe tumende e sila§ opral."

O Isus si vazdino ando nebo angle uĉenikurja

(Mk 16,19-20; Dap 1,9-11)

⁵⁰ Pale godova o Isus inĉarda len paŝe džiko gav Vitanija. Okote vazdas pire vas thaj blagoslovisarda len. ⁵¹ Gajda sar blagoslovisarda len, durilo lendar thaj sas lino ando nebo. ⁵² Von peline pe koĉa angle leste thaj askal bare bahtasa boldinepe ando Jerusolim. ⁵³ Thaj svako ĉes ando Hramo slavinas e Devle.

‡ **24,43** Godova ĉerdas te sikavel lenĉe kaj vo naj duho, kaj e duhurja ĉi han. § **24,49** dok ĉi len pe tumende e sila Ando original ramol: "dok ĉi len pe tumende e sila". E Devleŝĉi sila uĉarelalen po isto naĉin sago kaj e drze uĉaren e manuŝe. Godolesa doĉina e sila e Sveto Duhoŝĉi sar ŝaj te svedoĉin e aver manuŝenĉe palo Isus.